

4. Toimihenkilöt:

1949	1950	1951
1. Toim.johtaja	1. Toim.johtaja	1. Toimjohtaja
2. Kaup.os.hoitaja	2. Kaup.os.hoitajs	2. Kaup.os.hoitaja
3. Kassanhoitaja	3. Kiint.os.hoitaja	3. Kiint.os.hoit.
	4. Rak.mestari	rak.mest.
	5. Kassanhoitaj a	4. Rak.mestari
	6. Kirjanpitäjä	5. Piirtäjä
		p. Kassanhoitaj a
		7. Kirjanpitäjä
		8. Laskuttaja
		9. Varastomies

5. Omaisuustaseiden loppusummat miljoonissa markoissa.

1949: 9,4 milj. 1950: 10,9 milj. 1951 13,0 milj.

13,0

10,9

9,4

1949 1950 1951

6. Kansainvälinen yhteistyö.

V. 1950 kesäkuussa päätettiin Tukholmassa pidetyssä kansainvälisessä konferenssissa kansainvälisen yhteistyön aloittamisesta eri maissa toimivien työväentalojen keskusjärjestöjen kesken. Yhteistyöhön osallistuvat seuraavat maat: Ruotsi, Tanska, Suomi, Norja, Belgia, Sveitsi ja Itävalta. Kansainvälisen yhteis-

työn muotona on vuosikokous, jossa pohditaan yhteisiä kysymyksiä. 1951 kesäkuussa Wienissä pidetyssä konferenssissa vahvitettiin kansainvälisen yhteitoiminnan nimeki työväentalojärjestöjen kansainvälinen toimisto. Suomen TK:n osuus kansainväliseen yhteistoimintaan ja sen käytännössä toteutettujen muotojen luomiseen ollut huomattava.

UUDENMAAN SOS.-DEM. PIIRIJÄRJESTÖ r.y.n TOIMINTA VV. 1949—1951.

Yleistä.

Kuluneen kertomuskauden aikana on maassamme vallinnut suhteellisen rauhallinen sisäpoliittinen tilanne, joka on antanut leimansa myös sosialidemokraattiselle järjestötoiminnalle. Tosin vuoden 1949 elokuussa kommunistien toimeenpanemien Keminymp. korpilakkojen yhteydessä he yrittivät saada liikehtimistä Uudellamaallakin, siinä kuitenkin sanottavammin onnistumatta. Tilanteen rauhoittuttua tuli presidentin vaalien suorittamisen aika tammikuussa 1950. Vaalivalmistelut sekä vaalien jälkeen tapahtunut sosialidemokraattisen hallituksen vaihtuminen puhtaasti porvarilliseksi hallitukseksi antoivat uutta tuulta poliittiselle toiminnalle samoin kuin samana syksynä suoritettut kunnallisvaalit sekä kesällä 1951 toimitetut eduskuntavaalitkin. Sodan jälkeisen poikkeuksellisen ajan palauduttua sos.-dem. hallituksen ansiosta normaalisille raiteille ei vaalitaisteluista muodostunut poliittisesti yhtä kireitä kun aikaisempina vuosina.

Poliittisen elämän tasoittumisesta johtuen on ollut mahdollista lujittaa sisäistä järjestötoimintaa joskaan sen tulokset eivät ole tulleet näkyviin jäsenmäärän lisääntymisenä. Piirijärjestön jäsenmäärä on alentunut kertomuskauden alussa tapahtuneiden Kuusankosken, Iitin, Elimäen, Anjalan ja Jaalan kuntien siirtojen johdosta Kymen vaalipiiriin, menettäen siten 17 toimivaa perusjärjestöä. Tapahtuneesta jäsenmäärän laskusta huolimatta on koko järjestötoiminta yleensä saanut entisestään aktiivisemmat muodot kenttätöiden tehostumisen johdosta. Parhaiten sitä osoittaa sosialidemokraattien kannatuksen jatkuva lisääntyminen piirijärjestömme alueella.

Huomattavimmat muutokset piirijärjestömme nykyisessä toiminnassa tulee aiheutumaan eduskunnan syksyllä 1951 hyväksymä laki Uudenmaan vaalipiirin jakamisesta siten, että Helsingin kaupunki eroitetaan omaksi vaalipiiriksi. Miten piirijako tulee vaikuttamaan edustajien valitsemiseen, on ennen aikaista arvioida. Tässä yhteydessä voidaan kuitenkin todeta uuden piirijaon alentavan piirijärjestön jäsenmäärän nykyisestään noin puoleen, josta seurauksena tulee olemaan huomattava tulojen väheneminen.

Arvioitaessa Uudellamaalla tapahtunutta sosialidemokraattista järjestötoimintaa on todettava, että kaikista vastuksista huolimatta on voitu ponnistella eteenpäin. Se on ollut mahdollista vain yhtenäisen ja rakentavan työn avulla.

Eduskuntavaalit.

Kertomuskauden aikana suoritettiin eduskuntavaalit heinäkuussa 1951. Vaalivalmisteluihin kiinnitettiin suurta huomiota tehostamalla erityisesti kenttätöitä puolueasiamiesten koulutuksen avulla, millä ilmeisesti olikin merkittävä vaikutus sosialidemokraattien kannatuksen lisääntymiseen Uudellamaalla. Edellisten vaalien jälkeen tapahtui viiden voimakkaan sosialidemokraattisen kunnan siirtyminen Kymen vaalipiiriin, joten oikean lähtökohdan saamiseksi vaalituloksen vertailemiseksi on vuoden 1948 tuloksista vähennetty sosialidemokraattien k.o. kunnissa saama äänimäärä. Näin ollen sosialidemokraatit saivat vuoden 1948 vaaleissa 86.643 ääntä ja nyt 97.815 ääntä, joten lisäystä 11.172 ääntä. Luonnollisesti äänimäärän lisäykseen on vaikuttanut se, että nyt ensimmäisen kerran siirtoväki äänesti paikallisen vaalipiirin ehdokkaita. Edellisissä vaaleissa annettiin Uudellamaalla siirtoväen sosialidemokraattisille ehdokkaille 8.272 ääntä. Tämäkin huomioden tapahtui piirimme kohdalla äänimäärän nousua. Tapahtuneen uuden edustajajaon jälkeen valittiin Uudeltamaalta nyt 33 edustajaa aikaisemman 31 asemasta, joista sosialidemokraatit saivat 10 paikkaa eli yhden paikan lisäyksen. Sosialidemokraateista tulivat valituiksi K.—A. Fagerholm, Väinö Tanner, Martta Salmela-Järvinen, Tyyne Leivo-Larsson, Väinö Leskinen, Penna Tervo, Gunnar Henriksson, Emil Huunonen, Bruno Sundman, Veikko Helle. Tervon tultua valituksi suuremmalla vertausluvulla Kymen vaalipiiristä tuli hänen tilalleen Unto Suominen. Toisten puolueiden saama kannatus ilmenee allaolevasta taulukosta:

	1948		1951	
	äänim.	paikk.	äänim.	paikk.
Sos.-dem	86.643	9	97.815	10
SKDL	62.237	6	66.368	6
Ruots. kansanp.	75.897	, 7	72.388	7
Maalaisliitto _____	13.172	1	19.066	2
Kokoomus	58.749	6	52.045	5
Kansanpuolue ..	21.436	2	29.950	3
Radikaalit	1.817	—	1.191	—

Kunnallisvaalit.

Kunnallisvaalit on kertomuskauden aikana suoritettu loka-kuussa 1950. Lisäksi suoritettiin uusintavaalit tapahtuneiden virheellisyyksien takia Snappertunan ja Espoon kunnissa. Vuoden 1950 vaaleissa ei ollut vaaliliittoja kommunistien kanssa, lukuunottamatta Tammisaaren mlk:aa, jossa tosin ei ole sosialidemokraattista järjestötoimintaa. Kokonaisuudessaan sosialidemokraatit saivat nyt enemmän ääniä sekä valtuustopaikkoja kuin edellisissä vaaleissa. Erityisesti on todettava, että niissä kunnissa, joissa edellisissä vaaleissa vasemmistolla oli yhteinen vaaliliitto, lisääntyi sosialidemokraattien kannatus erillisen toiminnan johdosta huomattavasti. Vuoden 1947 vaaleissa sosialidemokraatit saivat 76.537 ääntä ja 245 paikkaa, vastaavien lukujen ollessa nyt 77.813 ääntä ja 277 paikkaa, Valtuutetujen lukumäärän lisääntymiseen on vaikuttanut myös se, että useissa kunnissa valtuustojen jäsenmäärä suureni entisestään. Eri ryhmien kesken äänet jakaantuivat seuraavasti:

	1947		1950	
	äänim.	paikk.	äänim.	paikk.
Sos.-dem	76.537	245	77.813	277
SKDL	56.636	168	60.252	188
Porvarit	171.782	572	154.672	576

Vasemmiston ja oikeiston välisissä voimasuhteissa on tapahtunut edelleen kehitystä vasemmiston hyväksi. Vuoden 1947 vaaleissa vasemmisto sai yhteensä 133.173 ääntä ja 413 paikkaa ja oikeisto 171.782 ääntä ja 572 paikkaa ja vuonna 1950 vasemmisto 138.065 ääntä ja 465 paikkaa ja oikeisto 154.672 ääntä ja 576 paikkaa. Kaikissa 1947 vaalien luvuissa on huomioitu viiden kunnan siirtymisestä aiheutunut äänimäärän ja paikkojen väheneminen.

Kuten jo edellä mainittiin jouduttiin Snapperturiassa ja Espoossa suorittamaan vuoden 1951 syksyllä uusintavaalit. Äänet ja paikat jakaantuivat seuraavasti: sos.-dem. 2.623 ääntä ja 12 paikkaa (aikaisemmin 2.121 ääntä ja 10 paikkaa), SKDL 1.520 ääntä ja 7 paikkaa (aikaisemmin 1.656 ääntä ja 7 paikkaa), suom. porv. 1.197 ääntä ja 5 paikkaa (1.446 ja 6) sekä ruots. porv. 3.433 ääntä ja 17 paikkaa (3.737 ja 18). Snappertunassa äänet ja paikat jakaantuivat seuraavasti: sos.-dem. 277 ääntä ja 6 paikkaa (aikaisemmin 88 ääntä ja 2 paikkaa), SKDL 41 ääntä, mutta ei yhtään paikkaa (39 ja 1) ja porvarit 483 ääntä ja 11 paikkaa (450 ja 14). Vaalien tulokset osoittavat, että sosialidemokratien kannalta oli kumpaisessakin tapauksessa aihetta uusintavaalien suorittamiseen.

Presidentin valitsijamiesten vaalit.

Tasavallan presidentin valitsijamiesten vaalit suoritettiin tammi-kuussa 1950. Edelliset valitsijamiesten vaalit oli suoritettu vuonna 1937, joten varsinaista lähtökohtaa vaalien tuloksen tarkasteltuun ei ole, koska olosuhteet ovat huomattavasti sen jälkeen muuttuneet. Kuitenkin on todettava, että osanotto vaaleihin muodostui Uudellamaalla vilkkaammaksi kuin koskaan aikaisemmin suoritetuissa valitsijamiesvaaleissa äänestysprosentin noustessa 714 %. Edellisissä vaaleissa sos.-dem. äänimäärä oli 60.302 ja nyt 72.711 ääntä. Sosialidemokraatit saivat 12 valitsijamiestä, aikaisemmin 13. Valituiksi tulivat K.—A. Fagerholm, Martta Salmela-Järvinen, Tyyne Leivo-Larsson, Väinö Tanner, Väinö Leskinen, Gunnar Henriksson, Penna Tervo, Gunnar Andersson, Emil Huu-
nonen, Uuno Takki, Unto Varjonen sekä Jalmari Linna. Takin tultua valituksi suuremmalla suhdeluvulla Hämeen et. vaalipiiristä tuli hänen tilalleen Veikko Helle. Muiden puolueiden saama kannatus ilmenee allaolevasta taulukosta:

	äänimäärä	valitsijamiehiä
Sos.-dem.	72.711	12
SKDL.	58.802	9
Ruots. kansanpuolue.	76.266	12
Kokoomus.	63.005	10
Edistys.	31.836	5
Maalaisliitto.	10.852	1
Muut V.	48	—

Valistustyö.

Kurssi- ja luentotoiminnalla on ollut valistustyössä keskeinen asema. Piirikunnallisia keskustursseja on järjestetty kolmet, joiden ohjelmassa on pääpaino ollut kenttätöiden tehostamiseen liittyvillä kysymyksillä. Järjestötoimitsijain kymmeniltaisia kursseja on pidetty perusjärjestöissä. Näiden järjestämisestä kuitenkin luovuttiin ja siirryttiin kolmi-iltaisiin luentotilaisuuksiin, joiden saama kannatus ja teho on ollut huomattavasti suurempi. Lisäksi on piirin naisjaoston toimesta järjestetty ns. «Perheenmännien talvipäiviä» sekä kesäisin porheenäitien virkistyskursseja.

Piiritoimikunnan ja eri jaostojen toimesta on järjestetty neuvotelukokouksia kertomuskauden aikana 89, jotka ovat olleet joko koko piiriä käsittäviä tai alueellisia. Näiden lisäksi on tiedotustilaisuuksia pyritty järjestämään mahdollisimman runsaasti.

Juhlatoimintaa on piiritoimikunnan taholta pyritty jonkin verran järjestämään. Huomattavimmat ovat olleet maakuntajuhlat ja näytelmäkilpailut. Ensimmäiset ovat perinteellisen tavan mukaan järjestety yhteistoiminnassa H:gin piirin Sos.-dem. Nuorisojärjestön kanssa. Syksyllä 1949 marras—joulukuun vaihteessa järjestettiin ns. «Maaseutu mukaan»-kampanja, jolla oli oma myönteinen merkityksensä yleistä puolue toimintaa ajatellen.

Lisäksi järjesti piiritoimikunta sääntömääräisten asioiden sekä lehtilevitystyön tehostamiseksi toimintakilpailun vuoden 1949 ja 1950 vaihteessa.

Piiritoimikunta.

Kertomuskauden aikana ovat piiritoimikuntaan kuuluneet: v. 1949 Jorma Tuominen, Aune Seme, Kalle Jokinen, Sulo Manninen, Veikko Helle, Arvo Paasivuori, Asko Hakala, Rauha Lepistö, Aimo Aaltonen ja Terttu Sainio, v. 1950 Jorma Tuominen, Veikko Helle, Aune Seme, Sulo Manninen, Arvo Paasivuori, Rauha Lepistö, Aake Hakala, Veikko Rantala, Aimo Aaltonen ja Terttu Sainio, v. 1951 Jorma Tuominen, Sulo Manninen, Veikko Helle, Arvo Paasivuori, Veikko Rantala, Rauha Lepistö, Aune Seme, Aimo Aaltonen, Irja Salmela ja Juho Hietanen.

Piiritoimikunnan puheenjohtajana on koko kertomuskauden ajan toiminut Jorma Tuominen ja varapuheenjohtajana Sulo Manninen.

Piirin toimitsijat.

Piirisihteerinä on koko kertomuskauden ollut Erkki Väre. TiecLoitussihteerinä Eino Anttila 1. 5. -50 saakka sekä Torsti Toivonen 15. 1. -50 lähtien edelleen. Järjestäjinä ovat olleet Olavi Luja 15. 11. -51 saakka, Arvo Ollila 1. 5. -49—30. 4. -50 välisen ajan sekä Reino Lehti 1. 8. -50 alkaen edelleen. Piiritoimikunnan ja naisjaoston yhteisesti palkkaamana on lyhyemmän ajan ollut Ella Malinen.

Näytelmäohjaajana on ollut näyttelijä Vihtori Salonen 30. 4. -49 saakka. Lisäksi on puolueen järjestäjä Eino Anttila ollut pääasiallisesti piiritoimikunnan käytettävissä.

Taloudellinen asema.

Piirijärjestön taloudellinen asema on kärsinyt siitä inflatoorisesta kehityksestä, joka on valinnut. Vaikeuksista huolimatta on taloutta pystytty hoitamaan siten, että tilinpäätökset ovat osoittaneet pientä voittoa. Pääasiallisimpina tulolähteinä ovat piiri- ja valistusverojen ohella olleet puolueen ja piirin järjestämistä arpajaisista saatu voitto.

Puolueosastot ja jäsenmäärä.

Kertomuskauden alussa tapahtuneen viiden kunnan siirtymisen takia Kymen lääniin väheni kunnallisjärjestöjen luku kahdella ja perusjärjestöjen 17, joten kunnallisjärjestöjä oli 16 ja toimivia perusjärjestöjä 153. Kertomuskauden aikana perustettiin 22 uutta yhdistystä. Vuoden 1951 loppuessa piirijärjestöön kuului 16 kunnallis- ja 175 perusjärjestöä. Jäsenmäärän kehityksessä ei ole tapahtunut huomattavampia muutoksia.

Kertomusvuoden päättyessä oli 70 perusjärjestöllä omistuksessaan tai hallinnassaan työväentalo. Uusia työväentaloja ovat rakentaneet Korven ja Laukkosken työväenyhdistykset. Toimitalojen korjauksia on suoritettu Korson Valkon, Tapanilan, Leppäkorven, Nukarin, Nurmelan, Virkkalan, Porvoon, Järvenpään, Kuivannon ja Nummen työväentaloissa.

Piirijärjestöjen välinen toimintakilpailu.

Vuoden 1950 alussa puolue toimikunta julisti piirijärjestöjen välisen toimintakilpailun, joka päättyi heinäkuussa 1951 suoritettu!

hin eduskuntavaaleihin. Kilpailukohteena olivat lähinnä kenttätöiden järjestäminen, kunnallis- ja eduskuntavaalien tulokset, puolueen arpajaisten arpojen myynti ja jäsenmäärän kehitys. Kilpailussa selviytyi voittajaksi Lapin piirijärjestö. Toiseksi tuli Uudenmaan ja kolmanneksi Kymen piirijärjestö. Kilpailussa oli palkintona kaksi henkilö-autoa, jotka voittivat Lapin ja Uudenmaan piirijärjestöt.

Loppulausunto.

Kulunut kertomuskausi on ollut raskasta, mutta tuloksellista toiminnan aikaa. Uudenmaan sosialidemokraattinen järjestöväki on määrätietoisella ja epäitsekkäällä työllä saavuttanut tuloksia, joita ei ole väheksyttävä arvioitaessa koko sosialidemokraattisen puolueen toimintaa.

UUDENMAAN SOS.-DEM. PIIRITOIMIKUNTA

i Erkki Väre.

TURUN L. ETEL. SOS.-DEM. PIIRIJÄRJESTÖN TOIMINTA VV. 1949—1951.

Yleistä.

Kulunut toimintakausi on merkinnyt maallemme raskasta ponnistelua erikoisesti taloudellisen tilanteen 'tervehdyttämiseksi. Vuosi 1949, jolloin sos.-dem. hallitus hoiti maan asioita, tapahtui kehitystä myönteisessä mielessä. Sensijaan seuraavan vuoden alussa maalaisliittolainen Kekkosen johdolla muodostettu hallitus talouspoliittisilla toimenpiteillään särki sen luottamuksellisen ilmapiirin, joka edellisen hallituskauden kuluessa oli syntynyt. Tällöin tilanne erikoisesti palkkarintamalla uhkasi muodostua erittäin vaikeaksi, josta eräänä ilmenemismuotona oli pitkähkö lakko v. 1950 syksyllä. Monien vaiheiden jälkeen muodostettiin v. 1951 alussa maalaisliittolais-sosialidemokraattinen hallitus edelleen Kekkosen johdolla. Tämä hallitus, samoin kuin sen vaalien jälkeen syksyllä suunnilleen samassa kokoonpanossa muodostettu seuraajakin otti tärkeimmäksi tehtäväkseen taloudellisen elämän vakauttamisen. Tämän ohjelman toteuttaminen on kohdannut suuria vaikeuksia erikoisesti kommunistien

häikäilemättömän jarrutuksen vuoksi. Omassa varalipiirissämme kommunistien pesäpaikassa Turun kaupungissa onkin puolueväkemme joutunut päivästä toiseen työpaikoilla ym. taistelemaan kommunistien toistuvia hyökkäyksiä vastaan em. kysymysten merkeissä. Piirin puolueväen taistelutahtoa kommunistien toiminta ei kuitenkaan ole pystynyt horjuttamaan. Se on kaikissa vaiheissa antanut tukensa niille pyrkimyksille, jotka tähtäävät pohjan luomista olojen vakannuttamiselle huomioonottamalla samalla vähävaraisten edut.

Järjestöt ja jäsenistö.

Vuoden 1948 aikana toimeenpantu suurempi jäsenhankinta -kamppailu toi melkoisesti uusia jäseniä, mutta jäsenhuoltoa ei ole pystytty tarpeellisella tavalla yhdistyksissä järjestämään, joten jäsenmäärällistä nousua ei ole todettavissa. Vuoden 1951 keväällä tapahtui myöskin odotettavissa ollut ratkaisu kahden puolueosaston, Sula joen ja Virttään työväenyhdistysten siirtymässä SKDL:ään. Kummankin yhdistyksen jäsenistö on käsittänyt jo useamman vuoden ajan melkein yksinomaan kommunisteja. Piirin järjestötoimintaa on pyritty tehostamaan perustamalla uusia kunnallisjärjestöjä. Vaikeutena ovat piirin lukuisat pienet kunnat, joihin ei luonnollisista syistä edellytyksenä olevaa kolmea puolueyhdistystä voida perustaa. Varsinaisen järjestöorganisation ohella on ns. «toimintaverkoston» toimintakykyiseksi saattamiseen kiinnitetty huomiota varsinkin v. 1950 ja 1951 aikana. Tämä verkosto onkin nyt piirissä alustavasti muodostettu kuuluen siihen n. 105 toimintajaostoa ja n. 580 puolueasiamiestä. Paikoissa, joissa tämä verkosto jo toimii, tulokset mm. viime eduskuntavaaleissa olivat varsin myönteiset.

Kunnallisjärjestöjä oli toiminnassa v. 1949 5, v. 1950 8, v. 1951 8
Yhdistyksiä „ 106, „ 108, „ 106

Jäsenmäärässä ei ole tapahtunut mainittavia muutoksia.

Työväentalot.

Työväentaloja on piirissä kaikkiaan sosialidemokraattien hallussa 46. Tanssilavoja ja kesätoimintapaikkoja on 5. Talojen suhteen tuottaa lisääntyvää huolta useimpien heikko kunto ja varojen puute välttämättömien korjausten suorittamiseksi.

Eräiden yhdistysten talo sijaitsee vuokratontilla vuokra-ajan lähi-vuosina päättyessä. Vuokrasuhteen uudelleen järjestelyissä on ilmeisiä vaikeuksia tonttien omistajien suhtautumisen vuoksi.

Valistustyö.

Varsinaista järjestö väkeä on pyritty jatkuvasti kehittämään ja kasvattamaan erilaatuisten kurssien ja luentotilaisuuksien avulla sikäli kun piirijärjestön rahavarat ovat sallineet. Viikon kestäviä keskuskursseja järjestettiin toimintakaudella kahdet ja kolmi-iltaisia järjestötoimitsijain kurssseja puolueyhdistyksissä 13. Alueellisia sunnuntailuentotilaisuuksia, joissa luentojen aiheena olivat työväenliikkeen historia sekä uusi kunnallislaki on ollut kolme

Suurempia, aluepohjalle rakennettuja neuvottelutalaisuuksia puolueväelle on järjestetty kaikkiaan 31. Näissä on käsitelty maatalous- ja kunnallispoliittisia, sekä järjestötoimintaa ja päivänpoliittisia kysymyksiä. Puoluetoimisto järjesti Salossa puoluekurssit v. 1949, jossa piiristä oli 24 kurssilaista. Puolueen ja piirijärjestön yhteisesti järjestämät keskuskurssit olivat Turussa v. 1951.

Muille puolueen järjestämille kurseille on piiristä osallistunut 11 henkilöä. Keskusteluiltoja useissa puolueyhdistyksissä on järjestetty säännöllisesti. Piiritoimikunnan taholta pyritäänkin jatkuvasti siihen, että keskusteluiltaamuoto saadaan yleistymään kaikkien yhdistysten toimintaohjelmassa.

Puolueeseen kuulumattomiin kohdistuvassa valistustyössä on puhetilaisuuksilla ollut keskeinen asema. Erikoinen rynnäkkö tässä mielessä toimeenpantiin piirissä ns. «huhtikuun kampanjan» nimellä v. 1951 keväällä, jolloin oli 75 erilaista valistustilaisuutta.

Juhla- ja ohjelmatoiminta.

Mieliinpariuivaksi juhlatapahtumaksi muodostui Turussa v. 1949 heinäkuussa järjestetty puolueen 50-vuotisjuhla. Muista juhlista mainittakoon vuosittain järjestetyt perinteelliset maakuntajuhlat. ' Vappujuhlia järjestettiin v. 1949 35, 1950 28 ja v. 1951 23 Maakuntajuhlien yhteydessä on suoritettu myös piirin henkiset kilpailut eri ohjelmalajeissa. V. 1951 järjestettiin näytelmäkilpailujen sijasta erikoiset «teatteripäivät» yhdessä nuorisopiirijärjestön kanssa. Ohjelmatoiminnassa on aiheuttanut vaikeuksia vakinaisen ohjelmanohjaajan puuttuminen.

Vaalitoiminta.

Toimintakauden . aikana suoritettiin presidentin valitsijamiesvaalit ja kunnallisvaalit v. 1950, sekä eduskuntavaalit v. 1951 heinäkuussa. Vaalitaisteluvaiheissa suoritettu valistustyö on pääasiassa sisältänyt puhetilaisuuksia, paitsi v. 1951 eduskuntavaaleissa, jolloin puolueasiamiesverkoston kautta henkilökohtaiseen valistustyöhön kiinnitettiin entistä suurempaa huomiota. Yhteensä järjestettiin toimintakauden aikana 291 vaalivalistus-tilaisuutta. Eduskuntavaalien valistustilaisuuksiin osallistui nuorisopiiri ohjelmaryhmillään 28 tilaisuuteen.

V. 1950 presidentin valitsijamiesvaaleissa tuli sosialidemokraateista valituiksi Urho Kulovaara, Kalle Jokinen, Rafael Paasio, Vappu Heinonen ja Yrjö Helenius. Eduskuntavaaleissa v. 1951 valittiin eduskuntaan sosialidemokraateista Kalle Jokinen, Urho Kulovaara, Rafael Paasio ja Vappu Heinonen. Vaalien tulokset lähemmin allaolevassa taulukossa:

	1950 valitsij amiesv.	1950 kunnallisv.	1951 eduskuntav.
Sos.-dem.	27.138 äänt.	27.106 äänt. 234 valt.	37.982 äänt.
Kommunistit	32.681 „	31.631 äänt. 255 valt.	38.450 „
Maalaisliitt.	19.037 „	porvarjt yht. 61.793 äät.	43.549 vaaliliit. Ruots. kanssa
Kokoomus	30.017 „	760 valt.	22.255 äänt.
Edistysp. vaaliliit.		kokoom. kanssa	15.539 „
Ruots.	12.376 äänt.	vaaliliit. maalaisi, kanssa.	

Piiritoimikunta ja piiritoimisto.

Piiritoimikuntaan ovat kuuluneet v. 1949 Kaarlo Tamminen (puh.joht.), Urho Kulovaara, Yrjö Helenius, Rafael Paasio, Pekka Virtanen, Erkki Koski, Elma Heinonen, Mauno Haavisto, Kauko Halme ja Oiva Korsi. V. 1950 Rafael. Paasio (puh.joht.), Elma Heinonen, Urho Kulovaara, Yrjö Helenius, Pekka Virtanen, Mauno Haavisto, Kosti Paasio, Tauno Nieminen, Santeri Sanne ja Vilho Kälviäinen. V. 1951 Kaarlo Tamminen (puh.joht.), Yrjö Helenius, Urho Kulovaara, Pekka Virtanen, Mauno Haavisto, Santeri Sanne, Kosti Paasio, Vappu Heinonen, Vilho Kälviäinen ja S. A. Koski-

mies. Läsnaolo-oikeus kokouksissa on lisäksi ollut ruotsinkielisten sosialidemokraattien edustajalla Herman Frelanderilla.

Piirisihteerinä on kertomuskauden ajan ollut Abel Saarinen. Toimistonhoitajana Sylvi Kaskinen. Tiedoitussihteerinä vuoden 1950 alusta lähtien on toiminut Erkki Koski. Järjestäjinä ovat olleet v. 1950 lokakuusta v. 1951 elokuuhun Paavo Niinikoski, sekä 1. 10—15. 11. 1950 Veikko Palmroth ja 1. 1—30. 7. 1951 Veikko Oittinen.

Taloudellinen asema.

Monet vaalit kuluneena toimintakautena ovat luonnollisesti asettaneet piirin talouden kovalle koetukselle. Tulojen hankinnassa on turvauduttu arpajaisiin ja keräyksiin ja näinollen vältetty tappiollisilta tilinpäätöksiltä.

TURUN L. ETEL. SOS.-DEM. PIIRITOIMIKUNTA

Abel Saarinen.

SATAKUNNAN SOS.-DEM. PIIRIJÄRJESTÖN TOIMINTA W. 1949—1951.

YLEISTÄ.

Kertomuskausi 1949—1951 on ollut varsin työntäyteistä aikaa. Jokaiselle vuodelle on antanut oman leimansa varsin kiihkeä vaalityö, mistä taas on johtunut, että kenttä on joutunut olemaan koko ajan ankaran paineen alaisena. Siitä huolimatta ei pahempaa väsymystä ole millään taholla ollut havaittavissa.

Poliittiset linjat ovat tänä aikana lopullisesti selvinneet, joten edellisten vuosien osittaisin sekavasta tilanteesta on päästy. Sosialidemokraattien asemat ovat kertomuskauden aikana jatkuvasti vahvistuneet, luoden edellytyksiä v. 1951 lopulla suoritetulle tulokselliselle jäsenhankinnalle.

Järjestöt ja jäsenistö.

Piirimme Kunnallisjärjestöjen ja perusjärjestöjen lukumäärä on kertomuskauden aikana ollut seuraava: •

V.	Kunnallisjärj.	Puolueosast.
1949.	16	132
1950.	17	142
1951.	19	153

Edellisen kertomuskauden jyrkästi kohoava jäsentilasto osoitti tasaantumisen merkkejä, johtuen eräiden yhdistysten yhdistymisistä ja tilaston tarkistuksesta. V. 1951 aikana oli sen sijaan havaittavissa jäsenmäärän huomattavaa lisääntymistä.

V. 1951 suoritettujen valtiollisten vaalien edellä 3 kommunistien aikaisemmin valtaamaa yhdistystä, jotka eivät olleet eronneet Sos.-dem. Puolueesta, nim. Haukij arven Työv.yhdistys Hämeenkyrössä, Raivion Työv.yhdistys Tyrvällä sekä Hyvelän Työv.yhdistys Porissa antoivat julistuksen, jossa e.m. yhdistykset «rehellisinä sosialidemokraattisina yhdistyksinä ovat päättäneet tukea SKL:n vaaliliittoa». Julistus ei kuitenkaan johtanut toivotuun tulokseen, repeämää ei syntynyt, vaan sosialidemokraatit säilyttivät ryhtinsä tarttumatta «Juudasten» ojennettuun käteen.

Yhdistysten taloudellinen asema ei kertomuskauden aikana ole ollut paras mahdollinen. Elokuvaharrastus, varsinkin asutuskeskuksissa, on supistanut ohjelmatoimintaa. Huolimatta taloudellisen tilanteen kiristymisestä ovat eräät yhdistykset uskaltaneet kiinteistöjen hankintaan. Niinpä Kihniön Ojajärven Ty. osti 1951 sikäläisen Suo Oy:n omistaman seuratalon ja samana vuonna myöskin Kyröskosken Ty. osti kiinteistön. Näiden lisäksi ovat eräät yhdistykset suorittaneet toimitaloissaan huomattavia korjauksia.

Valistustyö.

Kertomuskauden aikana on valistustoimintaa harjoitettu kursseja, neuvottelukokouksia, puhe-, esitelmä- sekäluentotilaisuuksia järjestämällä. Kurssitoiminnassa on erikoista painoa pantu puolueasiamiesverkoston kouluttamiseen. Asiamieskursseja on pidetty kaikkiaan 28, alueellisia puolueasiamiesten neuvottelutilaisuuksia 7. Järjestötoimitsijakursseja on pidetty 9, näytelmäohjaajakursseja 1, lisäksi on osallistuttu puolueen järjestämille eri kursseille. Pienviljelijäin neuvottelupäiviä on vv. 1949—1950 aikana pidetty 12. V. 1951 aikana ei tätä toimintaa ollut vaan toiminta sai uusia muotoja. Siirryttiin ns. «katoaluekampanjaan», ts. piiritoimiston yhdessä pienviljelyjäoston kanssa järjestämiin Seura-iltoihin eri puolilla piiriä. Edellisten lisäksi on järjestetty erilaisia luento- ja esitelmätilaisuuksia.

Puolueosastojen järjestämät seura-illat ovat saaneet varsin voimakkaan jalansijan. Piiritoimikunnan alaisuudessa toimivat kunnallis-, pienviljelijäin-, naisten- ja kasvatustaostot ovat antaneet oman voimakkaan panoksensa tälle työlle.

Juhlatoiminnan harrastus on elpynyt. Näytelmäkisatoiminta on saanut varsin vahvan jalansijan perusjärjestöjen keskuudessa ja on tämä ollut omiaan elvyttämään näytelmätoimintaa.

Maakuntajuhlat, joita kertomuskauden aikana on pidetty kolmet 1949 Raumalla, 1950 Pihlavassa ja 1951 Säkylässä, ovat kaikki onnistuneet kohtalaisen hyvin. Puolueen 50-vuotis juhlia vietettiin piirin alueella 1949 kaikkiaan 12. Aatteellisesti ovat juhlat olleet erinomaisesti innostavia.

Vaalitoiminta.

Kertomuskauden aikana suoritettiin 3 vaalit, presidentinvalitsijamiesvaalit, kunnallisvaalit 1950 ja eduskuntavaalit 1951. Vaali-taistelu muodostui kautta linjan varsin kiihkeäksi johtuen suureksi osaksi siitä, että kommunistit olivat 1948 vaaleissa kärsineet romahdusmaisesta tappiosta.

Osanotto presidentinvalitsijamiesvaaleihin oli varsin laimeata johtuen osaltaan ehkä «sammutetuista valoin ajamisesta». Myöskin kunnallisvaaleihin oli työväestön osanotto laimeaa, äänimäärän ollessa 30.501 eli 408 ääntä pienempi kuin 1947. Sos.-dem. valtuutettuja valittiin 261 (223).. Kommunistien äänimäärä nousi 3.647 ja valtuutettujen luku 231 (175).

V. 1951 suoritettujen eduskuntavaalien tiimoilla taistelu oli kiivaampi kuin edellisissä. 1948 vaaleihin verraten oli piirissämme «jaettavana» 2 lisäpaikkaa, joista kommunistit ja maalaisliitto saivat kumpikin 1:n, meidän vaaliliittomme jäädessä vain 561 ääntä vaille lisäpaikasta. Äänimäärämme nousi v. 1948 verraten 1.693 äänellä ja edustajapaikkoja saimme 4, kuten aikaisemminkin.

Propagandatyö vaalien edellä suoritettiin nyt toisin menetelmin kuin aikaisemmin. Kun aikaisempina vuosina mm. vaalimateriaali lähetettiin yhdistyksille, käytettiin nyt puolueasiamiesverkostoa. Menettely osoittautui oikeaksi, sillä mainittu organisaatio toimi hyvin eräitä harvoja poikkeuksia lukuunottamatta. Piirilehti «Uutta Aikaa» käytettiin apuna myös varsin tehokkaasti. Piirin varsinaisten toimitsijain lisäksi olivat eduskuntavaalien edellä piirin palveluksessa Pekka Kokko ja Kauno Santala, myöskin naistoimitsija Elli Numminen kierteili piirillä jonkin aikaa.

Edellisten lisäksi suoritettiin kertomuskauden aikana SAK:n, TUL:n eräitten edistysmielisten osuusliikkeiden sekä ammattiliittojen vaaleja, joista sosilidemokraatit selvisivät voitollisesti.

Piiritomikunta.

Piiritoimikunnan puheenjohtajana on koko kertomuskauden ajan ollut Vihtori Fallila ja varalla Vilho Rantanen. Heidän lisäksi ovat piiritoimikuntaan kuuluneet Vilho Aaltonen, Arvi Kontula, Laura Brander-Wallin, Eetu Nurmi, Sofia Salo, Jukka Aaltonen, Pekka Kokko, Olavi Lathi ja Veikko Jakomaa sekä varalla Anto Kallio, Väinö Hellman, Veikko Ahtola ja Lasse Luoto.

Piiritoimikunta on kokoontunut 31 kertaa ja käsitellyt 314 asiaa. Piiritoimitsijoina ovat työskennelleet Olavi Vella, Ainar Aronen, Orvo Lahtinen ja Veikko Nurmi sekä tilapäistoimitsijolna Pekka Kokko ja Kauno Santala.

SATAKUNNAN SOS.-DEM. PIIRITOIMIKUNTA

Olavi Vella.

HÄMEEN ETEL. SOS.-DEM. PIIRIJÄRJESTÖN TOIMINTA W. 1949—51.

Yleiskatsaus.

Poliittiset heilahtelut puoleen tahi toiseen eivät ole milloinkaan, murrosaikoinakaan, suuremmassa mittakaavassa lyöneet leimaansa Hämeen väestön mielialoihin tai järjestölliseen toimintaan. Tämä ilmiö on vieras sen luonteelle, joka rauhallisena on kulkenut aatteellisessakin mielessä uskollisena kerran omaksumalleen näkemykselle. Kun siis tarkastelemme kuluneita vuosia, on edelläoleva toteamus pidettävä mielessä toimintaa arvoiteltassa. Sodan jälkeisinä murrosvuosina, jolloin eräiden muiden piirijärjestöjen alueilla poliittisessa mielessä tapahtui suuriakin heilahduksia puolueen riveistä vasemmalle, kommunistien rynnäessä voimantunnonaan, kesti etelä-Hämeen väki tuon rynnistyksen suurimmista menetyksistä. Näin ei myöskään ole voitu odottaa, että elämän tasaantuessa rauhallisiin uomiinsa, jollaista ajanjaksoa olemme saaneet kuluneet vuodet elää, tulisi tapahtuman mitään suurempaa voimansiirtoa jälleen sosialidemokratian riveihin. Niinpä lyhyenä yhteenvetona voidaankin sanoa, että piirijärjestömme toiminta on kulkenut entistä latuaan, varmistaen sosialidemokraattien asemaa alueellaan.

Vaalitoiminta.

Kuluneelle toimintajaksolle on ollut silmiinpistäväenä piirteenä monet vaalitaistelut. Sivuuttamalla kokonaan ne lukuisat amatillisen-, urheilu- ja osuustoimintaliikkeiden piirissä suoritettut vaalit, joihin piirijärjestö on joutunut antamaan kerta kerralta oman panoksensa, luomme lyhyen selvityksen vain valtiollisen ja kunnallisen toiminnan piirissä tapahtuneisiin vaaleihin.

Presidentin valitsijamiesvaalit v. 1950.

Suoranaista vertailukohdetta aikaisempiin presidentin valitsijamiesvaaleissa antamiin tuloksiin ei ole, koska aikaisemmin pidetyt valitsijamiesvaalit olivat tapahtuneet jo ennen sotia. Sen jälkeen on tapahtunut kuitenkin moniaita väestö kokoomus- ja poliittisia muutoksia, joten sen ajan numeroita ei voida pitää vertailukohteina. Mikäli vertaamme vaalin tulosta äänestysnumeroiden valossa 1948 tapahtuneisiin eduskuntavaaleihin, merkitsi nyt saamamme äänimäärä meille 18,6 % tappiota. Kun kuitenkin koko maassa äänimäärä laski mainittuihin vaaleihin verraten, voimme pitää tulosta tyydyttävänä piirimme kohdalla. Syitä etsittäessä on todettava, että presidentin vaalit ovat aina vähemmän kiinnostaneet työväestöä ja yhtenä syynä oli oman presidenttiehdokkaan puuttuminen. Kun myöskin muiden puolueiden kohdalla tapahtui ääntenkatoa, saimme kuitenkin taivoitteemme, 6 valitsijamiespaikkaa itsellemme, joka vastaa voima-suhteitamme eduskuntavaaleissa. Kokonaisäänimäärämme oli 31.576 ääntä, kommunistien säädellä 20,955 ja porvaripuolueiden yhteensä 56.215 ääntä. Sos.-dem. valitsijamiehinä tulivat valituiksi Aino Malkamäki, Olavi Kajala, Uuno Takki, Eino Raunio, Otto Marttila ja Otto Toivonen.

Kunnallisvaalit 1950.

Vaalivalmistelut hoidettiin perusjärjestöjen taholta suhteellisen hyvin, siten helpottaen piirijärjestön osuutta vaalivalmisteluja suoritettaessa. Itse vaali-innostus oli kuitenkin laimeampi kuin edellisissä kunnallisvaaleissa. Sosialidemokraatit kykenivät kuitenkin kokoamaan saman äänimäärän kun edellisissäkin kunnallisvaaleissa, vieläpä sitä hiukan lisämaankin, mutta porvarit kärsivät eniten vaaliväsymyksestä ja niinpä saavuttivatkin

vasemmistopuolueet huomattavan voiton. Ääniä saimme kaikkiaan 34.704 ja 34 uutta valtuustopaikkaa. Yhteensä paikkoja 254. Kommunistit saivat 22.105 ääntä, 147 paikkaa, missä lisäystä 23. Porvarit yhteensä 51.804 ääntä, paikkoja kaikkiaan 416 ja lisäystä 52.

Kuten kaikista edelläolevista vaalituloksista käy selville, on puolueemme asema piirissä verrattain vahva ja vakiintunut, heilahtelematta suurestikaan ajan pyörteissä.

Eduskuntavaalit v. 1951.

Eduskuntavaalitaisteluun keväällä 1951 valmistauduttiin kaikella huolella. Jo parin vuoden aikana oli yritetty luoda ns. puolueasiamiesverkostoa, joita sitten käytettiin hyväksi myös vaalitaistelussa. Kirjallista aineistoa toimitettiin puolueyhdistyksiin ja puolueasiamiehille, missä pyrittiin selvittämään ajankohtaisia yhteiskuntapoliittisia ja vaalenin liittyviä kysymyksiä. Huhtikuulla järjestettiin myöskin piirin alueelle erillinen rynnäkkö, jolloin sos.-dem. eduskuntaryhmän jäsenet kävivät piirin alueella puhujamatkoilla. Varsinainen vaalitaistelu käytiin kuitenkin kesäkuulla, jona aikana pidettiin vaalitulaisuuksia huomattavasti yli kolmensadan. Kirjallisen vaalimateriaalin levitys oli runsasta.

Kokonaisuutena katsoen voidaan vaalitulokseen piirissä olla tyytyväisiä. Kaikista annetuista äänistä saimme 33,48 % eli 44.134 ääntä. Edellisen syksyn kunnallisvaaleista nousi äänimäärämme prosentuaalisesti 1,53 %, kun sensijaan kommunistien ja porvaripuolueiden prosentuaalinen osuus laski, huolimatta heidänkin saamastaan äänimäärän lisäyksestä. Valituksi tulivat seuraavat edustajaehdokkaat: Uno Takki, Aino Malkamäki, Eino Raunio, Otto Toivonen ja Eero Antikainen.

Kaikkiaan saimme 44.134 ääntä kommunistit saivat 26.636 ja porvaripuolueet yhteensä 61.047 ääntä.

Järjestöt ja jäsenistö.

Piirijärjestöön on kuluneena toimintakautena kuuluneet seuraavat järjestöt:

Vuosi	Kunnallisjärj.	Puolueosast,
1949.	23	142
1950.	23	142 /
1951.	23	141

Vuonna 1948 saavutti piirin jäsenmäärä tähänastisen huipunsa, minkä jälkeen on tapahtunut hiljaista laskua, johtuen nähtävästi tilapäisestä väsymyksestä monien vaikeiden taisteluvuosien jälkeen.

Vuonna 1951 tapahtui järjestöjen lukumäärässä sikäli muutoksia, että yksi yhdistys lopetti toimintansa, jäsenistön liittyessä muihin paikallisiin järjestöihin. Myös toinenkin yhdistys lopetti toimintansa kommunistien hallitessa sanottua yhdistystä kiinteistöineen. Tilalle perustettiin yksi uusi yhdistys. Perusjärjestöjen piirissä ei ole yhtään täysin toimimatonta järjestöä. Sen sijaan kunnallisjärjestöissä 3 elää hiljaiseloa.

Työväentalojen kunnostamiseen ovat yhdistykset kiinnittäneet viimeksikuluneina vuosina huomiota, mutta taloudelliset seikat vaikeuttavat korjaus- ja rakennustoimintaa.

Valistustyö.

Valistustyöhön on kiinnitetty piirin taholta edelleen suurin huomio. Puoluetoimiston painattamaa kirjallista aineistoa on jaettu runsaasti. Edelleen on piirin kansanedustajia ja toimitsijoita ja tilapäistä puhujavoimaa käytetty laajassa mittakaavassa kerta-puhujamatkoilla. Kurssitoimintaa on pyritty jatkamaan entisessä laajuudessa, joskin on ollut havaittavissa järjestöjen taholta niihin vähäisempää kiinnostusta. Vuosittain on järjestetty myöskin koko piiriä käsittäviä kunnallisia neuvottelupäiviä 1—3 vuodessa. Neuvottelupäivillä ovat alan asiantuntijat selostaneet kunnallispoliittisia kysymyksiä. Kunnalliset neuvottelupäivät ovatkin osanottajamäärältään täyttäneet kaikki toiveet, osoittaen kiinnostuksen kunnallisiin kysymyksiin jatkuvasti lisääntyvän.

Pienviljelijäin neuvottelupäiviä on vuosittain järjestetty 2—3 eri paikkakunnalla, mutta osanotto niihin on ollut huomattavasti laimeampi. Edelleen on järjestetty maatalouspoliittisia väittelytilaisuuksia lähinnä maalaisliiton edustajien kanssa, joita kohtaan tunnetaan enemmän kiinnostusta. Meikäläisten maaatalosasiantuntijain vähälukuisuus on asettanut kuitenkin esteitä tälle toiminnalle.

Paitsi ohjelmatoimintakurssien järjestämistä perusjärjestöissä, on piiri järjestänyt myöskin piiriä käsittävät henkiset kilpailut vuosittain. Näistä onkin muodostunut toiminnassamme huomattava tapahtuma ja osanottajamäärät ovat vuosi vuodelta kohon-

neet. Kilpailut ovat antaneet myöskin hyvän kuvan järjestöjemme ohjelmatoiminnan verrattain korkeasta tasosta, joka todistaa piirin kasvatustyön tuottaneen tuloksia. Piirin sos.-aem. nuoriso-osastojen ohjelmaryhmät, jotka jäsenistöltään ovat myöskin suoraan perusjärjestöjemme jäseniä, ovat antaneet oman panoksensa kilpailuissa, samalla todistaen hyviä suhteita molempien järjestöjen välillä. Kesällä 1950 järjestettiin piiriä käsittävät maakuntajuhlat Lahdessa. Piirin suorittamasta kasvatustyöstä mainitsemme vielä vuosittain jaetut apurahat Työväen Akatemiassa opiskeleville oppilaille, vaihdellen apurahojen vuosittainen summa 25—50.000 mk. Keväällä 1951 pidettiin viikon kestävät kunnalliskurssit Aulangolla, mihin piiri jakoi apurahoja kaikkiaan 45.000 mk. Puoluetoimikunnan myötävaikutuksella on järjestetty erikseen vielä lyhyempiä puolueasiamieskursseja.

Piiritoimikunta.

Piiritoimikunnan puheenjohtajana on koko kertomuskauden ajan toiminut kunnansihteeri Martti Lahtinen Tyrvännöstä ja jäsenenä toimittaja Oma Palkonen Hämeenlinnasta, toimittaja Antero Nurminen Lahdesta ja neiti Sally Virtanen Riihimäeltä. Edellämainittujen lisäksi on toimikautena piiritoimikuntaan kuuluneet K. Pr. Lehtonen, Jalmari Kärkkäinen, Väinö Salovaara, Vilho Hänninen, Olli Kuusinen, Jalmari Jokinen ja Aarne Vuori. Nykyisin muodostavat piiritoimikunnan Martti Lahtinen phj., Oma Palkonen varaphj., Sally Virtanen, Jalmari Kärkkäinen, Antero Nurminen, Väinö Sillanmäki ja Erkki Järvinen vakinaisina ja Eelin Toivonen, Viljo Aalto ja Viktor Hännikäinen varajäseninä. Kertomuskauden aikana on piiritoimikunta kokoontunut 28 kertaa ja pöytäkirjaan merkittyjä pykälä 315.

Piiritoimikunnan apueliminä ovat toimineet työvaliokunta, kunnallisasiani- ja pien vii j eli jäjaostot.

Piirisihteerinä on koko ajan toiminut Eino Vuori ja taloudenhoitajana Ellen Mattila. Järjestäjänä on toiminut Pauli Tornainen ja lyhyempiä aikoja Yrjö Virtanen, Väinö Lehto ja Marjatta Kangas, jotka kaksi viimeainittua edelleen. Ohjelmatoiminnan ohjaajana on toiminut Lasse Itäranta. Toimitsijoina ovat toimineet kuluneina vuosina lyhyempiä aikoja Otto Toivonen, Viktor Hännikäinen ja Väinö Sillanmäki.

Piirin taloudellinen tila.

Piirin taloudellinen tilanne on ollut koko kertomuskauden ajan hyvä, vaikeutuen vasta viimeksikuluneen toimivuoden lopulla. Tähän on vaikuttanut ratkaisevasti piirin suorittamien suurten perushankintojen suuruus, millä on tarkoitus laajentaa taloudellisessa mielessä elokuvatoimintaa.

HÄMEEN ETEL. SOS.-DEM. PIIRITOIMIKUNTA

Eino Vuori.

HÄMEEN L. POHJ. VAALIPIIRIN SOS.-DEM. PIIRIJÄRJESTÖN TOIMINTA VV. 1949—1951.

Yleiskatsaus.

Kertomuskauden aikana tapahtunut poliittinen vakiintuminen on vaikuttanut omalta osaltaan myös piirijärjestömme toimintaan. Vapautuminen sodan aikaisesta säännöstelyä]asta sekä sisäpoliittinen rauhoittuminen ovat lyöneet oman leimansa poliittiseen toimintaan. Sosialidemokraattisen työväenhallituksen aikana ryhmittyi puolueväki entistä tiukemmin puolueen taistelu-toimintaan ja senjakeen ovat järjestömme päättäväisesti sanoutuneet irti yhteistoiminnasta kommunistien kanssa. Kommunistien solutustyön epäonnistuminen on merkinnyt lisäksi määrätietoisempaa ja tuloksellisempaa työskentelyä mm. ammattiyhdistysliikkeessä sekä kunnalliselämässä.

- Poliittisen toiminnan tarkistuskohteita on ollut useita. V. 1950 suoritettut presidentinvaalit eivät kiinnostaneet puolueväkeä samassa suhteessa kuin kunnallisvaalit sekä seuraavana vuonna suoritettut valtiolliset vaalit. Piirijärjestömme toiminnasta säädän seuraavasta lyhyestä yhteenvedosta ylimalkainen selvitys.

Järjestöt ja jäsenistö.

Kertomuskauden alussa kuului piirijärjestöön 15 toimivaa kunnallisjärjestöä sekä 126 yhdistystä. Kertomuskauden lopussa on toimivia puolueyhdistyksiä 136 ja kunnallisjärjestöjä 16. V. 1951 alusta siirtyi piiristämme Viialan ja Heinäsuon yhdistykset Hämeen et. piiriin. Piiritoimisto on toiminut uutterasti välien selvittämiseksi kommunistien kanssa ja kertomusvuoden lopussa oli-

kin piirijärjesön alueella ainoastaan yksi sekayhdistys. Yksi puolueyhdistys on Tampereella lopettanut toimintansa.

Jäsenmäärän kehityksessä on tilanne pysynyt tasapainoisena, mutta v. 1951 viimeisen neljänneksen aikana suoritettu puolueen jäsnhankintakilpailu antoi osaltaan voimakkaan sysäyksen jäsentilanteen voimistumiseen ja ilmeistä onkin, että jatkuvaan etenemiseen on mahdollisuuksia. Katsausvuosien aikana on perustettu 17 uutta puolueyhdistystä.

Valistustyö.

4 Piirijärjestön valistustyössä ei ole saavutettu olosuhteita edellyttävää valistustoimintaa, vaan alati muuttuva poliittinen tilanne on vaatinut voimien keskittämistä tiedoitus- ja propagandatoiminnan kehittämiseen. Aatteellinen valistustyö sekä opintokerhotoiminta ovat pakostakin jääneet vaatimattomammalle osuudelle. Kurssitoiminnassa on pääpaino asetettu puolueasiamiesten koulutukseen, järjestötehtävien hoitamiseen sekä varsinkin maasudulla ohjelmatoimintaan.

Kertomuskauden aikana on piiritoimikunta järjestänyt kahdet koko piiriä käsittävät keskusturssit, joissa on ollut osanottajia yhteensä 86. Luennotsijoina ovat toimineet puolue toimiston lähettämät henkilöt. Kurssiaiheet ovat pääosiltaan käsittäneet puolueen kenttätöimintaan liittyviä kysymyksiä. Kunnallis- ja perusjärjestöissä on järjestetty ohjelma- ja järjestötehtävien kurseja ja niissä on ollut osanottajia 16 yhdistyksestä yhteensä 196.

Kunnallisasiani jaosto on järjestänyt neljät kunnallispäivät, joissa alan ammattimiehet ja asiantuntijat ovat luennoineet kunnallistoimintaan liittyvistä kysymyksistä. Osanottajia näillä päivistä on ollut yhteensä 165. Piirin maaseutu jaoston toimesta on joka syksy järjestetty pienviljelijäin neuvottelukokouksia, joissa on pohdittu sosialidemokraattiseen maatalouspolitiikkaan liittyviä kysymyksiä sekä kulloinkin esillä olevia päivänkysymyksiä. Alustajina on käytetty Sos.-dem. Pienviljelijäin Neuvottelukunnan lähettämiä luennoitsijoita.

Päähuomio on kuitenkin edelleen kiinnitetty kunnallisjärjestöissä sekä yhdistyksissä järjestettäviin neuvottelukokouksiin. Piirin toimitsijat ovat pyrkineet mahdollisimman aktiiviseen järjestäjätoimintaan ja siksi onkin useimmassa neuvottelutilaisuus-

nessa ollut läsnä piirin palkattu toimitsija. Piirin toimitsijat ovat olleet mainitunlaisissa tilaisuuksissa keskimäärin 200 kertaa vuodessa. Myöskin piirin kansanedustajat ovat osoittaneet aktiivisuutta osallistumalla mahdollisuuksiensa mukaan näihin neuvottelutilaisuuksiin.

Entistä tapaa noudattaen on järjestetty eri puolilla piiriä suurempia yleisöjuhlia, joihin piiritoimisto on hankkinut puhujat. Useimmiten puhujina ovat olleet piirin kansanedustajat ja siten yhteydet edustajien ja valitsijoiden välillä ovat pysyneet verraten läheisinä.

Vaalitoiminta.

Vaalitoiminnassa on ollut havaittavissa sekä kielteistä että myönteistä. Presidentin valitsijamiesvaaleissa sosialidemokratien kannattajat eivät jaksanut innostua näihin välillisiin vaaleihin, mutta sensijaan saman vuoden syksyllä suoritettujen kunnallisvaalien sujuivat jo paremmin. Verrattuna edellisiin vaaleihin saatiin pieni tappio, mutta paikkaluku eri valtuustoissa säilyi ennallaan.

V. 1951 valtiollisiin vaaleihin valmistauduttiin sangen huolellisesti, sillä osattiin odottaa entistä tiukempaa kilpailua eduskuntapaikoista. Vaikka jouduimme taistelemaan kaikin puolin hyvin varustautunutta oppositiota vastaan, oli sosialidemokratien panos suurinpiirtein edellisiin vaaleihin verrattavissa. V. 1948 oli äänimäärämme 43.055 ja v. 1951 äänimääräksi muodostui 43.968. Vuoden alussa oli Viialan kunta siirtynyt Hämeen et. vaalipiiriin vieden mukanaan n. 1000 ääntä. Edelleen on huomioitava, että v. 1948 äänesti vaalikiirissämme 4.568 siirtolaista sosialidemokraatteja Kymen vaalipiiriin, joten nämä huomioiden on tappiomme n. 2.000 ääntä. Edustajamäärämme pysyi ennallaan ja * valituiksi tulivat Kaisa Hiilelä, Aarre Simonen, Väinö Hakkila, Kustaa Alanko ja Valfrid Eskola. Ensimmäiseksi varamieheksi tuli siirtoväen ehdokas Einari Pyykkö.

Piiritoimikunta ja piiritoimisto.

Piiritoimikuntaan ovat kertomuskauden aikana kuuluneet seuraavat puoluetoverit: Einari Saarinen, E. O. Kotiranta, Elsa Kolmen, Lauri Kaitila Erkki Malkaluoto, Aimo Rimpinen, Toivo Pahlman, Eero Kari, Felix Aarni, Aarne Halme, Toivo Rajala, Erkki Lehtinen ja Väinö Kulmala.

Piiritoimikunta on kokoontunut keskimäärin 10 kertaa vuodessa. Sen puheenjohtajana on toiminut Einari Saarinen ja varapuheenjohtajana Elsa Kolinen. Piiritoimikunta on asettanut keskuudestaan työvaliokunnan, jonka ovat muodostaneet Einari Saarinen, Elsa Kolinen, Erkki Malkaluoto sekä piirisihteeri.

Toiminnan tehostamiseksi on piiritoimikunnan alaisuudessa toiminut kunnallisäsiain- ja maaseutu jaosto.

Piirisihteereinä ovat toimineet Kustaa Alanko; Väinö Multamäki sekä Pentti Heinonen ja toimitsijoina Olavi Hauru ja Sakari Saarinen.

HÄMEEN L. POHJ. SOS.-DEM. PIIRITOIMIKUNTA

Pentti Heinonen.

KYMEN LÄÄNIN SOS.-DEM. PIIRIJÄRJESTÖN TOIMINTA TV. 1949—1951.

Kulunut kolmivuotiskausi on läänimme osalta ollut suurta järjestelyjen aikaa. Siirtoväen sijoittuminen lopullisesti nykyisille asuinsijoilleen on aiheuttanut suuria muutoksia mm. valtiollisissa vaaleissa edustajapaikkojen vähenemisenä. Toisaalta on läänimme kasvanut Jaalan, Iitin, Kuusankosken, Elimäen ja Anjalan kuntien siirtyessä Uudeltamaalta Kymen lääniin.

Sillä poliittisen elämän vakiintumisella, jota on tapahtunut, on ollut sekä myönteisiä että kielteisiä puolia. Kommunisteihin nähden on jatkuvasti ollut linjojen selvenemistä. Yhtään yhdistystä ei enää menetetty. Samoin heidän hämäsyrityksensä yhteistyöstä niin ammatillisella kuin muillakin rintamilla on kyetty torjumaan.

Syvällisempi aatteellinen kasvatustyö on lukuisten vaalikamppailujen takia pyrkinyt jäämään pakostakin taka-alalle. Suurin toiminnan kohde on ollut kenttäorganisation luominen ja edelleen kehittäminen. Tehty työ ei ole kuitenkaan mennyt hukkaan. Se on käytännössä tullut vaalien yhteydessä todeksi.

Vaikka Fagerholmin hallituksen aika olikin vakaannuttamisen aikaa, niin tähän kolmivuotiskauteen sisältyy paljon inflatiokautakin. Kun yleensä järjestöjen taloudenhoidon periaattina on ollut omavaraisuus, on inflatio vaikeuttanut järjestöjen taloudellista asemaa. Vielä vuosina 1948—49 oli halua rakentamiseen. Tuolloin tehtiin useita tanssilavoja. Pari työväentaloakin raken-

nettiin ja useita laajennettiin ja korjattiin. Viime aikoina korkea korkokanta ja kireä tilanne luotonsaannissa on tyrehdyttänyt rakennustoiminnan melkein kokonaan. Mm. Kotkan pommitettu työväentalo on vielä suurimmalta osaltaan rauniona.

Huolimatta vaikeuksista ja vastuksista on kulunut toimintakausi ollut eteenpäinmenoa piirijärjestömme osalta. Yhteistyö Nais- ja Nuorisopiirijärjestöjen ja varsinaisen puolueen piirijärjestön kesken on ollut hyvää ja tuloksia tuottavaa.

Presidentin valitsijamiesvaalit.

Aina on ollut todettavissa, ettei työväestö tunne presidentinvaalia kohtaan sellaista kiinnostusta kuin esim. valtiollisiin ja kunnallisvaaleihin. Tällä kerralla oli vielä asiaan kielteisesti vaikuttamassa se, että puolueella ei ollut omaa ehdokasta. Vaikka saimmekin vaitsijamiehiä valituksi ennakolta lasketun määrän, seitsemän, ei saamamme äänimäärä 39.040 ollut mitenkään innostava eikä se kuvasta sosialidemokratian voimaa läänissämme. Valituksi tulivat: Juho Kuittinen, Meeri Kalavainen, Valde Käkelä, Heikki Hykkäälä, Penna Tervo, Veli Järvinen ja Veikko Siukkola. Sen johdosta, että Penna Tervo tuli valituksi Uudenmaan vaalipiiristä, pääsi hänen tilalleen seuraavaksi eniten ääniä saaneena Veikko Kokkola.

Kunnallisvaalit.

Kunnallisvaalit kokonaisuutena ottaen voidaan sanoa menneen tyydyttävästi. Paikkojen menetyksiä emme kärsineet kuin kahdessa kunnassa yhteensä kaksi paikkaa. Lisäpaikkoja saimme Koko läänin alueella 55, jotka eivät suinkaan merkitse vastustajillemme vastaavasti menetystä, vaan suurin osa on niitä lisäpaikkoja, jotka tulivat valtuustojen jäsenmäärän kasvaessa. Sosialidemokraatit saivat 40.469, kommunistit 17.172 ja porvarilliset vaaliliitot 60.032 ääntä koko Kymen läänin alueella.

Myönteisistä puolista mainittakoon, että niissä kolmessa kunnassa, joissa meillä el ollut valtuustoissa edustusta, saimme nyt haltuumme yhteensä 9 paikkaa. Tulkoon myöskin mainituksi, että Lappeenranta tuli jälleen punaiseksi ja että Karhulan kaupalan valtuustoon, joka valittiin nyt ensimmäisen kerran, tuli 20 sosialidemokraattia, 8 kommunistia ja 7 porvaria.

Kenttäorganisatiota kokeiltiin näissä vaaleissa ensimmäisen ker-
ran ja voitiin panna merkille, että se on välttämätön yhteiskun-
nallisesta vallasta poliittisella areenalla kilvoiteltaessa. Siellä
missä olimme onnistuneet kenttäverkoston luomisessa, voitettiin,
ja siellä missä tämä puoli oli heikosti hoidettu, poljettiin pai-
kallaan.

Eduskuntavaalit.

Vuoden 1948 vaaleissa valittiin Kymen läänistä kaikkiaan 32
edustajaa. Siirtoväen sijoituttua omille asuinsijoilleen putosi va-
littavien kansanedustajien luku 15. Kun tilannekuvaa oli vielä
sekoittamassa ne viisi kuntaa, jotka edellisten vaalien jälkeen oli
siirretty Uudeltamaalta lääniimme, oli ennakkolaskelmissa otet-
tava monia tekijöitä huomioon ennen kuin voitiin asettaa tavoite
vaaleihin lähdettäessä. Eo. lisäksi huomioiden yleispoliittisen ti-
lanteen toivottiin vaaleissa saatavan kuusi paikkaa. Tämän sit-
ten saimmekin ja kun puolueemme kokonaisuutena hiukan me-
netti ääniä edellisiin vaaleihin verrattuna, olimme vaaleihin omalta
osaltamme yleensä tyytyväisiä. Kun edellisissä vaaleissa olimme
saaneet 48.294 ääntä (koko äänimäärästä vähennetty muualla
äänestänyt siirtoväki ja lisätty viiden Uudeltamaalta siiretyn kun-
nan yhteinen äänimäärä) ja nyt saimme 51.142 ääntä, on lisäys
näinollen 2.848 ääntä. Kommunistit saivat 18.938, lisäys 1.529,
Maalaisliitto 40.278, vähennys 2.497, Kok. 25.563, vähennys 555 ja
keskusta 7.202, lisäys 1.077 ääntä. Sosialidemokraattien osuus koko
äänimäärästä oli 35,5 %. Äänten menetyksiä kärsittiin 14 kun-
nassa ja Voitettiin 20 kunnassa.

Paikoista saivat sosialidemokraatit 6, Maalaisliitto 4, Kokoo-
mus 3 ja Kommunistit 2 paikkaa. Sosialidemokraateista tulivat
valituksi Penna Tervo, Meeri Kalavainen, Valto Mäkelä, Heikki
Hykkäälä, Juho Kulttinen ja Veikko Kokkola.

Mitä vaalijuhlien määrään, laatuun ja niiden tekemään vaiku-
tukseen tulee, ei siinä aikaisempaan nähden mitään ratkaisevaa
tapahtunut. Siitä eteenpäinmenosta, jota tapahtui, on milteipä
yksinomaan kiittäminen tehostunutta kenttäverkostoamme. Vauh-
tia vaalityölle oli myöskin omiaan antamaan järjestöväkemme
keskeinen kilpailu äänimäärän kohottamiseksi. Mainittakoon,
että kuudessa kunnassa äänimäärämme kohosi edellisiin vaalei-
hin verrattuna enemmän kuin kymmenen prosenttia.

Valistustyö. .

Piirissämme suoritettu valistustyö on suuntautunut ulospäin pääasiassa kertapuhetilaisuuksien ja juhlien muodossa. , Viimeisten vaalien yhteydessä henkilökohtaisella valistustyöllä kenttäverkoston suorittamana on ollut suuri merkitys. Sen lisäksi, että olemme levittäneet tavanomaisia lentolehtisiä, mainittakoon erikoisesti presidentin valitsijamiesvaalien alla lähetetty henkilökohmainen kirje, jota lähetettiin koko läänin alueelle yhteensä 25.000 kpl. Postitus tapahtui yhteistyössä kunnallis- ja perusjärjestöjen kanssa.

Jäsenistön keskuudessa suoritettava valistustyö on tapahtunut järjestöissä ja keskustursseilla. Tavanomaisten kokousten, neuvottelujen sekä ajoittain järjestettyjen tilanneselostusten lisäksi ovat useat järjestöt järjestäneet vakituksia keskustelutilaisuuksia, joissa joko paikalliset toverit, piirin toimitsijat, kansanedustajat y.m. ovat olleet kysymysten alustajina. V. 1950 järjestettiin perusjärjestöissä 42 kenttäorganisatiokurssit. Nelipäiväiset kenttämiesten keskusturssit järjestettiin sekä Kymen- että Vuoksenlaaksossa saman vuoden lopulla.

Kunnallisia neuvottelupäiviä on järjestetty kuluneella toimikaudella Kotkassa, Kouvolassa, Karhulassa, Kuusankoskella ja Haminassa. Osanottajia on ollut ympäri piiriä ja neuvottelupäiviin on oltu tyytyväisiä.

Maakuntajuhlat järjestettiin v. -49 Voikkaalla ja Imatralla ja v. -51 Joutsenossa ja Inkeröisissä.

Puolueemme 50-juhlavuoden merkeissä järjestetyt juhlat muodostuivat juhlaviksi ja mieliinpainuviksi tilaisuuksiksi kautta koko piirimme.

Piiritoimikunta.

Piiritoimikunnan puheenjohtajana on koko kertomuskauden ajan ollut tov. Eino Honkanen Kotkasta. Piiritoimikunnan jäseninä ovat olleet v. 1949—50 Veikko Siukkola, Elis Hänninen, Olavi Marttila, Einari Virtanen, Pekka Mikkonen, Otto Kimmo, Taavetti Lyytikäinen, Lempi Leino ja Arvo Kelkka. V. 1951 Lempi Leino, Eino Mikkola, Sulo Laiho, Aatu Leskinen, Einari Virtanen, Pekka Mikkonen, Terttu Pylkkänen, Taavetti Lyytikäinen ja Arvo Kelkka. Piiritoimikunta on kokoontunut vain 20 kertaa johtuen siitä, että piiritoimikunta on ollut valittuna koko läänin, alipiiri

mukaanluettuna, alueelta. Työvaliokunta, joka on ollut valittuna Kotka—Karhulan alueelta poistamaan eo. epäkohtaa, on kokoon-tunut useammin päättämään piirijärjestöä koskevista asioista.

Piirisihteerinä on w. -49 ja -50 toiminut Reino Kajanmaa ja v. 1951 Valde Nevalainen, joka hoitaa tehtävää edelleen. Yhteensä toimikauden aikana on piirin palveluksessa ollut 15 eri henkilöä. Piiritoimistoon on tullut yhteensä 2.385 postilähetystä ja piiritoi-mistosta on lähetetty 9.560 lähetystä.

KYMEN LÄÄNIN SOS.-DEM. PIIRITOIMIKUNTA

Valde Nevalainen.

LAPPEENRANNAN SOS.-DEM. ALIPIIRIJÄRJESTÖN TOIMINNASTA W. 1949—1951.

Yleiskatsaus.

Kertomusvuosien ensimmäisenä vuonna, vuonna 1949 elettiin pii-rimme alueen järjestöissä puolueemme 50-vuotis juhluvoden mer-keissä. Ne lukuisat juhlatilaisuudet, joita tämän merkkivuoden aikana vietettiin eri yhdistyksiemme toimesta osoittavat, että so-sialidemokratia elää kaikista vastuksista huolimatta voimakasta nousun aikaa myöskin täällä j a lelle jääneen Karjalan silvotuissa kunnissa. Imatran Työväenyhdistys Tainionkoskella vietti puo-lueemme 50-vuotisjuhlan myöskin oman 50-vuotisjuhlan sa mer-keissä-

Puolueemme aloitettua toimintansa vuosisadan toisen puoliskon on sen toiminta entisestään vahvistunut niin järjestöllisesti, kuin myöskin poliittisesti. Tämä. oli selvästi havaittavissa myöskin Lappeenrannan Sos.-dem. Alipiirijärjestön alueella järjestömme jäsenmäärän jatkuvasta kasvusta, uusien puolueyhdistysten pe-rustamisesta ja ennenkaikkea suoritettujen valtiollisten- ja kun-nallisvaalien tuloksesta.

Vuosi 1951 oli puolueellemme kovien taistelujen vuosi. Sosiali-demokraatit joutuivat käymään ankan kamppailun TUL:n, SAK:n ja eri ammattiliittojen säilyttämiseksi oikeilla linjoilla, eli TUL:n urheilujärjestönä, SAK:n ja eri ammattiliitot, joissa vaa-lit suoritettiin, todellisten ammattiyhdistyshenkilöiden vallassa. Kamppailusta ei jäänyt syrjään myöskään osuuskauppaliike, joita kaikkia kommunistit pyrkivät sinnikkäästi valtaamaan omien po-liittisten tarkoitusperiensä välikappaleiksi. Näiden kovien koi-

tosten huippukohta saavutettiin suoritetuissa eduskuntavaaleissa, joista puolueemme selvisi, olosuhteet huomioiden, voitollisesti.

Piirijärjestöjemme kannalta katsottuna voidaan todeta edellisten vuosien suotuisan kehityksen jatkuneen, sillä piirissämme selvitettiin ehdottomina voittajina kaikissa vaaleissa. Erikoisen maininnan ansaitsee eduskuntavaalimme, joissa äänimäärämme lisääntyi entisestään.

Järjestöt ja jäsenistö.

Järjestötoiminnan vaiheista ja piirin jäsenmäärän kehityksestä antaa seuraava taulukko käsityksen:

Toiminnassa	v. 1949	v. 1950	v. 1951
Kunnallisjärjestöjä	4	4	4
Työväenyhdistyksiä	35	37	39

Jäsenmäärä on ollut lievässä noususuunnassa.

Yhdistyksistä 11 omistaa oman toimitalon ja osa muitakin kiinteistöjä, 4 yhdistystä omistaa vain tanssilavan, osa näistä myöskin tontin, yksi yhdistys kesätoimipaikan tontteineen ja yksi yhdistys toimipaikkaa varten hankitun tontin. 22 yhdistyksistä on sellaisia, joilla ei ole mitään kiinteätä omaisuutta.

Näin ollen suurin osa yhdistyksistämme toimii varsin vaikeissa olosuhteissa, toiminnan kuvastuessa myöskin sen mukaisesti tuloksiin nähden. Toisten vahvempien järjestöjemme myötävaikutuksella ja tuella on heikoimpiakin alueitamme pystytty hoitamaan tyydyttävästi, mutta tulokset olisivat tietenkin paljon edullisemmat puolueellemme, jos taloudellinen vakavuus ja tasapaino-tila vallitsisi kaikissa yhdistyksissämme. Kertomusvuosien aikana on Nuijamaan Työväenyhdistys, joka rajan siirrosta menetti kaksi toimipaikkaa, saanut itselleen uuden toimitalon v. 1951, joka varmaankin tulee antamaan puolueemme toiminnalle Nuijamaalla oman edullisen suuntansa.

Valistustyö.

V. 1949 on pidetty luentöpäiviä 11 eri yhdistyksien, tai kunnallisjärjestön piirissä, luentojen käsittäessä mm. aiheet: Ammattiyhdistys — sanomalehti — opintokerho — nuorisoyhdistys — nais- ja organisatiokysymykset. Näiden lisäksi on pidetty 16. eri yhdistyksen piirissä 1—3 iltaa kestäviä kursseja järjestötehtävistä, Puo-

luoepistokursseille on alipiiristä v. 1949 osallistunut 4 puoluetoveria. Kunnalliset luento- ja neuvottelupäivät toimeenpantiin Lappeenrannassa ja Imatralla 12—13. 11. 1949. Tilannekatsauksia ja tiedoitustilaisuufesia on yhdistysten ja piirijärjestöjen kanssa yhteistoiminnassa järjestetty v. 1949 yhteensä 72, joissa on kuulijoita ollut yhteensä 3.860 henkilöä. Luennoitsijoina ja tilannekatsausten antajina ovat toimineet piirimme kansanedustajat, puoluetoimiston lähettämät henkilöt, Sos.-dem. Ammattiyhdistystoimitsijat, piirimme kunnallismiehet ja piirijärjestön toimitsijat.

V. 1950 toimeenpantiin ns. kenttäorganisiatiokursseja 16 eri paikkakunnalla. Kurssit kestivät paikkakunnasta riippuen 2—5 päivään ja pidettiin ne iltaisin ja sunnuntaisin päivällä. Näille kursseille osallistui 362 henkilöä. Puoluetoimiston kanssa yhteistoiminnassa toimeenpantiin alipiirin piirikurssit Joutsenossa 19—22. 11. 1950, jotka olivat päiväkurssit, vakinaisten oppilaiden lukumäärän ollessa 32. Kunnalliset luento- ja neuvontapäivät pidettiin Lappeenrannassa ja Imatralla 4—5. 7. 1950. Luennoille otti osaa eri kunnista 63 puoluetoveria. Maatalouspolitiikkamme tunnetuksi tekemiseksi järjestettiin 9. 5—14. 5. 1950 kuudessa eri paikassa luentotilaisuudet, joissa kuulijoita oli yhteensä 192. Tilannekatsauksia ja tiedostustilaisuuksia järjestettiin ay.- ja puolueväelle yhteensä 117, joissa kuulijoita oli yhteensä 6.830 henkilöä. Luennoitsijoina toimivat piirimme kansanedustajat, puoluetoimiston lähettämät henkilöt, piirimme kunnallismiehet ja piirijärjestön toimitsijat.

V. 1951 on varsinainen kurssi- ja luentotoiminta ollut miltei kokonaan sivussa, johtuen vuoden aikana suoritetuista monista vaalikamppailuista.

Yhdistysten piirissä on tehty jatkuvaa työtä kenttäorganisation tehostamiseksi. Maatalouspolitiikastamme pidettiin iltaisin ja sunnuntaisin luentoja viidellä eri paikkakunnalla. Luennoille, jotka olivat kaikille kansalaisille vapaapääysisiä, osallistui runsaasti kuulijoita. Luennoitsijana toimi maanviljelijä Arvo Kelkka Vehkalahdelta. Tilannekatsauksia ja tiedoitustilaisuuksia on pidetty urheilu-, ay- ja puolueväelle yhteensä 83, joissa on ollut yhteensä 4.280 kuulijaa.

Juhlatoiminta.

Juhlatoiminnasta mainittakoon v. 1949—1951 puolueemme 50-vuotisjuhlrat, maakuntajuhlrat ja jokavuotiset vappujuhlrat. Vappu-

juhlien osalta tulkoon mainituksi, että niissä on ollut kolmena vuotena yhteensä 28.480 kuulijaa. Puhujista mainittakoon mm. Väinö Tanner, Väinö Hakkila, piirijärjestömme kansanedustajat, sekä puoluetöimiston lähettämät henkilöt.

Kunnallinen toiminta.

Kunnallisesta toiminnasta kertomusvuosina voidaan sanoa, että sosialidemokraatit olivat johtavissa asemissa Lappeenrannassa, Lauritsalassa, Imatralla ja Suomenniemellä, myöskin. Simpeleellä oli osuutemme huomattava. Muissa alueemme kunnissa ovat sosialidemokraatit päässeet mukaan kunnalliseen toimintaan valtuustoissa, lauta- ja johtokunnissa missä suuremmalla, missä pienemmällä osuudella. Alueemme 18 kunnasta oli v. 1950 kunnallisvaaleihin saakka kolme sellaista kuntaa, joiden hallintoelimissä ei sosialidemokraatteja ollut, nimittäin Ylämaan, Saaren ja Lemmin kunnat. Näissä vaaleissa tämäkin aukko meni umpeen, saatuaamme Ylämaalla 4, Saarella 3 ja Lemmillä 2 valtuustopaikkaa. Kunnallisten asioiden valistustoimintaa on harjoitettu kunnallispäivien muodossa, sekä kurssi- ja luentotilaisuuksien yhteydessä.

Presidentin valitsijamiesvaalit.

Presidentin valitsijamiesvaaleissa vaikeutti työtämme vaikea poliittinen asemamme, sillä lähdimme vaaleihin säilyttääksemme «kolmen suuren» jälkeisen poliittisen suuntauksemme. Puolueemme esitti vaalitunnuksensa vain poliittisina — erikoisesti tekoihin vetoavana. Koko maata katsellen poliittiset tunnuksemme eivät kuitenkaan painaneet vaa'assa niin paljon kuin oli odotettu, mutta piirimme alueella saavutettuun tulokseen voimme kuitenkin olla tyytyväisiä. Kymen piirijärjestö, johon alipiiri kuuluu samana vaalipiirinä, pystyi saavuttamaan vaaleissa tavoitteensa ehdokkaistamme tultua valituksi 7, näistä kaksi alipiirin alueelta, nimittäin Valto Käkelä ja Juho Kuittinen. Piirin yhteinen äänimäärä oli 39.040 ääntä. Vaalien johdosta järjestettiin alipiirin alueella yhteensä 39 vaalivalistustilaisuutta, joissa pidettiin yhteensä 70 pulettia, 13 puhujan ollessa käytävissämme.

Kunnallisvaalit v. 1950.

Kunnallisvaalit vietiin piirimme alueella voitolliseen päätökseen. Vaalien johdosta järjestettiin piirijärjestömme toimesta 47 puhe-

tilaisuutta, joiden lisäksi tulevat kunnallisjärjestöjen ja puolueyhdistysten itsensä järjestämät puhetilaisuudet. Vaalien tuloksena voimme merkitä puolueellemme piirissämme huomattavan vaalivoiton, sillä kunnanvaltuutetujemme lukumäärä kasvoi entisestään 28 paikalla, ollen valtuustopaikkojemme lukumäärä nyt 117. Näistä Lemi sai ensikertaa 2 valtuustopaikkaa, Ylämaan saadessa 4 ja Saaren 3 paikkaa, jotka olivat edellisissä vaaleissa jääneet ilman. Alipiirin alueen 18 kunnassa saivat sos.-dem. ehdokkaat yhteensä 17.198 ääntä, v. 1947 vaaleissa äänimäärämme ollessa 15.166 ääntä, joten saavuttamaamme tulosta voidaan pitää hyvänä.

Valtiolliset vaalit v. 1951.

Lähdettyämme valtiollisiin vaaleihin eivät puolueemme lähtöasemat olleet läheskään parhaat mahdolliset. Olimmehan vaali-taistelun aikana ja sitä edeltäneenä kautena hallitusvastuussa, joka vastuu vei puolueeltamme monia kansaan meneviä propagandamahdollisuuksia. Vakauttamispyrkimykset linnarauhoineen eivät niinkään olleet erikoisemmin vetäviä vaalivalttejamme, joihin kuitenkin olimme pakoitetut maamme talouselämän pelastamiseksi inflaation kourista. Piirissämme aloitettiin vaalivalmistelut jo maaliskuussa kaikkine suunnitelmineen. Piiri jäfjeston toimesta järjestettiin vaalista kilpailu, jossa kilpailusi joille' pääsemiseksi vaadittiin 10 % lisäys äänimäärissä v. 1948 vaaleihin verrattuna. Palkinnot saivat Simpele, Taipalsaari ja Lemi, myöskin Joutsenon saavuttaessa tavoitteensa reippaasti.

Vaalien johdosta järjestettiin piirijärjestön toimesta 83 eri vaalivalistustilaisuutta, joissa esiintyivät puhujina piirijärjestömme ehdokkaat, sekä piirin toimitsijat. Tämän lisäksi tulevat ne lukuisat tilaisuudet, jotka järjestettiin kunnallisjärjestöjen ja perusjärjestöjen toimesta, sekä piirijärjestön kaksi autoa kovaäänisineen. Piirijärjestömme selvisi näistä vaaleista ankaran kamppailun tuloksena erinomaisesti, sillä ehdokkaittemme saama äänimäärä kohosi v. 1948 vaalien äänimäärästä 19.957 äänestä 20.409 ääneen, lisäyksen ollessa 2,2 %, jota tulosta voidaan pitää hyvänä. Alipiirin alueelta olevista ehdokkaista tulivat valituiksi Valto Käkelä ja Juho Kuittinen.

Piiritoimikunta.

Piiritoimisto on sijainnut kertomusvuodet Lappeenrannassa Lappeenrannan Työväenyhdistyksen talossa. V. 1949 toimi piiri-

toimikunnan puheenjohtajana toveri Atte Räisänen, joka nyt on siirtynyt jo iäisyyden rajan taakse. Varapuheenjohtajana toimi Kero Tuukkanen, sekä piiritoimikunnan jäseninä seuraavat toverit: Olavi Pellinen, Gundel Tammelin, Toivo Paksujalka, Kalle Matilainen, Kerttu Karhu, Reino Kaatonen, Mauri Salin ja Armas Lautiainen.

V. 1950 puheenjohtajana Eero Tuukkanen, varapuheenjohtajana Tommi Jyrkinen, sekä jäseninä Gundel Tammelin, Kalle Matilainen, Toivo Paksujalka, Armas Lautiainen, Reino Kaatonen, Kerttu Karhu, Terttu Karttunen ja Risto Turppo.

V. 1951 puheenjohtajana Eero Tuukkanen, varapuheenjohtajana Tommi Jyrkinen, sekä jäseninä Kalle Torvinen, Gundel Tammelin, Armas Lautiainen, Heikki Laakso, Olavi Pellinen, Terttu Karttunen, Eliel Väisänen ja Lauri Joronen.

Piirisihteereinä ovat toimineet Rudolf Knuutinen vuoden 1949 kokonaan, sekä vuonna 1950 30 päivään toukokuuta saakka, jolloin hän pyysi tehtävästään eron. Tämän jälkeen on piirisihteerinä toiminut Unto Saarnisto, joka hoitaa tehtävää edelleenkin. Alipiirin tiedotussihteereinä ovat toimineet Unto Saarnisto 1. 3—30. 5. 1950 ja Valde Nevalainen 1. 6—15. 12. 1950, jonka jälkeen ei alipiirissä ole tiedotussihteeriä ollut. Alipiirin järjestäjinä ovat toimineet Risto Turppo 1. 10. 1950—30. 9. 1951 ja Einar Mitikka 15. 3—15. 7. 1951. 30. 9. 1951 lähtien on piirijärjestön tehtäviä palkattuna henkilönä hoitanut yksinään piirisihteerinä Unto Saarnisto.

Puolueneuvostossa on piirijärjestöämme edustanut kertomusvuosina Rikhart Nurminen Imatralta, sekä piiritoimikuntaa piirisihteerit toimiaikoinaan.

Lopuksi.

Edellä esiintullut kehitys osoittaa, että piirijärjestömme alue on sosialidemokratian eräs vahvimmista linnoituksista, jonka taisteluissa mukaan tuoma panos on monasti ollut ratkaisevaa laatua puolueemme voiman vastaiselle kehitykselle. Ei ole epäilystäkään siitä, etteikö kovia kokenut karjalainen väestömme edelleenkin, kiittolisena sosialidemokraattisen puolueen sille antamaan tukeen, olisi lojaali puolueemme pyrkimyksille ja näin tur-

vaisi piirissämme vallinneen suotuisan kehityksen sosialidemokratian, karjalaisen väestön, koko maamme ja kansamme hyväksi.

LAPPEENRANNAN SOS.-DEM. ALIPIIRITOIMIKUNTA

Eero Tuukkanen
puheenjohtaja.

Unto Saarnisto
sihteeri.

KERTOMUS MIKKELIN L. VAALIPUIRIN SOS.-DEM. PIIRIJÄRJESTÖN TOIMINNASTA VV. 1949—1951.

Yleistä.

Kuluneen kertomuskauden leimaa-antavana piirteenä ovat olleet lukuisat vaalikamppailut. Presidentin valitsijamiesvaalit, kunnallisvaalit ja valtiolliset vaalit ovat antaneet varsin runsaasti lisätyötä piirijärjestölle ja puolueosastoille. Tämän lisäksi suoritettut SAK:n ja TUL:n vaalit olivat omalta osaltaan tässä suhteessa vielä työtaakkaa lisäämässä. Kaikista näistä tehtävistä — presidentin valitsijamiesvaaleja lukuunottamatta — on kuitenkin selviydytty kaikella kunnialla.

Perusjärjestöjen toimintaa on ollut vaikeuttamassa usean kohdalla toimitalojen puute. Tosin eräiden kohdalla on tilanne helpottunut uusien talojen rakentamisella ja vanhojen kunnostamisella, mutta tästä on ollut seurauksena, että monet yhdistykset ovat joutuneet kamppailemaan taloudellisissa vaikeuksissa. Samoin on voitu rakentaa muutamia lavoja, jotka ovat antaneet lisävauhtia varsinkin kesätoimintaa silmälläpitäen. Monia muita vaikeuksia on ollut toiminnan esteenä harvaan asutun piirimme alueella, jossa varsinaisia suurempia teollisuuskeskuksia ei ole. Näistä seikoista huolimatta on perusjärjestöjen toiminta ollut tyydyttävää, onpa eräitä uusia yhdistyksiäkin voitu perustaa — jos kohta toisia on lakannut toiminnasta — ja jäsen joukko hiljalleen lisätä.

Valistustoiminta.

V. 1949 aikana ei kurssitoimintaa harjoitettu. Selostus- ja neuvottelutilaisuuksia sen sijaan järjestettiin verraten runsaasti. Kesäkuun 25—26. p:nä järjestettiin Mikkelissä yhdessä nuorisopiirijärjestön kanssa koko piiriä käsittävät maakuntajuhlat puolueen 50-vuotisjuhlien merkeissä.

V. 1950 järjestettiin eri kunnissa viidet kunnallistiedon kurssit sekä kunnallisvaalien tultua suoritetuiksi järjestettiin nimenomaan uusia kunnallismiehiä ja -naisia silmällä pitäen kaikissa kunnissa kunnalliset neuvottelupäivät. Lisäksi järjestettiin muutamia muitakin kursseja. Piirijärjestön kesäjuhlat järjestettiin Heinolassa kesäkuun 10—11. p:nä ja Heinävedellä kesäkuun 17—18. p:nä. Keväällä ostettiin piirijärjestölle kaitafilmikone, jolloin voitiin syksyllä ryhtyä järjestämään ohjelmallisia elokuvailtoja. Selostus- ja neuvottelutilaisuuksia on järjestetty entiseen tapaan.

V. 1951 alussa järjestettiin koko piiriä käsittävät kenttätyökurssit. Tämän lisäksi järjestettiin kolmet iltakurssit samasta aiheesta. Selostus- ja neuvottelutilaisuuksia järjestettiin kesäkuun 16—17. p:nä samanaikaisesti Mäntyharjulla ja Rantasalmella ja oli ne muodostettu käynnissä olevan vaalikampanjan päätapahtumiksi. Samoin oli piirijärjestöllä kevätkaudella kaksi eri kiertuetta ja elokuvailtoja järjestettiin entiseen tapaan.

Vaalitoiminta.

Valmistautuminen presidentin valitsijamiesvaaleihin jäi varsin lyhyeksi, josta syystä pidettyjen vaalivalistustilaisuuksien lukumäärä jäi varsin vaatimattomaksi. Mielenkiinto vaaleja kohtaan oli melko laimeaa, johon lienee vaikuttanut omalta osaltaan oman ehdokkaan puute.

V. 1950 suoritettujen kunnallisvaalien tulos piirimme alueella muodostui sosialidemokratialle voitoksi. Sosialidemokraatit ainoana puolueena pystyivät lisäämään äänimääräänsä ja valtaamaan uusista valtuustopaikoista 47 porvareiden saadessa 21 ja kommunistien 11. Vaaleissa tuli uusiksi «punaisiksi» kunniksi Heinolan kaupunki, Pieksämäen kauppalala sekä Joroisten ja Kangaslammin kunnat.

V. 1951 suoritetuissa valtiollisissa vaaleissa toivoimme saavamme vallattua piirilleme tulleen yhden lisäpaikan, mutta tämän lisäpaikan sai kuitenkin Kansanpuolue, joka oli vaaliliitossa Kokoomuksen kanssa. Tosin paikan saantiin sosialidemokraatit eivät olisi tarvinneet kuin viisisataa lisä-ääntä, mutta tällä kertaa ne vielä kuitenkin jäivät saamatta.

Järjestöt ja jäsenistö.

Vuoden 1949 aikana tapahtui jäsenmäärässä vähennystä edelliseen vuoteen verraten, joka johtui ensi kädessä leväperäisestä jäsen verojen tilittämisestä. Kertomusvuoden aikana perustettiin kolme uutta puolueosastoa ja yksi lopetti toimintansa. Yksi puolueosasto sai vuoden aikana itsellensä toimitalon ja kaksi rakensi tanssilavan.

V. 1950 aikana alkoi jäsenmäärä jälleen hiljalleen nousta. Uusia puolueosastoja perustettiin yksi. Uusia tanssilavoja rakennettiin kaksi ja yksi yhteistoiminnassa TUL:n alaisen urheiluseuran kanssa sekä kaksi taloa kunnostettiin.

V. 1951 aikana suoritettiin jäsenhankintakilpailu, joka eräiden yhdistysten kohdalla suoritettiin mallikelpoisesti, mutta eräiden kohdalla oli havaittavissa välinpitämättömyyttä. Todennäköisesti jäsenmäärässä tapahtuu hivenen nousua. Yksi uusi perusjärjestö on perustettu ja yksi lopettanut toimintansa syystä, että paikkakunnalla toiminut saha lopetti toimintansa, josta johtuen jäsenjoukon täytyi hakeutua töihin muille paikkakunnille. Uusia taloja on rakennettu neljä, joista kaksi on kesäkäyttöisiä ja yksi talo kunnostettu perusteellisesti.

Piiritoimikunta.

Piiritoimikuntaan ovat kuuluneet eri vuosina seuraavat: 1949: Onni Kaukinen, K. F. Haapasalo, Elin Pousi, Paavo A. Karjalainen, Jalmari Sivonen, Reino Mömmö ja Kalle Piskonen sekä varajäs. Miina Viljakainen, Niilo Piskonen, Aarne Iivanainen ja Abel Hyvärinen; v. 1950: Onni Kaukinen, K. F. Haapasalo, Aaro Airas, Elin Pousi, Jaakko Takkinen, Reino Mömmö ja Paavo A. Karjalainen sekä varajäs. Miina Viljakainen, Kalle Piskonen ja Niilo Piskonen; v. 1951: Onni Kaukinen, K. F. Haapasalo, Elin Pousi, Paavo A. Karjalainen, Reino Mömmö, Veikko Kämppi ja Jaakko Takkinen sekä varajäs. Miina Viljakainen, Einari Kilpeläinen ja Niilo Piskonen. Piirijärjestön puheenjohtajana on koko kertomusvuosien ajan ollut Onni Kaukinen.

Piirin talous.

Piirijärjestön talous, joka koko sodan jälkeisen ajan on ollut varsin heikko, ei vielääkään ole varsin vankassa asemassa, vaikka-

kin se tällä hetkellä onkin hiukan varmemmalla pohjalla kuin aikaisemmin.

Piirijärjestö järjesti yhdessä nuorisopiirijärjestön kanssa arpajaiset v. 1949, jonka tulos jäi kuitenkin varsin vaatimattomaksi. V. 1950 järjestettyjen puolueen arpajaisten tulos muodostui varsin hyväksi. V. 1950 järjestettiin vielä piirin omat arpajaiset, joiden tulos muodostui tyydyttäväksi. V. 1951 järjestettiin perusjärjestöjen taloudellisen aseman parantamiseksi arpajaiset, joiden puhdas tulo jaettiin perusjärjestöille niiden myymien arpojen lukumäärän perusteella. Nämäkin arpajaiset onnistuivat tyydyttävästi.

MIKKELIN PIIRIN SOS.-DEM. PIIRITOIMIKUNTA

Väinö Ikonen.

KERTOMUS KUOPION SOS.-DEM. PIIRIJÄRJESTÖN TOIMINNASTA V. 1949—1951.

Yleistä.

Kolme viimeistä vuotta ovat Pohjois-Savon sosialidemokraattisessa puolue työssä olleet luonteeltaan «asemia säilyttävää». Tämä merkitsee, että siinä on pyritty «vakaannuttamaan» ne asemat, jotka piirissä on saavutettu. Aina murrosaikoina ja niiden jälkeen käymistila puolue-elämässä on voimallista ilmeten erityisen selvästi jäsenmäärien nousuna ja toimeliaisuutena. Kun yhteiskunta tasaantuu entisiin uomiinsa, tapahtuu vastaava taantumisen myöskin puolue-elämässä entiseen «asemasota»-luonteeseen. Tämä pitää paikkansa kaikkiin puolueisiin nähden kaikina aikoina, jolloin erilaisia murrosaikoja on voitu ottaa rinnastuskohteeksi. Sodan jälkeinen aika on ollut tällaista kautta. Se on ollut poliittisen korkeakonjunktuurin aikaa mitä tyypillisiin -pine ilmöineen juuri jäsenmäärän nousuna ja järjestöllisen toimeliaisuuden tiimoilta. Piirimme kohdalla tämän nousukauden huippu oli vuosi 1947. Kun huippu on saavutettu, alkaa tavallisesti laskukausi. Kaikki merkit viittaavat siihen, että yhteiskunta on todellakin rauhoittumassa, mikä ilmenee siinäkin, että jäsenistö painautuu «ansaittuun lepoon».

Pohjois-Savo on edelleenkin taloudellisesti «vaaravyöhykettä». Alue ei kykene tarjoamaan elatusmahdollisuutta siinä asuvalle väestölle. Maaseutu työntää jatkuvasti «millä ehdoilla tahansa»

teollisuuteen tarjoutuvaa väestöä, mistä luonnollisesti heijastuu monia epäterveitäkin ilmiöitä asutuskeskusten poliittiseen elämään. Tällainen poliittinen maaperä antaa puoluemielessä liian suurta etumatkaa niille ryhmille, joiden aatteet itävät ja kasvavat työttömyydessä, sosiaalisessa takapajuisuudessa ja yleensäkin yhteiskunnallisessa kurjuudessa. Henkisessä ja taloudellisessa ahdingossa ei sosialidemokratian aate pesi helposti, kun rinnalla on kommunismi, joka vetoaa alkeellisimpiin vaistoihin. Toisaalta tällaisessa maaperässä maalaisliitto kykenee voimakkaan lehdistönsä avulla jakamaan pääosan numerollisesta kannatuksesta kommunistien kanssa. Näissä oloissa puolue toiminnan näkyvin pyrkimys — valistustyö — kilpistyy tavallisesti poliittisen lahkolaisuuden kovaan seinään, sillä «autuaita ovat hengessään köyhät». Viimeiset vaalit yleensä osoittivat, että piirissämme ne alueet, joissa yhteiskunnallinen verenkäynti on voimakkaampaa —• tietysti teollisuus- ja asutuskeskukset —, ovat hitaasti mutta varmasti siirtymässä sosialidemokratian linjoille. Tämä osoittaa erinomaisen selvästi taloudellisten tekijäin merkityksen puolueen näkyvään kannatukseen. Sosialidemokraattien numerollinen heikkous täällä ei ole mikään vaalipiirikysymys, vaan pikemminkin talousaluekysymys, johon voitaisiin esittää tueksi moniakin seikkoja. Puolue työn tulee keskittyä tällaisessa tapauksessa kaikkiin niihin toimenpiteisiin, joilla voidaan nostaa maakunnan taloudellista pohjarakennetta eteläisten maakuntien tasolle.

Erittäin arvokasta on kuitenkin havaita, kuinka juurevaa puolueemme kannatus — vähemistönäkin — täällä on. Kertomusvuosien aikana poliittisen elämän vaikeudetkaan eivät ole sitä kyenneet horjuttamaan. Puolueemme kannattajajoukko on ollut todella valistunutta. Se on horjumatta tullut puolueen avuksi silloin, kun sen mielipidettä on kysytty. Järjestöväki on pannut parastaan ja mm. organisation alalla on ollut eteenpäinmenoakin, mikä on korvannut heikoimman aineksen poistumisen puolueen riveistä.

Jälempänä seuraa lyhennelmä toiminnasta kertomusvuosina.

II. Vaalitaistelut.

Tänä aikana on toimitettu presidentin valitsijamiesvaalit 1950 tammikuussa, kunnallisvaalit saman vuoden syksyllä ja eduskuntavaalit heinäkuussa 1951. Lisäksi on toimitettu ammattiyh-

distysliikkeessä SAK:n edustajakokousvaalit ja monien liittojen vaalit, joissa yleensä onnistuttiin odottamattoman hyvin. Voitiinpa merkitä ensi kerran niiden yhteydessä suurempi äänimäärä sosiaalidemokraateille kuin kommunisteille. Osuuskauppavaaleissa voitettiin tai säilytettiin entiset asemat, samoin TUL:n liittokokousvaaleissa.

A) Presidentin valitsijamiesvaalit.

Valmistautumisaika oli tavattoman lyhyt. Vain kaksi viikkoa jäi ns. rynnakkoajaksi ja sen sisälle piti sovittaa vaalikoneiston sinänsä hidas työskentely.

Puolueäänestykseen oli asetettu 51 nimeä, joista listoille asetettiin lopullisesti 19. Vaaleissa saatiin lävitse kolme valitsijamiestä, nim. Onni Hiltunen, Elli Nurminen ja Yrjö Kilpeläinen.

Kahden viikon aikana järjestettiin 27 juhlaa, 198 puhetilaisuutta ollen kuulijoita yhteensä 7.545 henkilöä. Puhujia 27. Painettua materiaalia jaettiin se mitä puolue oli kustantanut, yhteensä 26.000 kpl julistetta ja lentolehtistä. Lehden vapaanumeroina kahden viikon ajalla 1.700 kohteelle postitse.

B) Kunnalliset vaalit.

Piirin alueella asetettiin listoille kaikkiaan 818 sos.-dem. ehdokasta pääasiassa puolueäänestyksen jälkeen. SKDL:n kanssa ei syntynyt kuin kaksi vaaliliittoa, nim. Varpaisjärven ja Riistaveden kunnissa. Edellisessä putosi sos.-dem. valtuutettujen luku neljästä kahteen ja jälkimmäisessä ei saatu yhtään valtuustoon — joskaan niitä ei ollut aikaisemminkaan.

Painettua valistusta levitettiin jälleen vain puolueen kustannat. Sitä tuli jaettua kentälle yht. 26.300 kpl erilaista julistetta ja lentolehtistä. Kunnallisjärjestöt vastasivat kenttätöön järjestelystä.

Vaalit olivat meille tappiolliset. Koko piirissä lisääntyivät valtuustopaikat 80, josta me saimme 3 uutta paikkaa, SKDL 48 ja porvarit 29. Valtuustopaikkojen jakautuminen tuli suhteessa vasemmisto — oikeisto «tasapeliksi», koska vasemmistolle ja oikeistolle tuli saman verran eli 360 paikkaa kummallekin.

Puolueasiamiesverkostoa kokeiltiin ja siinä mielessä vaali oli hyvä kouluopetus.

C) Eduskuntavaalit.

Valmistautuminen v. 1951 eduskuntavaaleihin oli pitkällistä ja osittain perusteellistakin. Presidentin valitsijamies- ja kunnallisvaaleja ei osattu ottaa todesta, vaan laskettiin valtiollisissa vaaleissa voitavan vallata takaisin v. 1948 menetetty paikka.

Lisätyn toimitsijvoiman avulla aloitettiin vaalityö jo edellisen vuoden puolella. Tammikuussa 1951 järjestettiin pelinavauksena propagandaviikko «Teot puntariin», joka oli tarkoitettu ulospäin kohdistuvaksi vaalitaistelun alkumerkiksi. Samalla sillä pyrittiin herättämään oma väki vaalikiireisiin, jossa myöskin onnistuttiin. Tämän viikon aikana 19 kansanedustajaa — viisi ministeriä joukossa — puhui 64 juhla* ja puhetilaisuudessa, jolloin kuulijoita oli n. 5.500 henkilöä. Otetta tiivistettiin keväällä verkoston sisässä ja kaikki voima kohdistettiin touko- ja kesäkuun aikana valitsijoiden valmistamiseen ja hereille saamiseen.

Erilaisia julisteita, lentolehtisiä tai painotuotteita 57.500 kpl. Puhuttu sana, juhlatilaisuuksia 62, puhetilaisuuksia 258, puheiden yhteinen määrä 378 (useissa tilaisuuksissa oli kaksi puhujaa). Kuulijoita yhteensä 16.000 h. Puhujia 21.

Puolueasiamiesverkostolle annettiin ensi kerran koko vastuu vaalityöstä.

Valituksi tulivat kaksi entistä kansanedustajaa, nim. Elli Nurminen ja Yrjö Kilpeläinen. (Onni Hiltunen valittiin Mikkelin 1. vaalipiiristä suuremmalla suhdeluvulla, vaikka olikin saanut täällä suurimman äänimäärän).

Vaalien tulokset numerollisesti:

	Pres. v. -50	Kunn.v. -50	Valt.v. -51
Sos.-dem. puolue	14.875	16.529	22.250
SKDL ja Kommunistit	30.502	30.007	33.297
Maalaisliitto	30.222	46.536	38.301
Kokoomus	15.523	—	12.499
Edistys.....	vaalii.	—	—
Kansanpuolue	—	—	3.495
		vaaliliitoja	vaaliliito

III. Valistustyö.

Syvämuokkaustyöhön ei ole päästy vieläkään käsiksi. Tämä johtuu sodanjälkeisen ajan päivänpolitiikan ympärille kiteytyneen toimintalinjan luonteesta. Piiritoimistolla on ollut työtä riittä-

miin, hoitaessaan puoluetoimiston kautta kentälle lähetettyjä tiedoitus- ym. toimintaohjeita.

Tosin v. 1949 järjestettiin Iisalmessa, Kuopiossa ja Varkaudessa kolmen päivän kurssit, joissa osanottajia oli yhteensä 150. Saman vuoden keväällä Kuopiossa viikon mittaiset päiväkurssit, joissa osanottajia 28 maakunnan etupäässä nuorta järjestöhenkilöä. Pääpaino kursseilla järjestötoiminnan erilaisissa tehtävissä. Seuraavan vuoden keväällä toimeenpant. viikon mittaiset päiväkurssit Kuopiossa pitäjien pääasiamiehille (puolueasiamiesverkostokurssit). Osanottajia 34 ja kurssit onnistuivat erinomaisesti. Niillä kursseilla laskettiin pohja kenttäorganisaatiolle.

Sisäänpäin kohdistuvassa valistustyössä kurssitoiminta pyrittiin korvaamaan erilaisilla alueellisilla ja koko piiriä käsittävillä, neuvottelupäivillä. Alueellisia, etupäässä kuntaa käsittäviä kokouksia järjestettiin kolmen vuoden aikana 51 ja osanottajia näissä yht. 1.304 puolueen jäsentä. Koko piiriä käsittäviä neuvottelukokouksia samana aikana 6, joissa osanottajia yhteensä 200.

Alla puheiden, luentojen, alustusten, tilannekatsausten ja esitelmien kokonaistilasto:

1949.	391	puhetta	29.292	kuulijaa
1950.	622	„	32.066	
1951.	769	„	49.918	

IV. Järjestöt ja jäsenistö.

Järjestöllisellä rintamalla näkyy «asemia säilyttävä» pyrkimys. Kun v. 1948 oli merkitty perusjärjestöjä 104, oli siitä eteenpäin tilanne seuraava:

1949 oli kunn.järj.	16,	perusj.	114
1950 „	„	16	„ 104
1951 „	„	16	„ 97

Perusjärjestöjen lukumäärä on ollut eräiden nukkumispisteessä olevien yhdistysten vuoksi vaihtelevainen, koska niitä on poistettu **piirin** kirjoista, mutta otettu takaisin sen jälkeen, kun piirin toimesta on saatu «tekohengitystä» annettua. Uusia yhdistyksiä on tänä aikana perustettu yht. 14.

V. Piiritoimikunta ja piiritoimisto.

Piiritoimikunnan puheenjohtajana on toiminut Yrjö Nurmi ja Teodor Pantakoski. Viimeksimainittu v. 1949 kevästä jatkuvasti. Varapuheenjohtajina Yrjö Nurmi ja Yrjö Tuominen. Jäseninä edellisten lisäksi Juho Lukkarinen, Niilo Setälä, Vilho Ruotsalainen, Sulo Jokela, Loviisa Korkalainen, Viljo Hyvönen, Eedit Paasonen, Kalle Keppel, Toivo Kiviranta, Simo Simonen, Osmo Karhunen, Sulo Liikanen ja Mauno Ojamo sekä varajäsenenä Sulo Rämänen, Toivo Harinen, Martti Simonen, Tyyne Krööger ja Martta Vihavainen.

Piirisihteerinä koko ajan Aimo Siltari ja toimistonhoitajana Katri Kokkonen. Tiedotussihteerinä 1949 tammikuusta kesäkuuhun Kauko Laitila ja sen jälkeen koko ajan Sulo Rämänen. Piiritoimiston ja lehden kanssa yhteisenä toimitsijana 1949 syksyyn saakka Iisalmessa Lauri Korppi. Toimitsijoina eripituisia aikoja ovat olleet Mikko Hult, Simo Simonen, Rolf Kling, Kauko Kaikkonen ja Reino Laitinen.

Postia on kolmen vuoden aikana lähetetty erilaisina lähetyksinä 18.426 kirjettä, ristisidettä tai pakettia ja piiritoimistoon on saapunut 3.437 erilaista lähetystä.

KUOPION L. LANT. VAALIPIIRIN SOS.-DEM. PIIRITOIMIKUNTA

Aimo Siltari.

KERTOMUS JOENSUUN SOSIALIDEMOKRAATTINEN PIIRI-JÄRJESTÖ ry:n TOIMINNASTA V. 1949—1951.

Yleistä.

Aika, jota tämä kertomus käsittelee, on ollut luovaa jälleenrakennustyötä järjestöjemme piirissä. Sodan johdosta rappiolle menneiden työväentalojen rakentamiseen ja korjauksiin on kiinnitetty jatkuvasti huomiota, huolimatta siitä, vaikka ajoittainen säännöstely ja tarvikepula ovat aiheuttaneet rakennustoiminnalle voittamattomaltakin näyttäviä vaikeuksia.

Käytännöllisessä työssä on jouduttu erikoista huomiota kiinnittämään kenttäorganisaation luontiin ja toimintaan. Kenttäorganisaatiossa mukana olevia henkilöitä on jatkuvasti koulutettu kurssitoiminnan ja neuvottelutilaisuuksien avulla. Kurssitoimin-

taa perusjärjestöissä on harjoitettu pääasiassa lyhyiden iltakursien muodossa.

Kun kertomuskauden aikana on jouduttu osallistumaan presidentin valitsijamies-, kunnallisiin- ja valtiollisiin vaaleihin, käyty menestyksellisiä kamppailuja ammattiyhdistys-, urheilu- ja osuustoimintaliikkeistä, on kertomuskaudesta muodostunut taistelujen kausi. Puolueemme asema piirissämme on edelleen ollut vankka. Onhan piirimme eräs puolueemme vahvimpia linnakkeita, varsinkin äänestäjämäärään nähden.

Järjestöt ja jäsenistö.

Kun piirimme on harvaan asuttua ja työväestön enemmistö metsä- ja uittotyöläisiä ja pienviljelijöitä, ei järjestöjemme jäsenmäärä vastaa sitä kannatusta, mikä puolueellamme on ollut eri vaaleissa. Järjestöistä muodostuu seuraava tilasto:

Toiminnassa	1949	1950	1951
Kunnallisjärjestöjä	17	17	17
Työväenyhdistyksiä	175	174	163

Uusia yhdistyksiä on perustettu:

V. 1949: Kettuvaaran Sos.-dem. Ty:s, Huosiovaaran Ty:s, Vaaralahden Ty:s ja Pamilon Ty:s. V. 1950: Kaavin Sos.-dem. Ty:s, Murtojarven Ty:s ja Kyykän—Hautajärven Ty:s. V. 1951: Kupinpuron Ty:s ja Revonkylän Sos.-dem. Ty:s.

Yhdistysten kiinteimistöt ja taloudellinen asema.

Käytettävissä olevan tilaston mukaan omistavat piirijärjestön alueella toimivat sos.-dem. järjestöt v. 1951 lopussa 70 työväentaloa, 25 huvilavaa ja 4 rakentamatonta tonttia. Ainakin 14 työväentaloa on sellaisessa kunnossa, että niitä ei lämmityslaitteiden puuttumisen ja rakentamisen keskeneräisyyden vuoksi voida käyttää talvella. Piirimme alueella toimivista puolueosastoista on 31 ilmoittanut liittyneensä Työväenyhdistysten Keskusliiton (TK) ry:n jäseneksi.

Vuodesta toiseen jatkunut inflaatio on vaikeuttanut yhdistysten taloudellista asemaa. Kun useimmissa järjestöissä on pyritty pitämään jäsenverot mahdollisimman alhaisina, on kohonneista piiri- ja puolueveroista aiheutunut monille järjestöille taloudellisia vaikeuksia.

Valistustyö.

Kuten alussa viitattiin, on päähuomio sisäisessä valistustyössä jouduttu panemaan kenttäorganisaatiossa mukana olevien henkilöitten kouluutukseen. V. 1949 järjestettiin Joensuussa kaksi viikkoa kestäneet puoluekurssit, joilla oli 24 osanottajaa ja v. 1950 5 päivää kestäneet puolueasiamieskurssit,, joille osallistui 33 puolueasiamiestä eri puolilta piiriä. V. 1949 aikana järjestettiin 22 iltakurssia, v. 1950 3 ja v. 1951 17 iltakurssia eri puolueosastoissa.

Piiritoimiston välityksellä on ohjattu puhujia eri järjestöjen tilaisuuksiin. Juhlia ja luentoja on pidetty eri vuosina seuraavasti:

Vuosi	Puheita tai luenn.	Kuulijoita
1949.	286	27.869
1950.	691	44.941
1951.	922	39.516

Lisäksi on valistus- ja herätystyötä harjoitettu erilaisten lentolehtisten, kirjallisuuden ja sanomalehtien avulla.

Kenttäorganisaatio.

Kertomuskauden lopussa on piirijärjestön toiminta-alueelle perustettu 35 toiminta jaostoa, kuuluen niihin 154 jäsentä. Puolueasiamiehiä on samanaikaisesti toiminnassa 720.

Vaalit.

V. 1950 suoritetuissa presidentin valitsijamiesvaaleissa sai sosialidemokraattinen vaaliliitto 16.317 ääntä. Verrattuna muiden vaalien tuloksiin, voidaan todeta, että mielenkiinto vaaleja kohtaan oli puolueemme kannattajien keskuudessa laimeata.

V. 1950 kunnallisvaaleissa sai vasemmisto piirissämme 34.520 ääntä, joista sos.-dem. 22.390, mikä on 33,8 % kokonaismäärästä.

Vuoden 1951 valtiollisissa vaaleissa oli sos.-dem. vaaliliiton saama äänimäärä 29.098 ääntä, eli 35 % kokonaissäänimäärästä. Sos.-dem. vaaliliitosta tulivat valituiksi entiset kansanedustajat Varma K. Turunen, Otto Muikku ja Juho Karvonen, uutena kansanedusta jana maanviljelijä Jalmari Väisänen.

Kunnallinen toiminta.

Piiritoimikunta on järjestänyt joka vuosi koko piiriä käsittäviä neuvottelutilaisuuksia, joissa on käsitelty kunnallispoliittisia kysymyksiä. Kunnallisjärjestöjen toimesta on pidetty kuntien alueita koskevia tilaisuuksia. Kommunistisen usvaverkon hälvettyä on sos.-dem. vaikutusvalta kaikssa piirimme kunnissa huomattavasti lisääntynyt ja asemat varmistuneet.

Piiritoimikunta.

Piiritoimikunnan puheenjohtajana on kertomuskauden ajan toiminut Antti J. Kosonen ja jäsenenä v. 1949 Viktor Turpeinen, Emil Kirkinen, Impi Karvonen, Taavi Haapasalo, Rikhard Pietarinen ja Kasper Vaakanainen. V. 1950 Viktor Turpeinen, Emil Kirkinen, Matti Väättänen, Tommi Moilanen, Rikhard Pietarinen ja Arvi Mustonen, V. 1951 Viktor Turpeinen, Erkki A. Lappalainen, Emil Kirkinen, Rikhard Pietarinen, Antti O. Pennanen ja Eino Nissinen.

Piirisihteereinä ovat toimineet kertomuskauden alussa Erkki A. Lappalainen, 1/12 -50—1/3 -51 Väinö Piiparinen, 1/3—15/7 -51 vt. piirisihteerinä Olavi Sinisalo ja 15/7 -51 lähtien Vilho Turunen, joka hoitaa tehtävää edelleen. Tiedoitussihteerin tehtäviä hoiti Vilho Puustinen 1/3 -50—23/2 -51 välisen ajan, Vilho Turunen 15/7 -51 saakka ja siitä lähtien kertomuskauden loppuun Olavi Sinisalo.

JOENSUUN SOSIALIDEMOKRAATTINEN PIIRIJÄRJESTÖ ry.

Antti Kosonen, puh.johtaja. Vilho Turunen, sihteeri.

VAASAN L. IT. VLP:N SOS.-DEM. PIIRIJÄRJESTÖN TOIMINTA
VV. 1949—1951.

Yleiskatsaus.

Kulunut kolmivuotiskausi on puoluetoiminnalle Vaasan 1. it. vaalipiirissä ollut tasaista eteenpäin menoa. Poliittinen toiminta kertomuskauden aikana on ollut erittäin vilkasta. Tähän ovat olleet vaikuttamassa suoritettut kolmet vaalit sekä sos.demien taistelu ay., urheilu- ja osk.liikkeiden itsenäisyydestä. Myöskin työmarkkinoilla tapahtuneet häiriöt ovat omalta osaltaan kiihdyttä-

neet poliittista toimintaa. Kommunistien oppositiossa olo valtiolisten asioiden hoidosta on lisännyt heidän aktiivisuuttaan, joka puoleltaan on vaatinut tiiviste tympää toimintaa järjestöissämme.

Vaikka parimme kohdalla ei voidakaan tilastoilla esittää jäsenmäärän kohoamista, voidaan kuitenkin todeta jäsenkannan vakiintuneisuus. Jäsenmäärän pienempiä heilahteluja tosin järjestöissä on tapahtunut, joka ei millään lailla ole häirinnyt kokonaisuutta. Mielenkiinto järjestöväen keskuudessa poliittista elämää kohtaan on lisääntymässä, josta osoituksena on ollut käydyissä vaaleissa saavutetut edulliset tulokset.

Erikoisen leimansa kertomuskaudelle antoi vuonna 1949 vietyt puolueen 50-vuotisjuhlallisuuDET. Piirin alueella toimeenpannuista monista juhlista esiin pursui sosialidemokratian voima, valloittamalla jatkuvasti uutta elinvoimaista maaperää. Niin juhla- kuin muukin toiminnallisuus järjestöjen piirissä on ollut myönteisesti kehittyvää, joka ratkaisevalla osuudellaan on vaikuttanut jäsenistöä koossapitävästä

Kokonaisvaikutelmana puoluetoiminnasta parimme alueella voidaan sanoa, että se kaikesta huolimatta on ollut selvää eteenpäinmenoa. Vaikka Keski-Suomen järjestö väestö joutuukin kamppailemaan monien vaikeuksien ja puutteellisuuksien kanssa, se kuitenkin pyrkii eteenpäin vastuksia ylittämällä. Sosialidemokratian vankka asema on kertomuskauden aikana selvästi vahvistunut piirimme alueella.

Järjestöt ja jäsenistö.

Kertomuskautena on järjestöjen kokonaislukumäärä lisääntynyt kolmella. Vaikka uusia järjestöjä onkin perustettu useampia on toisaalta muutamien yhdistysten toiminta loppunut. Uusia yhdistyksiä on perustettu seuraavasti: Inankylän Työväenyhdistys Evijärvellä (liittyi SKDL:stä takaisin puolueeseen v. 1949), Äänekosken Kristillinen Sos.-dem. Yhdistys, Savonkylän Sos.-dem. Työväenyhdistys Lappajärvelle, Kypärämäen Työväenyhdistys «Köhnio» Jyväskylään, Häkkilänseudun Sos.-dem. Työväenyhdistys Saarijärvelle ja Heitjärven Työväenyhdistys Kivijärvelle.

Kolme työväenyhdistystä on kertomuskauden aikana lopettanut toimintansa. Muutamia aikaisemmin perustettuja yhdistyksiä on kertomuskauden aikana herätetty uudelleen toimintaan.

Työväentalojen kokonaislukumäärä on lisääntynyt yhdellä. Valituseuvoston päätöksellä palautettiin v. 1949 Inankylän Työväen-

yhdistyksen hallintaan talo, joka siltä lapualaiskauden aikana riistettiin. Vanhojen talojensa tilalle ovat v. 1950 aikana rakentaneet uudet Muurasjärven ja Sydänmaan työväenyhdistykset Pihtiputaalla. •

Suuria taloudellisia uhrauksia vaativia uudistus- ja korjuutöitä on suoritettu monissa työväentaloissa.

Puolueosastojen lukumäärä on vv. 1949—50 ollut 140 ja v. 1951 142. Kunnallisjärjestöjen lukumäärä on pysynyt samana, eli 14:ssä. Työväentaloja on toiminnassa 85.

Valistustoiminta.

Piiritoimikunnan ohella on piirin valistus- ja kasvatustyöstä kertomuskauden aikana vastannut valistus- ja kasvatusjaosto. Erikoista huomiota on kiinnitetty kurssi- ja opastustoiminnan järjestelyyn perusjärjestöissä. Kertomuskauden aikana on pidetty lähes kaksisataa eri pituista kurssia piirin alueella. Näiden yhteinen osanottajamäärä nousee yli kahden tuhannen. Piirin ulkopuolella toimeenpannuilla puolueopisto- ja puoluekursseilla on lisäksi ollut mukana kolmattakymmentä henkilöä.

Kertomuskauden aikana on pidetty toista tuhatta puhe- ja luentotilaisuutta, joissa kuulijoiden yhteinen määrä on ollut yli satatuhatta. Oman erikoisen sarjansa ovat muodostaneet pidetyt vappujuhlat, joita vuosittain on ollut noin sata. Valistus- ja opintotoimintaan on vuosittain uhrattu huomattavia rahaeriä.

Tasavallan presidentin valitsijamiesvaalit.

Vuonna 1950 suoritettut presidentin valitsijamiesvaalit eivät riittävässä määrin aikaansaaneet kiinnostusta piirimme puolueväen ja valitsijoiden keskuudessa. Oman ehdokkaan puuttuminen ja osiltaan ulkonaiset olosuhteet olivat tässä haittaavina tekijöinä.

Valistustilaisuuksia toimeenpantiin vaalien merkeissä noin 200, joissa valitsijamiesehdokkaat esiintyivät puhujina.

Sattuneista vaikeuksista huolimatta päästiin sentään vuoden 1948 valtiollisten vaalien vastaaviin tuloksiin. Vaalipiirimme 19 valitsijamiespaikkaa jakaantuvat seuraavasti: sos.-dem. 5, maalaisliitto 6, kommunistit 4 ja edistys 4 paikkaa. Valituksi tulleet sos.-dem. valitsijamiehet olivat seuraavat: Peltonen Onni, Koskinen Artturi, Koivulahti-Lehto Hilma, Hämäläinen Kaarlo ja Bryggari Tuomas.

Kunnallinen toiminta ja kunnallisvaalit.

Piiritoimikunnan ohella on kunnallisasiani hoidosta huolehtinut kunnallisasiain jaosto. Yhdessä valistus- ja kasvatustaiston kanssa on mm. vuosittain toimeenpantu kunnallispäivät, jotka ovat keränneet runsaan osanottajajoukon piirin eri puolilta. Näissä tilaisuuksissa on kiinnitetty erikoista huomiota käytännöllisten kunnallisasiain hoitoon.

Vuonna 1950 pidettyihin kunnallisvaaleihin valmistauduttiin erikoisella huolella. Kaikissa piirin kunnissa muodostettiin omat, sos.-dem. vaaliliitot. Valistustoiminnan kohdalla voidaan erikokoisesti mainita levitetyt 19.500 kpl mainos- ja lentolehtistä sekä Työn Nuorten osuus juhlatöiminnan kohdalla.

Piirin alueen kunnissa yhteen lasketut vaalitulokset muodostuivat seuraaviksi:

	ääniä	valtuustopaikkoja
Sos.-dem	25.433	227
Porvarilliset vaalii	41.410	428
Kommunistit	17.509	160
Yhteensä	84.352	815

Eduskuntavaalit.

Lisääntynein mahdollisuuksin valmistauduttiin vuoden 1951 eduskuntavaaleihin. Kukin asetetusta kansanedustajaehdokkaasta suoritti tiiviin työohjelman maakunnassa käyneillä. Noin kaksi sataa puhe- ja selostustilaisuutta toimeenpantiin eri puolilla piiriä, joissa kuuntelijoiden lukumäärä nousi lähes kymmeneen tuhanteen. Olosuhteet vaaleihin käydesä olivat edulliset ja tulos muodostui myös sen mukaiseksi.

Vaalipiirin kohdalle tullut yksi lisäpaikka tuli sos.-dem. vaaliliitolle. Eri vaaliliittojen saamat äänimäärät jakoutuivat seuraavasti: Sos.-dem. 31.418, Maalaisliiton ja Suomen kansanpuolueen vaaliliitto 35.558, SKDL:n vaaliliitto 20.993, Kansallinen kokoomus 14.114, Pienvij eli jäin vaaliliitto 456 ja Radikaalinen kansanpuolue 783 ääntä. Sos.-dem. tuli valituksi Peltonen Onni, Koskinen Artturi, Lukkarinen Impi ja Ahonen Arvo.

Piiritoimikunta.

Piiritoimikuntaan ovat v. 1949 kuuluneet puheenjohtajana Felix Lahtinen, varapuheenjohtajana Veikko M. Mikonheimo sekä

jäseninä Onni Peltonen, Arvo Sepänmaa, Pauli Lukkarinen, Impi Lukkarinen, Jalo Lindgren ja Emil Palonen. 1950 puheenjohtajana Feliks Lahtinen, varapuheenjohtajana Onni Peltonen sekä jäseninä Arvo Sepänmaa, Impi Lukkarinen, Pauli Lukkarinen, Viljo Autio ja Evert Kolehmainen. 1951 puheenjohtajana Feliks Lahtinen, varapuheenjohtajana Onni Haini sekä jäseninä Evert Kolehmainen, Onni Peltonen, Fanni Front, Viljo Autio ja Arvo Sepänmaa.

Piiritoimikunta on kokoontunut kertomuskautena 29 kertaa ja en pöytäkirjaan merkitty 244 käsiteltyä asiaa.

Piirisihteerinä on toiminut Arvo Ahonen 1. 10. 1951 saakka ja sen jälkeen edelleen Paavo Virtanen. Piirin taloudenhoitajana + toimistoapulaisena on toiminut Fanni Lukkarinen-Front 15. 4. 1951 saakka ja sen jälkeen Eila Järvisalo.

Piirin vakinaisina toimitsijoina ovat olleet Aarre Kari 15. 9. 1949 alkaen ja edelleen, Eino Rahkonen ajalla 1. 9. 1949—15. 7. 1950, Toivo Järvinen ajalla 15. 7. 1950—1. 10. 1951., Paavo Koskensilta alkaen 1. 10. 1951 ja edelleen. Tilapäisinä toimitsijoina ovat olleet Ahti Vilkkilä ja Aarne Pajunen.

VAASAN L. IT. VAALIPIIRIN SOS.,DEM. PIIRITOIMIKUNTA

Paavo Virtanen.

KERTOMUS VAASAN LÄÄNIN ET. VAALIPIIRIN SOS.-DEM. PIIRIJÄRJESTÖ r.y:n TOIMINNASTA AJALLA

1. 1. -49—31. 12. -51.

Yleistä.

Piirin poliittista asemaa arvosteltaessa on todettava, että se poliittiseen yleistilanteeseen verraten on heikko. Tähän vaikuttavat osaltaan Etelä-Pohjanmaan väestön vanhoillisille talonpoikaisperiaatteille perustuva ajatustapa, heikko taloudellinen tilanne ja siitä johtuva valistustoiminnan heikkous suhteessa tarpeeseen. Porvariston saavuttamaa valta-asemaa ei ole pystytty riittävästi järkyttämään, mikä johtuu heidän taloudellisesti vahvasta asemastaan. Heidän laaja vaikutus ei näy yksinomaan avoimena poliittisena toimintansa, vaan myöskin ns. epäpoliittisten nuorisoyhteisöjen piirissä tapahtuvassa työskentelyssä. Oma tekijänä piirin poliittisesti heikkoon tilaan vaikuttaa

myöskin ruotsinkielisen rannikkoalueen porvaristolle antamat mahdollisuudet säilyttää asemansa.

Kertomusvuosien aikana suoritettut vaalit osoittavat kuitenkin sosialidemokraattisen ajattelutavan voittavan alaa piirin alueella joskaan se ei ole varsin voimakasta ja silmiinpistävää.

Presidentin valitsijamiesvaalit 1950.

Tammikuun 16—17 päivinä suoritettiin maassamme presidentin valitsijamiesten vaalit. Piirimme alueella osoittivat vaalien tulokset samaa suuntaa kuin muuallakin maassa. Vaalipiirimme alueella valittiin kaikkiaan 15 valitsijamiestä jakautuen eri puolueiden kesken seuraavasti:

Sos.-dem	1	valitsijamiestä	7.627 ääntä
Komm.	2	„	11.755
Ml	3	„	17.113
Kokoomus	4	„	20.341
Ruotsal	5	„	24.276

Piirimme alueella pidettiin kaikkiaan n. 60 sosialidemokraattista vaalipuhetilaisuutta ja näissä yhteensä 94 puhetta n. 3 000 kuulijalle.

Kunnallisvaalit 1950.

Porvarilliset puolueet, lähinnä kokoomuspuolue, kärsivät huomattavan tappion. Sosialidemokraatit saivat lisää ääniä ja valtuustopaikkoja vuoden 1947 vaaleihin verrattuna. Myöskin kommunistit onnistuivat lisäämään paikkalukuaan. Allaolevassa taulukossa äänimäärät ja valtuustopaikat. Sulkeissa edellisten kunnallisvaalien vastaavat tulokset:

Sos.-dem	8.426 ääntä	57 paikkaa	(8.212—50)
Kommunistit	10.221 „	70 „	(9.800— 54)
Porv. yht	33.284 „	274 „	(38.962—270)

Socialidemokraatit voittivat 6 kunnassa 9 paikkaa ja hävisivät 2 kunnassa 2 paikkaa. Häviöpuolelle jääneistä ei toista paikkaa voida pitää varsinaisena häviönä, koska valtuusto tässä tapauksessa pieneni 6 paikalla ja porvarit menettivät näistä 5 ja sosialidemokraatit 1 paikan. Entinen vahvuus säilytettiin 6 kunnassa. Kahdessa kunnassa ei ollut sosialidemokraattisia vaali-liittoja.

Eduskuntavaalit 1951.

Heinäkuun 2 ja 3 päivinä suoritettuihin eduskuntavaaleihin käytiin piirissämme yhden nimen listoilla. Varsinainen julkinen vaalitaistelu aloitettiin piirissä huhtikuun 29 päivänä järjestetyllä kansanedustajien rynnäkökiertueella. Vaalipuhetilaisuuksia järjestettiin touko—kesäkuun aikana yhteensä n. 180 ja oli niissä kuulijoita yhteensä n. 5.500 henkilöä. Suurempia vaalijuhlia järjestettiin yksi piirin kesäjuhline. Lentolehtisiä y.m. vaalimateriaalia levitettiin kentälle 350 puolueasiamiehen välityksellä.

Huolimatta verrattain voimakkaasta vaalityöstä väheni sosialidemokraattisten äänestäjien lukumäärä piirissämme 637:llä äänestäjällä verrattuna v. -48 eduskuntavaalien tuloksiin. Vaaleissa saavuttamaamme 11.630 ääneen olisi täytynyt saada lisäystä 3.383 ääntä ennenkuin kaksi sosialidemokraattista edustajaa olisi tullut valituksi. Eri puolueiden saamaan edustajamäärään nähden ei vaalipiirimme alueella tapahtunut muutoksia. Paikkoja saivat: sosialidemokraatit 1, kommunistit 1, kokoomus 2, maalaisliitto 3 ja ruotsalaiset 3 edustajapaikkaa. Sosialidemokraateista tuli valituksi aluetarkastaja Väinö Tikka ja Ilmajoelta 3.087 äänellä.

Valistustyö.

Piirimme alueella kertomusvuosien aikana järjestetyt erilaiset luento-, esitelmä- ja puhetilaisuudet jakaantuivat eri vuosien kesken seuraavasti:

Vuosi	Puheita tai luentoja	Kuulijoita
1949.	164	16.475
1950.	339	18.350
1951.	329	16.213

Järjestöt ja jäsenistö.

Piirin alueella on kertomusvuosien aikana ollut seuraavat järjestöt ja järjestöjen hallussa olevat työväentalot:

Vuosi	Kunnallisj.	Perusjärj.	T-talot
1949.	2	35	8
1950.	2	35	9
1951.	2	37	9

Jäsenmäärä on suurinpiirtein pysynyt ennallaan.

Vuoden 1951 aikana perustettiin piirin alueelle 2 uutta perusjärjestöä, nim. Lapväärtin Sos.-dem. Työväenyhdistys ja Rengon-Pohjanluoman Työväen- ja Pienviljelijäin yhdistys. Työväentaloja on valmistunut yksi, nim. Palosaaren työväentalo vuosien 1949 ja 1950 vaihteessa. Lisäksi on vaasalaisilla puoluetovereilla ollut käytettävissä Vaasan Työväentalo Oy:n kiinteistö.

Piiritoimikunta.

Piiritoimikuntaan ovat kertomusvuosien aikana kuuluneet:

V. 1949 puheenjohtajana Akseli Roden ja jäsenenä Kalle Myllykangas, Arvo Pohjanhovi, Risto Orell ja Jenny Klemets Vaasasta sekä Mikko Laitinen Laihialta ja Juho Tapio Vähäkyröstä vakinaisina. Varajäsenenä Eero Oksanen, Bruno Andersson ja Reino Heinonen Vaasasta.

V. 1950 puheenjohtajana Akseli Roden ja jäsenenä Kalle Myllykangas, Risto Orell, Oiva Somppi ja Eero Oksanen Vaasasta sekä Mikko Laitinen Laihialta ja Väinö Seppälä Vähäkyröstä vakinaisina. Varajäsenenä Helga Viitala, Nestori Hauta-aho ja Olavi Arvola Vaasasta. Vakinaisista jäsenistä ovat Eero Oksanen ja Oiva Somppi jääneet pois paikkakunnalta muuton takia ja heidän tilalleen kutsuttiin H. Viitala ja N. Hauta-aho.

V. 1951 puheenjohtajana Akseli Roden ja jäsenenä Kalle Myllykangas, Holger Wallenius, Risto Orell ja Meeri Härmä Vaasasta ja Mikko Laitinen Laihialta ja Viljo Vuorinen Seinäjoelta vakinaisina. Varajäsenenä Nestori Hauta-aho ja Eino Riuttanen Vaasasta ja Lauri Havu Vähäkyröstä.

Piirisihteerinä on kertomuskaudella ollut 9. 7. -51 saakka Pentti Ketola ja sen jälkeen Eero Viitala. Puolueneuvostoon on piirin edustajana kuulunut Viljo Vuorinen Seinäjoelta.

VAASAN L. ET. VAALIPIIRIN SOS.-DEM. PIIRITOIMIKUNTA

Eero Viitala.

VAASAN 1. POHJ. VLP:n SOS.-DEM. PIIRIJÄRJESTÖN
TOIMINTA VV. 1949—1951.

Yleiskatsaus.

Kolmivuotiskaudesta vv. 1949—1951 muodostui piirijärjestön toiminnassa jatkuvien raskaiden taistelujen kausi. Torjuntataistelut

v. 1949 kommunistien taholta tapahtunutta hyökkäystä vastaan, presidentin valitsijamiesvaalit, kunnallis- ja valtiolliset vaalit, sekä SAK:n, TUL:n ja monien ammattiliittojen vaalit kuluttivat runsaasti voimia ja niiden johdosta jäi puolue toiminnalle erittäin tärkeä kasvatus- ja valistustyö väkisinikin toisarvoiseen asemaan järjestön toiminnassa.

Järjestötoimintaa haittaavana tekijänä on lisäksi mainittava siirtolaisuus USA:han, Kanadaan, Ausraaliaan ja Ruotsiin, joka on ollut erittäin runsasta. Kun maasta lähtijät pääasiassa ovat olleet sosialidemokraatteja ja mikä pahinta, aktiivisia järjestö toimitsijoita, on keskeytyksiä perusjärjestöjen toiminnassa päässyt pakostakin syntymään, koska kokeneiden toimihenkilöiden korvaaminen uusilla voimilla on usein tuottanut suuria vaikeuksia. Mainittakoon, että piirimme alueella on yhdistyksiä, joista yli puolet johtokunnan jäsenistä v. 1951 aikana siirtyi maasta pois, ja heidän lisäksi vielä runsaasti aktiivista jäsenistöä.

Tehokasta järjestötoimintaa on lisäksi haitannut varojen puute niin piiri- kuin perusjärjestöissäänkin. Piiri ei ole voinut palkata riittävästi toimitsijoita ja perusjärjestöt eivät ole varojen puutteessa voineet esim. puolueen toimesta järjestettävälle kursseille lähettää riittävästi osanottajia. Vaikea työttömyystilanne talvella vv. 1949—1950 oli omiaan lamauttamaan toimintaa varsinkin maaseudulla, jossa työttömyyttä runsaammin ilmeni

V. 1951 aikana saatiin järjestöasioihin kuitenkin korjausta, lähinnä puolueen piirille palkkaamien toimitsijoiden turvin. Niinpä jo eduskuntavaaleissa kesällä 1951 olikin parempia tuloksia näkyvissä. Suomenkielisellä alueella, jonka hoitamisesta piirijärjestö vastaa, saavutettiin äänimäärässä huomattava lisäys. Lisäys oli prosentuaalisesti katsoen suurin koko maassa. Valitettavasti ruotsinkielisellä alueella tapahtui samanaikaisesti huomattavia menetyksiä, joten lopputulos koko piirin alueella ei muodostunut hjrväksi. Piirimme suomenkielinen alue on lisäksi Maalaisliiton luvattua maata. Valitettavasti suomenkielisistä edustajista on kolme maalaisliittolaista. Maalaisliiton tukimiesverkosto lienee voimakkaasti juuri Keski-Pohjanmaalla ja heidän järjestökoneistonsa on täällä ensiluokkainen. Myöskin kommunisteilla on täällä vankka jalansija. Voimakkaan toimitsijavoimansa avulla, johonka tällä kertaakin kuuluu 13 palkattua toimitsijaa (vaalien aikana 21) ovat he saaneet suurta jalansijaa varsinkin maaseudulla. Vaikeissa olosuhteissa on kaikesta huolimatta pyritty vakavasti työskentele-

mään järjestöjemme ja puoluetointamme tehostamiseksi mahdollisuuksien mukaan.

Presidentin valitsijamiesvaalit 1990:

*

Valitsijamiesvaaleissa oli puolueellamme piirimme alueella heikko menestys. Tähän vaikutti huomattavasti talvella v. 1949—50 vallinnut laaja työttömyys ja varsinkin metsätöissä maksetut alipalkat, joihinka ei silloisen hallituksen toimesta saatu korjausta ennen vaaleja. Ensimmäisen kerran sotien jälkeisenä aikana sivuuttivat kommunistit sos.-dem. puolueen äänimäärän piirissämme. Heidän saamansa äänimäärä oli 8.981 sosialidemokraattien saadessa 7.709 ääntä. Valitsijamieheksi sosialidemokraateista valittiin Matti Lepistö.

Kunnallisvaalit syksyllä 1950:

Jo kunnallisvaaleissa samana vuonna suuntaus vaihtui. Tehostettu puolue työ, ennenkaikkea asiamiesverkoston laajentaminen ja tottumus tehtäviinsä, sekä huolelliset vaalivalmistelut muuttivat suuntauksen sosialidemokrateille edullisemmaksi. Kommunistien äänimäärä pystyttiin jälleen, joskin niukasti, sivuuttamaan. Sosialidemokraatit saivat kunnallisvaaleissa 8.483 ääntä, kommunistien äänimäärän ollessa 8.245.

Edustajainvaalit 1951.

Voimaperäinen vaalityö, josta pääosiltaan vastasi kuntoon saatettu puolueasiamiesverkosto ja puolueen varoilla kustannetut toimisijavoimalisäykset sekä edullisemmaksi muuttunut yleispoliittinen tilanne, paransivat mahdollisuuksiimme eduskuntavaaleissa huomattavasti. Kielteisenä tekijänä on kuitenkin mainittava runsas siirtolaisuus, joka vei piiristämme runsaasti sosialidemokraattisia toimihenkilöitä ja äänestäjiä maan rajojen ulkopuolelle. Ruotsinkielisillä seuduilla tapahtuikin runsaasti äänikatoa, johonka syy on e.m. lisäksi löydettävissä asiamiesverkoston puutteesta. Ruotsinkielisten ehdokaslistojen äänimäärä väheni v. -48 verrattuna 765 äänellä eli neljännellä. Vaaleihin osaanotto oli piirissämme runsain koko maassa. Äänioikeuttaan käytti 78,1 % kaikista äänioikeutetuista.

Sosialidemokraatit	11.007	v.	1948	10.727	+	270
SKDL	9.717		»	9.140	+	577
Maalaisliitto	22.861		»	23.762	—	901
Kokoomus	9.957		»	10.276	—	319
Ruotsalaiset	21.895		»	22.288	—	393

Sosialidemokraattiseksi kansanedustajaksi tuli valittua ministeri Matti Lepistö ja hänen varamiehekseen toimitsija Lars Lindeman. Piiristämme valittiin kaikkiaan 8 edustajaa. Paikoista sai maalaisliitto 3, ruotsalaiset 2, sekä kokoomus, SKDL ja sosialidemokratit kukin yhden. Puolueiden voimasuhteissa ei piirimme kohdalla v. -48 verrattuna tapahtunut muutoksia.

Järjestöt:

Piirijärjestömme perusjärjestöjen lukumäärä on ollut 31. Kunnallisjärjestöjä on piirimme alueella Kokkolassa, Pietarsaassa, Kauhavalla ja Toholammilla. Perusjärjestöjen omistuksessa oli v. 1951 päätyessä 23 työväentaloa. Parhaillaan on lisäksi rakenteilla työväentalo Ylistaron asemanseudulle ja kesätoimipaikka Kauhavan asemalle. Vanhoilla taloilla on kuluneen kolmivuotiskauden aikana tehty runsaasti korjauksia ja uudistuksia.

Piiritoimikunta:

Piiritoimikuntaan on koko kolmivuotiskauden kuuluneet Kalle Palm, Kalle Kitunen ja Lassi Lassila, sekä vv. 1949—50 edellisten lisäksi Kerttu Ojajärvi, Ilmari Purolainen ja Helmer Virtanen. V. 1949 E. Lehtinen, E. Salminen, J. Lienes ja V. Peltonen. V. 1950 B. Kinnari, A. Meri, V. Ala-Pöllänen ja L. Lehojärvi. V. -51 J. Pietilä, S. Kinnari, Matti Lepistö, J. Pöyhölä, K. Lagerström, Y. Maunmäki ja Simo Hakala. Piirijärjestön puheenjohtajina ovat toimineet vv. 1949—51 Kalle Palm ja v. 1950 Aarne Meri.

Piirisihteerinä on 15. 12. 1949 asti toiminut Simo Hakala ja 1. 1. 1950 alkaen Pauli A. Lehtinen. Tiedoitussihteerinä on toiminut 15. 2. 1950 alkaen Reino Hakala.

Valistus- ja kasvatustyö:

Kertomusvuosien aikana on piirijärjestön toimesta järjestetty runsaasti puhe- ja neuvottelutilaisuuksia eri puolilla piiriä. Varsinkin v. 1951 aikana toimeenpantiin lukusissa yhdistyksissä kurs-

seja puolueasiamiesten kasvattamiseksi ja oli niillä runsaasti osanottajia. Lisäksi on myöskin kiinnitetty huomiota järjestötoiminnan ohjaukseen erilaisten opastuskurssien muodossa.

VAASAN LÄÄNIN POHJOISEN VAALIPIIRIN SOSIALIDEMOKRAATTINEN PIIRIJÄRJESTÖ R.Y:N PIIRITOIMIKUNTA.

Kalle Palm.

Pauli A. Lehtinen.

OULUN 1. VLP:N SOS.-DEM. PIIRIJÄRJESTÖN TOIMINNASTA
W. 1949—51.

Yleiskatsaus.

Kertomuskauden ensimmäiselle toimintavuodelle antoi leimansa juhlatunnelma, sillä sanottuna vuonna tuli puolueemme toimineeksi 50 vuotta. Kun Oulu on puolueemme alkutaipaleen eräs merkittävimmistä paikkakunnista, pantiin piirijärjestömme toimesta v. 1949 syyskuulla toimeen onnistuneet 50-vuotis juhlat, joille juhliille antoi leimansa alkutaipaleen taisteili joiden mukanaolo.

Puoluetoiminta piirin alueella on ollut »hiljaiselo». Myönteisenä piirteenä järjestötoiminnasta voidaan kuitenkin sanoa, että se on sisäisesti tiivistynyt ja entistä enemmän noudattanut sääntöjen ja hyväksyttyjen menettelytapojen edellyttämiä linjoja.

Vaolioiminta on luonnollisesti ollut toiminnalle leimaa antavin piirre. Kertomuskaudella on toimeenpantu kolmet yleiset vaalit. Sekä vaalineluumerot, että järjestö- ja kenttäorganisaatiotoiminta osoittavat, että vissiin vakiintuneisuuteen ollaan pääsemässä ottaen huomioon sekä maalaisliiton että kommunistien valta-aseman piirimme alueella ja sen järjestöllisen ja organisatoorisen ylivoiman, mikä näillä ryhmillä on käytettävissä.

Järjestöt ja jäsenistö.

Vaikka järjestöjen sisäisessä toiminnassa on tapahtunut vakiintumista, on kuitenkin todettava, että kaikki sodan jälkeen perustetut järjestöt eivät ole jaksaneet näinä kovina taistelujen vuosina olla »leikissä» mukana. Vaikka uusiakin järjestöjä on perustettu, osoittaa numerot laskua edellisen toimintakauden lopulla esiintyviin numeroihin nähden. Sama pitää paikkansa myöskin yksityisiin jäseniin nähden. Ihmiset, jotka sodan jälkeen ikäänkuin »etsivät paikkaansa» ja liittyivät myöskin jäseniksi meikäläisiin jär-

j estoihin ovat huomanneet, ettei tämä liittyminen ole voinut heille tarjota muuta kuin työtä ja taistelua. Näin ollen he ovat katsoneet parhaimmaksi jättäytyä syrjään, »lepäämään laakereilleen» ja tästä pääasiassa johtuu myöskin lievä väheneminen jäsenmäärässä. Osaksi on syynä sekin, ettei järjestöjen toimihenkilöt ole olleet riittävän aktiivisia jäsenmaksuja perimään. Toimintakauden lopulla toimeen pantu jäsenhankintakilpailu tasoittanee ehkä jäsentilastoa entisiin lukuihin verrattuna. Kunnallisjärjestöjen osuus piirimme puolue toiminnassa on suhteellisen vähäinen johtuen siitä, että useimpien kuntien alueella toimii ainoast. yksi puolue yhdistys. Säännöllisesti toimii piirimme alueella kolme kunnallisyjärjestöä.

Piirijärjestöön kuului puolue yhdistyksiä v. 1949 61, v. 1950 56 ja 1951 58.

Presidentin valitsijamiesvaalit.

V. 1950 alussa suoritettiin presidentin valitsijamiesvaalit. Mielienkiinto näitä vaaleja kohtaan oli meikäläisen väestön keskuudessa laimea johtuen monistakin syistä, joista merkittävin lienee ollut se, ettei puolueella ollut omaa presidenttiehdokasta. Sos. dem. valitsijamiehiä tuli piiristämme valittua kaksi, nimittäin Arvi Turkka ja Eetu Karjalainen.

Kunnallisvaalit:

V. 1950 toimitetuissa kunnallisvaaleissa saavutettiin lisäystä edellisiin kunnallisvaaleihin verrattuna 11 valtuustopaikkaa. Valtuustopaikkoja on tällä kertaa piirimme alueen 46 kunnassa meikäläisten hallussa 99 paikkaa, v. 1947 vaaleissa 88 paikkaa. (Näihin lukuihin ei sisälly Kajaanin alipiirin alueen luvut).

Valtiolliset vaalit.

Toimintakauden viimeisen toimintavuoden aikana toimitetuissa valtiollisissa vaaleissa oli havaittavissa äänimäärän alentumista piirimme alueella. V. 1948 oli vaalipiirimme sos.-dem. äänimäärä 20.047 ja v. 1951 vaaleissa 18.799. Etsittäessä syitä tappioon lienee merkittävin vastustajiemme ylivoima näillä alueilla. Toisena merkittävimpänä syynä on pidettävä sitä, että sosialidemokraatit puolustaessaan suomalaista kansanvaltaa ja maan talouselämän vakiinnuttamista, ovat joutuneet ottamaan vastuun sellaisista rat-

kaisuista, jotka ensituntumalta ova koskeneet kansalaisten elintasoon näennäisesti kipeästikin, joita sitten vastustajat ovat vielä korostaneet meikäläisten päänmenoksi. Valituksi tulivat sosiaalidemokraateista Arvi Turkka ja Eetu Karjalainen.

Valistustyö.

Valistus- ja nropagandatoimintaa on kertomuskaudella voitu pitää yllä laajemmassa mitassa kuin aikaisemmin. Jäsenjärjestöjen piirissä on jatkuvasti pantu⁴ toimeen lyhyempiaikaisia kursseja ja neuvottelupäiviä erillaisista aiheista. V. -51 keväällä pantiin Oulussa toimeen piirin organisaatkokurssit, joilla oli 50 kurssilaista. Kursseilla ovat olleet luennoitsijoina ja selostajina puolueen ja piirin toimitsijat ja kansanedustajat.

Jäsenistölle on pidetty runsaasti puhe- ja selostustilaisuuksia. Kirjallista materiaalia on levitetty varsinkin vaalien alla ja jatkuvasti kenttäorganisaation avulla.

Maininnan ansaitsee piirijärjestön ja perusjärjestöjen yhteistoimin toimeenpanemat näytelmä- ja ohjelmakurssit, joita on järjestetty eri järjestöjen piirissä syyskaudella 1949 ja syyskaudella 1950. Tämä toiminta on osoittautunut erittäin onnistuneeksi ja tuloksia tuottavaksi.

Piirilehti.

Piirilehti Pohjolan Työ on jatkuvasti ponnistellut taloudellisissa vaikeuksissa. Sen levikkimäärä ei ole ollut niin suuri kuin olisi ollut välttämätöntä. Harvaan asutussa pohjolassa on lehden **osuus valistus- ja tiedotusvälineenä** korvaamaton, siksi sen toimintaa on kaikella mahdollisella tavalla tuettava. Piirijärjestön ja lehden välinen yhteistyö on ollut myönteinen.

Työväentalot.

Kertomuskauden päättyessä on piirin jäsenjärjestöjen hallussa tai omistuksessa yhteensä 21 toimitaloa. Kahdella yhdistyksellä on osuus yhteisiin seurataloihin sekä kahdella yhdistyksellä omistuksessaan tanssilavat tontteineen. Voidaankin todeta, että 25 järjestöä on »kiinni» kiinteistössään. Todettava kuitenkin on, että monet järjestöjen toimitaloista olisivat kipeästi korjauksien tarpeessa, joiden toteuttamisia haittaa kuitenkin jatkuva pääomien puute.

Piiritoimikunta.

Kertomuskaudella ovat piiritoimikuntaan kuuluneet eri vuosina: Väinö Huuska, Eeva Fränti, Iivari Häikiö. Aarne Kosola, Arvi Turkka, Antero Väyrynen, Alpo Lindqvist, Kalle Hautala, Yrjö Honkala, Juho Vierimaa, Katri Honkala, Toivo Nykänen, Tauno Sutinen, Pentti Söderman, Kalle Mäkelä, Antti Vähäsarja ja Veikko Karjalainen. Piiritoimikunnan puheenjohtajina ovat toimineet: Väinö Huuska ja Antero Väyrynen. Piiritoimikunta on kertomuskaudella kokoontunut 34 kokoukseen ja käsittää niistä laaditut pöytäkirjat 302 pykälää.

Piiritoimisto ja piirin toimitsijat.

Piiritoimisto on sijainnut koko kertomuskauden ajan Oulun Teatteritalossa. Toimistotilat ovat ahtaat, kun toiminta myöskin toimiston puitteissa on laajentunut.

Piirisihteerinä koko kertomuskauden ajan on edelleen toiminut Erkki H. Tervonen. Tiedoitussihteerinä Iivari Häikiö ja Lauri Ukola. Toimistonhoitajana Hilikka Piri.

OULUN 1. SOS.-DEM. PIIRIJÄRJESTÖN PIIRITOIMIKUNTA.

E. H. Tervonen.

KAJAANIN SOS.-DEM. ALIPIIRIN TOIMINTA VV. 1949—1951. **Yleistä.**

Maassamme kertomuskaudella eri intressipiirien välillä vallinnut kamppailu kansantulomme jakamisesta on vaikuttanut suuresti kainuulaisen kansan mielipiteisiin. Siinä huutokauppapolitiikassa, jota erikoisesti kommunistit ja maalaisliittolaiset ovat harjoittaneet äänien kalastamisen merkeissä, eivät järjelliset asiain selvittelyt ole monestikaan löytäneet vastakaikua. Sellaisella korpiradikaalien asumaalueella, kuin korpi-Kainuussa, eivät kommunismi ja maalaisliittolaisuus ole vain poliittisia maailmankatsomuksia, vaan ne ovat muodostuneet suorastaan lahkouskonnoiksi. Tunnettu tosiasia on, että uskovaiselle on perin vaikea todistella hänen olevan väärässä. Heillä on omat jumalansa, joiden puheet, vaikkapa vain paljasta valhetta sisältävät, ovat heidän uskonkappaleensa.

Kertomuskaudella on piirijärjestömme yrittänyt vähäisine voimineen taistella näitä harhaoppeja vastaan. Toimintamme on pääasiassa kohdistunut päivän kysymyksien hoitoon. Syvällisempään, aatteelliseen kasvatukseen on liian vähän pystytty paneutumaan ja ehkäpä tässä on yksi niistä Syistä, jotka vaikuttavat siihen, ettei ole päästy tehokkaampiin tuloksiin. Olemme yrittäneet säilyttää näillä korpimailla ne vähäset asemat mitkä puolueellamme on, ja vahvistaa niiden taloudellisten vaikeuksien ja poliittisten vastustajain henkisen painostuksen alaisina elävien puoluetoverien uskoa, jotka kaikista vaikeuksistaan ja suorastaan vainosta huolimatta uskaltavat taistella sitä peloittavaa henkistä pimeyttä ja taloudellisten asiain tuntemattomuutta vastaan, joka kommunismin mukana on levinnyt Kainulaisella maaseudulla. Kajaanin kaupunki-alueella olemme saaneet Sosialidemokratialle uusia kannattajia, mutta maaseudulla on tilanne ennallaan. Taloudellisen tilanteen vakiintuessa ja olosuhteiden kehittyessä rauhallisiin uomiinsa, avautuu sosiaalidemokratialle Kainuussakin paremmat edellytykset kuin tähän saakka.

Järjestöt ja jäsenistö.

Kainuulaiset sos.-dem. perusjärjestöt ovat pieniä ja toiminta supistuu, joitakin poikkeuksia lukuunottamatta, vain muutamien kokouksien pitoon vuodessa. Kajaanin kaupunkialueella toimii voimakas ja jäsenmäärältään suuri työväenyhdistys. Kertomuskautena on perustettu Suomussalmen, Ristijärven, Teeri-Hevosuon ja Uudenkylän Sos.-dem. työväenyhdistykset. Toimivia yhdistyksiä on 25, Piirin jäsenmäärä on ollut jatkuvasti noususuunnassa.

Puolueasiamiesverkosto.

Eräs tärkeimmistä sisäisistä järjestelyistä kertomuskauden aikana on puolueasiamiesverkon luominen. Puolueasiamiesverkoostoon kuuluu tällä hetkellä 230 henkilöä. Verkosto ei vastaa vielä alueellisia tarpeita. Tarkoitustaan vastaavan organisaation luomisessa tarvittaisiin koulutusta ennenkuin päästäisiin niihin tuloksiin ja tavoitteisiin, johon järjestelmällä pyritään.

Vaalitoiminta.

Presidentin valitsijamiesvaaleihin ei puolueemme jäsenistö tuntenut samanlaista mielenkiintoa kuin kunnallisiin ja valtiollisiin vaaleihin.

Kunnallisvaaleissa asemamme säilyivät muuttumattomina. Kunnallisvaltuustoihin kuuluu Kainuun alueella 28 Sosialidemokraattista valtuutettua.

Vuoden 1951 valtiollisiin vaaleihin valmistauduttiin huolellisesti jo vuoden alusta alkaen. Helmi-maaliskuulla pidetyissä pitäjäkokouksissa tehtiin yksityiskohtaiset työsuunnitelmat ja varsinaisena vaalitaistelukautena pidettiin eripuolilla aluettamme yhteensä 430 puhetilaisuutta, joista suurin osa kovaäänisautosta. Puhujina olivat kansanedustajaehdokkaat ja piirin toimitsijat. Sosialidemokraatit saavat 4030 ääntä, josta määrästä oteäännet puuttuvat.

Valistustyö.

Valistustyötä on harjoitettu pitämällä iltakursseja, järjestämällä pitäjälalueiden neuvottelukokouksia ja puhetilaisuuksia. Puolueen järjestämille kursseille on lähetetty osanottajia mahdollisuuksien mukaan. Päivän kysymysten hoitamisen kuluttaessa työvoiman, ei varsinaiseen aatteelliseen kasvatustyöhön ole kovinkaan paljon voitu varoja ja voimia uhrata.

Piirijärjestön talous.

Vähäisestä jäsenmäärästä johtuen eivät varsinaiset jäsenverot riitä peittämään toiminnasta aiheutuvia kuluja. Huvituloilla ja avustuksilla on saatu rahoitetuksi osa menoista. Järjestöistä on vain Kajaanin Sos.-dem. työväenyhdistys pystynyt tukemaan taloudellisesti piirin toimintaa.

Piiritoimikunta.

Piiritoimikuntaan kertomuskaudella ovat kuuluneet Kosti Mikkonen, Eetu Karjalainen, Eino Kokkonen, Eino Karjalainen, Eemil Huttunen, Artturi Okkonen, Toivo Laine, Eeli Mikkonen ja Jaakko Huovinen. Puheenjohtajana on toiminut Konsta Mikkonen, piirisihteerin tehtäviä ovat hoitaneet: Väinö Kosonen, Pasi Virtanen,

väliaikaisena Toimi Rissanen ja 14. 9. 1950 lähtien Kalervo Neiglick. Tiedoitussihteerinä on toiminut 15. 3-14.8. -50 Toimi Rissanen ja 20. 9. -50 alkaen Väinö Vehviläinen. Matkatoimitsijana on ollut 10. 9. 1950—30. 6. 1951 Kaino Liimatta.

KAJAANIN SOS.-DEM ALIPIIRITOIMIKUNTA.

Kalervo Neiglick.

KERTOMUS LAPIN LÄÄNIN SOSIALIDEMOKRAATTISEN PIIRIJÄRJESTÖ R.Y:N TOIMINNASTA VV. 1949—51.

Yleiskatsaus.

Ajanjakso, minkä kertomusvuodet muodostavat, on ollut parimme alueella poliittisista tapahtumista varsin rikas. Kommunistien kominformilainen linja kohtasi täällä vuoden 1949 kesällä »Kemin kapinan» muodossa vakavan haaksirikon, vaikka sen jälkimainingit oikeuden käynteineen ja sitä seuranneine armahduk-sineen herpaannuttivat oleellisesti yleisen mielipiteen, joka »kapi-nan» johdosta oli kärkekkäästi suuntautunut kommunisteja vas-taan. Kommunistisen ylivoiman edessä muodostui tapahtuneesta näin muodoin poliittisesti ehkä hyvinkin kauaskantoiset seurauk-set jokapäiväiseen poliittiseen toimintaan. Tapahtumaa eivät ole poliittiset vastustajamme kommunistit ja maalaisliittolaiset unoh-taneet. Kaikissa tähän asti käydyissä vaaleissa se on ollut eräänä vaalipuheiden teemana kommunisteilla ja viimeisten, vuoden 1951, edustajanvaalien edellä käyttivät sitä maalaisliittolaisetkin pu-heteemanaan sosialidemokratiaa vastaan. Joskin on sanottava, et-tä se laillinen kuri ja järjestys, jota silloisen hallituksen harjoit-tamana koettiin, toi puolellemme syvemmän kansalaisvalistuksen parissa kasvaneen väestön mielipiteet.

Sosialidemokraattien hallitusvastuun kantaminen sattui ajan-kohtaan, jolloin työllisyyden järjestelykysymykset olivat valinkau-hassa ja Lappikin eli ankaraa työttömyyden aikakautta. Tämän johdosta poliittinen oppositio, maalaisliittolais-kommunistiselta rintamalta ryntäsi lehdistönsä ja »matkapappiensä» koko voi-malla sosialidemokraatteja vastaan. Vaikka ryntäily oli usein ar-motontakin ei sillä sanottavampaa vaikutusta saatu aikaan, kun hallituksen taholta osoitettiin Lapin työttömyystilanteen korjaa-miseksi varoja ja halua. Varatöiden järjestelyllä, vaikka niihin

kuntien taholta suhtauduttiinkin — eräissä tapauksissa jopa välinpitämättömästi ja löysästi — voitiin osoittaa, että sosialidemokraatit tuntevat vähäväkisen kansanosan elinedut omakseen.

Presidentin vaalitaistelua, joka seurasi v. 1949 tapahtumia, puoleltamme oli heikentämässä oman ehdokkaan puuttuminen, mutta myös se, että elimme vähemmistöhallituksen aikakautta, jolloin opposition taholta poliittinen käymistila oli saanut virikettä: «Kemin kapinan oikeusilvelyn», miksi kommunistit oikeudenkäyntiä nimittivät, ja vakavan työttömyyden uhan ajankohitaisuuden niin myös metsätöiden vähäisyyden sekä tällä työalalla pitempään vallinneen miltei mielivaltaisen palkkapolitiikan muodostaessa keskeisimmät mielialan virityskohteet poliittisille vastustajillemme.

Kunnallisvaaleissa v. 1950 löysivät Lapissakin kaikki porvarilliset puolueet «puolueettomuuden» lipun alla toisensa ja kohdistivat vaalitaistelussa «pistimensä» suunnan vasemmiston «poliittiseen» kunnallispolitiikkaan. Mutta sille taistelumuodolle voitiin osoittaa tuomio, vaalien porvaristolle tuomana tappiona. Kommunistit korjasivat tosin runsaamman sadon, mutta sosialidemokraatitkin paransivat huomattavasti asemaansa.

Vuoden 1951 eduskuntavaaleihin lähdettiin asemien säilyttämisen toivein. Vuoden alussa tapahtunut hallitusvastuuseen siirtyminen oli tuonut puoluetaktillisesti vaalitaistelullemme epäedullisen aseman.

Järjestötoiminnassa on kertomuskaudella tapahtunut hiljaista etenemistä, jota kuitenkin on hidastanut toimitsijavoimien vähäisyys. Järjestötoiminta uusien osastojen perustamisen kautta on laajentunut ja vaatinut ohjaustoiminnan suuntaamisen jo perustettujen osastojen toiminnan alkuunsaattamiseen. Edellytyksiä toiminnan laajentamiseen on ollut ja on edelleen olemassa, mutta niiden kehittämiseen ei piirin taloudelliset olosuhteet ole antaneet takeita.

Piirijärjestön valistustyö on rajoittunut lyhyiden kurssien ja luentojen sekä koetun laajaperäisen puhujatoiminnan muotoihin. Järjestötoiminnan linjaa noudattaen onkin viimeisen toimintavuoden tuloksiin päästy ja ne osoittavat kestäväää järjestöllisen rakennelmamme lujittamista.

Presidentin valitsijamiesvaalit v. 1950.

Kun edellisistä presidentin valitsijamiesvaaleista oli kulunut 13 vuotta oli osanotto vuoden 1950 presidentin valitsijamiesvaaleihin

puolueväen taholta heikko. Asettamamme valitsijamiesehdokkaat samoinkuin heidän puolestapuhujansa joutuivat esiintyessään vaikeaan asemaan, kun ei puolueellamme ollut omaa presidenttiehdokasta.

Vaalien tulosta verrattaessa vuoden 1937 vaalien tulokseen, ei sinänsä voitane pitää huonona, kun ottaa huomioon, että kommunistitkin olivat nyt omalla »sosialedmokraattisella ehdokkaalla» vaaleissa mukana.

Meillähän oli v. -37 oma ehdokaskin ja tulos jäi 6097 ääneen, jolla tosin saimme kaksi paikkaa. Nyt saimme 5776 ääntä ja 1 paikan, mihin Vilho Väyrynen tuli valituksi.

Kunnallisvaalit v. 1950.

Lisätyn toimitsijavoiman ansiosta päästiin laajemman suunnitelmallisuuden tielle jo vaaliValmistelussa. Tavoitteena pidettiin valitsijajhdistyksen saamista jokaiseen äänestysalueeseen ja työn tuloksena voitiin suunnitelma n. 70 %:sti toteuttaakin, mikä seikka antoi aiheen odottaa parempaa tulosta kuin aikaisemmissa vaaleissa oli saavutettu.

Porvaristo kävi yhteisrintamaan »puolueettomuuden» tunnuk-sella vaaleihin vasemmiston »politisointi» pyrkimyksiä vastaan. Seurauksena oli, että Lapin läänin aikaisemman 3 punaisen kunnan asemasta niitä näissä vaaleissa muodostui 9:n 24:stä kunnasta. Sosialidemokraatit ovat ns. valaankielenä 3:ssa kunnassa.

Vaalin tulos vertailukohteineen muodostui sosialidemokraateille piirissämme seuraavaksi:

	ääniä	valtuutettuja
V. 1947	5.629	38
.....V. 1950	8.142	66

Vertailuluja ei aikaisemmalta ajalta ole käytettävissä, mutta osoittanee tämäkin kehityksen suunnan.

Edustajain vaalit v. 1951.

Edustajain vaaleja varten toimitettiin piirissämme ensimmäisen kerran puolueäänestys, jonka perusteella listoille asettelu suoritettiin. Osanotto vaaleihin oli vilkasta, sillä yli 75 % äänioikeutetuista kävi äänestämässä. Vaalien edellä järjestettiin puolueemme puhetilaisuuksia eri puolilla piiriämme runsaamm kuin koskaan aikaisemmin, eli 393:ssa paikassa. Muutosta vaaleissa ta-

pahtui edellisiin verrattuina siinä, että maalaisliitto menetti yhden neljästä aikaisemmasta paikastaan kommunisteille. Sosialidemokraatit säilyttivät entisen asemansa ja saivat edustajakseen Vilho Väyrysen.

Vertaileva tulostaulukko on seuraava:

	ääniä	paikkoja
V. 1945	6.949	1
V. 1948	8.900	1
V. 1951	9.416	1

Piirilehti.

Piirilehtenä on edelleen ollut Oulussa ilmestynyt Pohjolan Työ, jonka avulla on puolueväen keskinäistä kanssakäymistä tehty julkiseksi sekä tiedoitettu kunnallisista ym. toimista valitsijoille. Lehden taloudellinen asema on rajoittanut sen toimintamahdollisuuksia, mutta on se viime aikoina päässyt entistä laajemman lukijakunnan suosioon. Puoluetoimitsijat ovat hankkineet lehdelle uusia asiamiehiä ja kirjeenvaihtajia. Yhteistyö piirijärjestön ja lehden välillä on ollut hyvä.

Järjestöt ja jäsenistö.

Kunnallisjärjestöt: Kertomuskaudella on herätetty henkiin Alatornion- ja perustettu Ylitornion kunnallisjärjestöt ja on niitä piirin alueella neljä.

Puolueosastot: Toimitsijavoimien koulutuksessa ja aatteellisen valistustyön tehostamisessa olisi perusjärjestöissä runsaasti työtä, sillä 38:sta piirijärjestöön kuuluvasta puolueosastosta oli toiminnassa (jäsenveronsa suorittaneita) v. 1949 alusa 25 ja vuoden lopussa — jonka aikana perustettiin 7 uutta osastoa — vastaavasti 45:stä 30. V. 1950 lopussa oli vastaavat luvut — uusia perustettu 5 — 50:stä osastosta jäsenveron suorittaneita 29.

Toimintaan mukaan on pyritty saarnaan jo aikaisemmin toimineita yhdistyksiä. Kun yhdistykset ylipäänsä ovat vasta sodan jälkeen aloittaneet toimintansa ja niiden toimitsija-aines on kouluttamatonta, on työn paikallistaminen tässä mielessä katsottu aiheelliseksi ja tarpeen sanelemaksi.

Piiritoimikunta ja piiritoimisto.

Piiritoimikunnan puheenjohtajana on koko kertomuskauden ollut Orvo Udd ja varapuheenjohtajana Lauri Pajunen. Piiritoimi-

kunnan vakinaisina jäseninä ovat olleet v. 1949: Arvo Udd, Leo Sorjonen, Erkki Kuoppala, Kustaa Huokuniemi, Frans Seismo, Kalle Lappalainen ja Heino Uksila sekä varajäseninä: Hannes Miettinen, Lauri Pajunen ja Kalle Ristimäki. V. 1950: vastaavasti Arvo Udd, Lauri Pajunen, Kustaa Lappalainen sekä Hannes Miettinen, Erkki Kuoppala ja Urho Knuuti. V. 1951: vastaavasti Arvo Udd, Lauri Pajunen, Kustaa Huokuniemi, Hannes Miettinen, Urho Knuuti, Toimi Husso ja Hilma Karppinen sekä Erkki Kuoppala, Frans Seismo ja Veikko Korolainen. Piiritoimikunta on kokoontunut 30 kertaa ja on sen kokouksissa merkitty pöytäkirjaan 297 pykälää.

Va. piirisihteerinä on kertomuskauden alusta 15. 4.-49 toiminut Heino Uksila ja piirisihteerinä: 15. 4. -49—15. 6. -50 Uno Salo sekä 16. 6. -50 lukien Heino Uksila. Tiedoitussihteerinä (ja A-miehenä 1. 1. -49—31. 1. -50) Heino Uksila 1. 2. -50—15. 6. -50, Kaarlo Haapanen 1. 7. -50—7. 2. -51 ja Lauri Knuuti 12. 4. -51 lukien.

Yleimääräisinä toimitsijoina ovat olleet: Veikko Kähkölä, Osmo Packalen, Uno Salo ja Martti Buska. Puolueen palkkaamana järjestäjänä on ollut Ville Seppälä, joka on toiminut myös Oulun piirin alueella, lukuunottamatta v. 1951, jonka hän on kokonaisuudessaan ollut Lapin piirissä.

Piiritoimistosta on kertomuskaudella postitettu 11.526 erilaatuis-^Ata postilähetystä ja saatu 5.105.

Valistustyö.

Puolueoimikunnan järjestäminä oli keväällä -49 maata käsitteävät puoluekurssit Karihaaran Työväentalossa ja osallistui niihin piiristämme 6 puoluetoveria. Piirin kursstoiminta selviää seuraavasta tilastosta:

	10 pv.	4 pv.	2 pv.	Osanottajia yht!
V. 1949	1	2	9	142
V. 1950	1	6	6	156
V. 1951	—	8	5	168

Kurssiaineina ovat olleet ohjelmaohjaus, järjestötoiminta, kunnallinen lainsäädäntö ja käytännöllinen toiminta, kenttäorganisaation rakenne- ja toiminta sekä sosialidemokratian ideologia.

Puhetilaisuuksia on pidetty seuraavasti:

V. 1949	174	tilaisuutta	15.980	kuulijalle
V. 1950	416	»	19.320	»
V. 1951	568	»	23.760	»

Muusta valistustoiminnasta mainittakoon tässä Ruotsin veljesjärjestön kanssa kesällä 1950 Suomen Pellossa järjestetty Valon ja kansanvallan juhla, jolla oli hyvin valistava ja kauaskantoinen vaikutus. Puhujana oli tuomari Väinö Tanner.

Työväentalot.

Piirimme jäsenjärjestöjen hallinnassa on 6 toimitaloa ja on niistä yksi valmistunut kertomuskaudella, kahdessa on suoritettu perusteellinen korjaus ja yhtä on osittain korjattu. Tornion Työväentalolle on asennettu elokuvakoneet v. -51 syksyllä ja on alkuvaihtelma hyvä. Tervolan Työväentalo on lahjoitettu puolueelle.

Piirin talous.

Sodan jälkilaskut ovat vaikuttaneet perusjärjestojemme taloudelliseen asemaan, sotaväki polki toimitalat rappiolle ja niiden nostaminen on vaatinut sitkeää ja uhrautuvaista yrittämisen halua sekä paljon inflaatiomarkkoja. Piirin talouteen ei ole paljontakaan perusjärjestöjen tukea saatu ja siksi talous onkin pääasiallisesti rakentunut puolueen avustusten varaan.

LAPIN PIIRIN SOS.-DEM PIIRITOIMIKUNTA.

Heino Uksila.

KATSAUS SUOMEN RUOTSALAISEN TYÖVÄENLIITON TOIMINTAAN Vv. 1949—1951.

Yleiskatsaus.

Kulunut toimintakausi on Suomen Ruotsalaiselle Työväenliitolle merkinnyt rakentavaa toimintaa yksimielisyyden ja yhteisymmärryksen merkeissä. Osa niistä yhdistyksistä ja jäsenistä, jotka kriisikautena 1944—1947 erosivat liitosta, ovat palanneet takaisin, ja huolimatta heikosta taloudellisesta asemastaan, joka on vaikeuttanut valistustyötä, on liitto hitaasti mutta varmasti vallannut takaisin entisen asemansa maamme ruotsinkielisessä poliitti-

sessä elämässä. Yhteistyö puolueen johdon ja liiton välillä on ollut hyvä. Sille on ollut leimaa-antavana molemminpuolinen yhteisymmärrys. Tämäkin tosiseikka on vahvistanut liiton asemaa vastustajien silmissä kun on ollut kysymyksessä poliittinen toiminta ruotsalaisella taholla. Vahvistunut asema ilmenee selvästi kun tarkastelee kehitystä ammattiyhdistysliikkeen piirissä. Maassamme lasketaan olevan n. 200 ruotsinkielistä ammattiosastoa, ja näistä on 90 % sosialidemokraattien käsissä. Osuustoimintaliikkeen ja työväen urheluliikkeen piirissä on kehitys kulkenut samaan suuntaan. Vuonna 1950 toimitetuissa kunnallisvaaleissa menettivät kommunistit käytännöllisesti katsottuna kokonaan asemansa läntisen Uudenmaan ruotsinkielisissä kunnissa, ja sitäpaitsi ruotsinkieliset porvarit kärsivät huomattavia tappioita. Uudenmaani täisessä osassa, Turun piirissä ja Vaasan pohjoisessa piirissä kulki kehitys samaan suuntaan, kun sensjaan polkeminen paikallaan jatkui Vaasan eteläisessä piirissä, joka on ruotsinkielisten kommunistiemme vahvin linnake.

t

Kunnallisvaalit 1950.

Kuten johdannossa jo huomautettiin niin vuoden 1950 kunnallisvaalit merkitsivät huomattavaa läpimurtoa ruotsinkielisille sosialidemokraateille. 39 uutta paikkaa valloitettiin, pääasiallisesti kommunistien kustannuksella, mutta jossain määrin porvareittenkin kustannuksella. Muutamia esimerkkejä: Dragsfjärdin kunnassa Kemiön saarella lisääntyi sosialidemokraattisten valtuutettujen lukumäärä viidestä seitsemään. Molemmat paikat otettiin kommunisteilta. Inkoossa otettiin kommunistien ainoa paikka. Snapertunassa (jossa uusintavaali toimitettiin) menettivät kommunistit myöskin ainoan paikkansa, ja sosialidemokraattien lukumäärä valtuustossa nousi kahdesta kuuteen. Neljä paikkaa otettiin porvareilta. Tenholassa oli kommunisteilla ollut 3 paikkaa. Nyt he putosivat yhteen ja sosialidemokraattien lukumäärä lisääntyi viidestä seitsemään. Tällaisia esimerkkejä voitaisiin esittää monta, mm. Helsingistä, jossa ruotsalainen kansanpuolue menetti 5.000 ääntä* ruotsinkielisille sosialidemokraateille. Voidaan liioittelemaatta sanoa, että v. 1950 kunnallisvaali merkitsivät läpimurtoa kunnallispolitiikan alalla liitollemme. Menestys oli sitäkin loistavampi kun, taloudellisista vaikeuksista johtuen, liiton mahdollisuudet harjoittaa vaalivalistustyötä olivat miltei olemattomat.

Eduskuntavaalit 1951.

V. 1951 toimitetut eduskuntavaalit merkitsivät liitolle takaiskua molemmissa Pohjanmaan piirissä. Vaasan pohjosessa piirissä ruotsalaiset sosialidemokraatit menettivät n. 1.000 ääntä ja Vaasan eteläisessä piirissä tappio oli myöskin huomattava. Menetyks Vaasan pohjoisessa piirissä johtui luultavasti siitä syystä, että ruotsalaisten sosialidemokraattien pääehdokas näissä vaaleissa oli melko tuntematon valitsijoille. Aikaisemmin oli pääehdokkaana ollut K.-A. Fagerholm. Mitä Vaasan eteläisessä piirissä kärsittyyn tappioon tulee, niin sen suurimpana syynä epäilemättä oli heikko järjestötoiminta, mikä sodanjälkeisinä vuosina on ollut leimaa-antavana tälle piirille.

Turun eteläisessä piirissä korjattiin sensijaan selvä voitto. Äänimäärä lisääntyi n. kuudellasadalla eli runsaasti 35 prosenttia. Uudenmaan vaalipiirissä liitto säilytti asemansa. Ruotsinkieliset sosialidemokraattiset listat keräsivät tässä piirissä n. **11.000** ääntä. Tulosta arvosteltaessa on otettava huomioon, että Fagerholmin lista, joka oli yleinen sosialidemokraattinen lista, keräsi ainakin 4.500 ruotsinkielistä ääntä. Kun nämä äänet otetaan huomioon, niin tulokseksi saadaan, että ruotsinkieliset sosialidemokraatit, huolimatta Vaasan piireissä kärsitystä tappiosta, lisäsivät äänimääränsä. Kokonaisuäänimääräksi jää silloin n. 20.000 ääntä.

Tässä yhteydessä on huomautettava siitä tosiseikasta, että ruotsinkieliset sosialidemokraatit hyvin pienessä määrässä ovat voineet käyttää hyväkseen sitä vaaliaineistoa, jota suomalaiset piirit ovat voineet levittää. Liiton äänenkannattaja on pieni ja vaalitaistelunkin aikana se ilmetsyi vain kaksi kertaa viikossa. Ruotsalaisilla sosialidemokraateilla ei ole mitään vastiketta Sosialistiselle Aikakauslehdelle. Suomalaiset piirit saattoivat valitsijoille jakaa komean kuvalehden (Kansamme koti). Suomalaisilla piireillä oli myös koko joukko lentolehtisiä ja kirjasia -pienviljelijöille, palkkatyöläisille, henkisen työn tekijöille jne. Ruotsalaisilla sosialidemokraateilla oli yksi ainoa lentolehtinen, 8-sivuinen ja ilman kuvamateriaalia. Suomalaisella taholla oli käytettävissä nuorisoon vetoava vaalimainos, ruotsalaisilla ei sellaista ollut. Suomenkieliselle ammattiyhdistysväelle jaettiin Suorat Sanat, ja suomalaisilla järjestötyöntekijöillä oli käytettävissään Puolestaan ja vastaan. Ruotsinkielisiltä puuttui tällainenkin aineisto.

Nämä tosiseikat on pidettävä mielessä, kun tuloksia punnitaan.

Ruotsalaisten sosialidemokraattien listoilta valittiin eduskuntaan Uudenmaan piiristä Gunnar Henriksson ja Bruno Sundman.

Järjestöt.

Kulueen vuoden aikana on 3 uutta osastoa perustettu. Saman ajan kuluessa ovat kuitenkin 3 osastoa lopettaneet toimintansa, joten osastojen lukumäärä on pysynyt muuttumattomana, Aktiivisessa toiminnassa olevien osastojen lukumäärä oli joulukuussa 1951 49. Ne jakautuivat eri piirien osalle seuraavalla tavalla:

Vaasan läänin pohjoinen vaalipiiri	7	osastoa
Vaasan läänin eteläinen vaalipiiri	4	»
Turun eteläinen vaalipiiri	5	»
Ahvenanmaa	1	»
Uudenmaan vaalipiiri	32	»

Valistustyö.

Valistustyötä on viimeksi kuluneen vuoden aikana voitu tehostaa. Se seikka, että Työväen Sivistysliiton sisälle on muodostettu ruotsalainen sihteeristö on tehnyt kurssitoiminnan laajentamisen mahdolliseksi. Poliittisia peruskursseja on voitu järjestää monelle paikkakunnalle. Läheinen yhteistyö Ruotsin sos.-dem. puolueen kanssa on myöskin antanut käytännöllisiä tuloksia. Ruotsista on saatu valistusaineistoa, joka on ollut apuna toiminnassa. On järjestetty osastoille eri piireissä neuvottelutilaisuuksia, joissa on keskustelu sekä poliittisesta tilanteesta että järjestötoiminnasta. Kesäisin on järjestetty maakuntajuhlia, ja liittotoimikunnan jäsenet ja liiton toimitsijat ovat esintyneet puhujina kokouksissa ja juhlissa. Liitossa on toiminut erikoinen jaosto taloudellista ja ammatillista valistustyötä varten ja toinen jaosto kunnallispoliittisia kysymyksiä varten.

Liiton johto.

Vuonna 1949 oli liittotoimikunnan kokoonpano seuraava: Puheenjohtaja K.-A. Fagerholm, varapuheenjohtaja Gunnar Andersson ja jäsenenä Gunnar Henriksson, Gudrun Mörne, Nils JSTilsson, Pritjof Sundqvist ja Alf Ahlfors. Varajäsenenä: Bruno Sundman, Martin Fager ja Harry Lindgren.

Vuonna 1950 oli kokoonpano seuraava: Puheenjohtaja K.-A. Fagerholm, varapuheenjohtaja Gunnar Andersson sekä jäseninä Gunnar Henriksson, Gudrun Mörne, Nils Nilsson, Osvald Fager ja Toivo Hagman. Varajäseninä: Bruno Sundman, Fritiof Sundqvist, Gunnar Andersson ja Toivo Hagman.

Sos.-dem. Eduskuntaryhmän
toimintakertomus vuosilta
1950—51

Julkaisija: Sos.-dem. Eduskuntaryhmä

Turku 1952. Lounais-Suomen Kirjapaino Oy.

Johdannoksi

Kertomusvuodet 1950 ja 1951 ovat olleet poliittisessa ja taloudellisessa suhteessa erittäin tapahtumarikkaita. Kertomus alkaa Fagerholmin hallituksen toiminta-ajan loppuvaiheista ja päättyy vuoden 1952 valtiopäivien alkutapahtumiin. Kertomuksen suppeaan tilaan on siis pyritty mahdollittamaan kuvausta ajasta jolloin suoritettiin tasavallan presidentin ja eduskuntavaalit, saatiin käytännöllistä kokemusta porvarillisesta vähemmistöhallituksesta sekä eduskuntaenemmistöön nojaavasta porvarillis-sosialidemokraattisesta hallituksesta, koettiin vakavien työtaisteluiden kausi ja saatettiin toiveiden piiristä käytännöllisen toteuttamisen asteelle kansantaloutemme vakauttaminen kaikkine siihen liittyvine ilmiöineen. Paljon tästä kaikesta on sattunut eduskunnan ulkopuolella, mutta muodossa tai toisessa on myös eduskunta ja eduskuntaryhmämme joutunut määrittelemään kantansa niihin.

Aikaisemmasta ryhmän kertomusten laadintatavasta poiketen on nyt menetelty siten, että yleispoliittista luonnetta olevat asiat, kuten hallituskysymys, vuoden 1950 laajoiksi paisuneet työmarkkina-asiat ym. on koottu yhtenäiseen, kertomuksen keskeiseen jaksoon, ja vasta tämän jälkeen suppeasti puututtu lainsäädäntötyöhön ja ryhmän kannanottoihin siinä. Näin on pyritty saamaan kertomusvuosien poliittis-taloudellinen luonne paremmin havaittavaksi.

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän toiminta on koko kertomuskauden ollut sisäisesti ehyttä ja sen suhteet puolueen johtoon sekä ammattiyhdistysliikkeeseen ovat olleet hyvät ja luottamukselliset. Vähemmistöasemassa ollen ryhmän työskentely ei ole ollut niin selväpiirteistä ja tuloksellista kuin olisi ollut toivottavaa. Yleisistä olosuhteista johtuen ryhmän vaikutus asioiden kulkuun ja ratkaisuihin on kuitenkin ollut suurempi kuin ryhmän numerollinen osuus eduskunnan voimasuhteista sellaisenaan edellyttäisi. Täänä seikka on havaittavissa kertomuskauden tapahtumissa.

Talouselämän vakauttamispyrkimys on suunnitelmiensa ja niiden toteuttamisen suhteen vasta puolitiissä päämääräänsä, joten tässä yhteydessä ei ole mahdollista osoittaa miten ryhmän politiikka tämän oloissamme suurisuuntaisimman talouspoliittisen tervehdyttämisen suhteen on onnistunut.

Helsingissä, helmikuulla 1952.

Vuosi 1950

Työväenhallituksen loppukausi

Kertomuksemme alku osuu Fagerholmin työväenhallituksen valtakauden loppuvaiheeseen. Sen viimeisin merkittävä teko oli taloudellisen valtalin nojalla 5. 1. —50 tehty päätös aikapalkkojen nostamisesta enintään 7,5 %:lla laskettuna ohjepalkasta, ja uusi palkkapäätös, jolla palkkojen säännöstely lopetettiin ja ne jäivät työmarkkinajärjestöjen keskeisin sopimuksin hoidettaviksi. Porvarilliset ryhmät, saatuaan tiedon hallituksen aikeista, vaativat 3. 1. —50 eduskuntaa koolle käsittelemään asiaa ja estämään hallituksen aikeiden toteuttaminen. Eduskunnan puhemies Kekkonen myöntyi porvarillisten ryhmien toivomukseen ja kutsui eduskunnan koolle 10. 1. —50. Tällä välin hallitus oli tehnyt edellä kerrotun päätöksensä ja antoi siitä tiedonannon eduskunnalle. Hallituksen tiedonannosta käytiin laaja keskustelu, jossa sos.-dem. ryhmä tuki hallitusta. Keskustelun aikana opposition hyökkäys-halu oli suuresti väljähtynyt ja lopuksi hyväksyttiin äänimäärin 97—90 kokoomuksen taholta esitetty ponsi, joka ei sisältänyt epäluottamuslausetta hallitukselle. Näin kuivui kokoon suurin äänin alettu hyökkäys sosialidemokraattista hallitusta ja sen palkkapolitiikkaa vastaan.

Ennakolta antamansa ilmoituksen mukaan, jonka sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä oli hyväksynyt, hallitus jätti paikkansa tasavallan presidentin uuden toimikauden alettua maaliskuussa 1950.

Kekkosen I hallituskausi

Jo ennen Fagerholmin hallituksen eroa oli suoritettu tunnusteluja ja alustavia neuvotteluja uuden hallituksen muodostamisesta enemmistöpohjalla. Sos.-dem. eduskuntaryhmässä asia oli esillä 9. 2. —50. Mitään päätöstä ei tehty vaan jäätiin odottamaan tapahtumain kehitystä. Keskustelussa ilmeni, että ryhmässä oli eriäviä käsityksiä siitä, oliko mentävä uuteenkin hallitukseen vai ei.

Aloitettuaan uuden toimikautensa ja Fagerholmin hallituksen jätettyä 1. 3. paikkansa käytettäväksi sekä otettuaan yhteyden eduskuntaryhmien edustajiin, antoi tasavallan presidentti-J. K. Paasikivi uuden hallituksen muodostamisen tohtori U. K. Kekkonen tehtäväksi. 14. 3. ryhmä hyväksyi hallituskysymyksestä seuraavan kannanmäärittelyn: "Sosialidemokraattinen Eduskuntaryhmä odottaa hallituksen muodostajan oman ryhmän ensin määrittelevän kantansa hallituspohjaan nähden ja ottaa sen jälkeen kysymyksen ratkaistavakseen." Erinäisten välivaiheiden jälkeen tiedusteli hallituksen muodostaja kirjelmällä 15. 3. sos.-dem. ryhmän kantaa hallituspohjasta liittäen mukaan jäljennöksen tasavallan presidentin hänelle osoittamasta kirjeestä, jossa presidentti esittää toivomuksen, että muodostettavaan hallitukseen otettaisiin mukaan myös kommunistit. Sos.-dem. ryhmä käsitteli asian samana päivänä ja ilmoitti kantanaan, ettei ryhmä voi myötäväikuttaa uuden hallituksen muodostamiseen tohtori Kekkonen johdolla esitetyllä pohjalla. Tähän päättyivät keskustelut laajapohjaisesta hallituksesta ja Kekkonen muodosti yllättävän nopeasti porvarillisen kokoomushallituksen, jossa maalaisliiton ohella olivat edustettuina ruotsalainen kansanpuolue ja edistyspuolue. Hallituspula oli ratkaistu ja maa sai porvarillisen vähemmistöhallituksen. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä siirtyi oppositioon, jota osa ryhmästä piti parempana kuin osallistumista hallitusvastuuseen. Ryhmä ilmoitti suhtautuvansa uuteen hallitukseen asiallisesti, sen tekojen mukaan.

Uusi hallitus alkoi taipaleensa reippaasti. Se/lavasti laajan ja kiivaan hyökkäyksen edeltäjänsä valtiotalouden hoitoa vastaan esittäen väitteen, että valtion talous oli huonosti hoidettu ja konkurssin partaalla. Nämä väitteet osoitettiin perättömiksi ja myöhemmin on saatu todisteita niiden täydellisestä virheellisyydestä. Tästä ja hallituksen myöhemmistä otteista johtui, että sos.-dem. eduskuntaryhmä joutui varsin voimakkaasti arvostelemaan hallituksen politiikkaa.

Talouspoliittisilla otteillaan hallitus antoi selviä näytteitä laadustaan ja pyrkimyksistään. Keinotekoisena taustanaan väitteet valtiotalouden kurjasta tilasta hallitus päätti 13. 4. korottaa tupakan liintaa 20 %, bensiinin hintaa 12,5 %, verokahvin hintaa 31 %, kidesokerin hintaa 28 % ja palasokerin hintaa 30 %. Samalla hallitus saattoi julki uhkauksen, että se aikoo lopettaa erinäisen kulutustavaramäärän maahan tuonnin. Enempää ei tarvittu inflaation irroittamiseksi siitä hitaudesta, johon se oli saatu edellisen hallituksen toimenpitein. Yleinen ostovimma pääsi valloilleen,

säästäminen ehtyi ja täydellinen epävarmuus löi leimansa koko talouselämään. Indeksien kehitys on kuvaava: elinkustannusindeksi nousi v. 1950 20,8 % ja tukkuhintaindeksi 26,4 %. Vain muutama viikko porvarillista hallituskautta ja talouselämä oli jälleen saatettu liukuvalle pohjalle. Tilannetta ei kyennyt enää muuttamaan se, että eduskunta hylkäsi hallituksen edellä mainitut hintapäätökset.

Välittömänä seurauksena hallituksen hintapolitiikasta oli levottomuuden lisääntyminen palkkannanttijoiden keskuudessa. Edellisen hallituksen palkkapäätöksen edellyttämät työmarkkinajärjestöjen neuvottelut eivät sujuneet tyydyttävästi. 2. 5. puhkesi veturimiesten lakko, johon hallitus vastasi kutsumalla veturimiehet kertausharjoituksiin. Hallituksen toimenpiteestä tuli fiasko, mutta yleistä tilannetta palkkamarkkinoilla sillä kyettiin hyvin paljon kärjistämään. Kiirehtiäkseen palkkakysymysten ratkaisua SAK uhkasi yleislakolla. Sos.-dem. ryhmä harkitsi tilannetta 4. 5. ja totesi sen hyvin vakavaksi, mutta ei katsonut tarpeelliseksi tehdä mitään päätöksiä sen johdosta. Hallituksen odotettiin tuovan asian eduskunnan käsiteltäväksi, mutta niin ei tapahtunut. Sen sijaan hallitus piti riittävänä hankkia porvarillisten ryhmien julkilausuman, jonka hallitus tulkitsi luottamuslauseeksi politiikalleen. Tätä menettelyä sanottiin mainittujen ryhmien puolelta kiristykseksi vaikealla hetkellä.

Yleislakkouhan edessä hallituksen oli pakko vihdoinkin ryhtyä selvittämään tilannetta ja pyytää puhemies Fagerholmia välitysmieheksi. Viime hetkessä saatiinkin aikaan ratkaisu ja niin syntyi tunnettu P-sopimus. Hallituksenkin oli se hyväksyttävä, mutta se ei estänyt pääministeriä vähän tapahtuneen jälkeen väittämästä, että "sopimus oli syntynyt ilman hallituksen myötävaikutusta".

F-sopimuksen tehon riisti hallitus korottamalla kesäkuun alussa yllättäen ja työmarkkinajärjestöjen kanssa neuvottelematta — siitä oli nimenomainen säännös F-sopimuksessa — viljan hintaa 6—7 mk. kilolta, sianlihan ja kananmunien hintaa 20:— kg., voin hintaa 66:— kg. ja maidon hintaa 3:— kg. Samalla hallitus päätti nostaa asuntojen vuokria 1. 6. alkaen 25 %. Hallituksen hintojen korotuspäätös perustui Maataloustuottajain Keskusliiton ehdotuksiin.

Eduskunnan lähtiessä kesälomalle kesäkuun lopussa vallitsi maassa yleinen levottomuus ja huoli. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä oli useampaan otteeseen pohtinut tilannetta, mutta mahdollisuudet hallituspolitiikan suunnan muuttamiseen eivät vielä olleet kypsät. F-sopimuksen soveltamisneuvottelut työmark-

kinajärjestöjen kesken eivät ottaneet menestyäkseen. Hallitus on toimeton niiden suhteen. Se ei kuitenkaan voinut olla huomaamatta mihin kehitys oli johtamassa ja niin se oli pakotettu ryhtymään erinäisiin vastatoimenpiteisiin hinta- ja palkkakehityksen jarruttamiseksi. Indeksien nousun johdosta oli palkkoihin pitänyt antaa korotuksia ja hinnat nousivat reippaasti palkkojen nousun edellä. Hallitus alensi verokahvin ja sokerin hintoja sekä nosti lapsilisää, vain hintaa myös alennettiin valtion tukipalkkioiden avulla. Näistä oli vain vähän apua, sillä indeksi kohosi yhä. Heinäkuussa hallitus teki päätöksen hintasulusta, mutta jätti hintojen valvonnan silleen. Päätöksen tehottomuus oli selvästi nähtävissä.

Tilanteen yhä vaikeutuessa pyysi hallitus eduskuntaa koolle jo ennen määräaikaan ja niin eduskunta saapui 24. 8. kuullakseen hallituksen taloudellisen tiedoituksen ja keskustellakseen siitä. Sos.-dem. edustajilla oli paljon ja painavaa sanottavaa hallituksen toimenpiteistä ja erityisesti sen ilmeisestä kyvyttömyydestä ja hyvän tahdon puutteesta käsittää tilanteen vaatimuksia. Sos.-dem. ryhmä kokoontui samana päivänä harkitsemaan tilannetta ja kuultuaan pääministerin puheen, ryhmä seuraavana päivänä, 25. 8. päätti esittää eduskunnassa ponnen, jossa todettiin, ettei hallituksen talouspolitiikka ole edistänyt talouselämän vakauttamista, vaan antanut uutta pontta inflatiolle. Porvarilliset ryhmät antoivat kuitenkin tukensa hallitukselle ja niin se sai luottamuslauseen 101 äänellä 85 vastaan, jotka annettiin sos.-dem. ryhmän taholta esitetyn ponnen puolesta.

Kesän aikana jatkui poliittinen toimeliaisuus pääkaupungissa epävirallisin keskusteluin ja eri tahoilla pidetyin puhein, mutta kun ryhmällä ei ollut varsinaista osuutta näihin tapahtumiin, siivutetaan ne tässä. Todettakoon vain, että esillä olivat taloudelliset pulmat ja niihin liittyvänä hallituskysymyksen, mutta mitään tilannetta parantavaa ei tapahtunut eduskunnan jälleen kokoontumiseen mennessä syyskuun alussa.

P-sopimuksen soveltamisneuvottelujen ajaututtua umpikujaan metalliteollisuuden kohdalla puhkesi tällä tuotannon alalla lakko 28. 8. Tästä työtaistelusta muodostui vaikea sekä lakossa olevia työläisiä, heidän järjestöjään kuin myös kansantaloutta kokonaisuutena lujasti koetteleva. Kokoonnuttuaan syksyn istuntokautta varten sos.-dem. ryhmä kokouksessaan 12. 9. keskusteli laajasti maassa vallitsevasta tilanteesta ja metallilakosta erityisesti, sekä päätti yhdessä puoluetoimikunnan kanssa antaa kansalle julkilausuman, jossa selvitetään käynnissä olevaa työmarkkinariitaa, sen

syitä ja vaikutuksia, sekä pannaan jyrkkä vastalause porvarilliselta taholta esitettyjä väitteitä vastaan että lakot ovat poliittisia.

Kokouksessaan 21. 9. ryhmä jälleen tarkasteli lakkotilannetta ja päätti lahjoittaa varoistaan metallilakkolaisten avustamiseksi 75.000:— ja ryhmän jäsenet luovuttivat samaan tarkoitukseen yhden päivän palkan. Samanlainen päätös tehtiin 13. 10. lakossa olevien puutyöläisten avustamiseksi. Näin ryhmä halusi ei vain antaa aineellista tukea lakkoon joutuneille työläisille, vaan myös moraalisesti tukea toimeentulonsa puolesta taistelevia tovereita.

Lakkotilanteen jatkuessa muuttumattomana uhkasi SAK 7. 10. jälleen yleislakolla ellei palkkariitoja selvitetä metalliteollisuudessa 22. 10. mennessä. 9. 10. hallituksen taholta ilmoitetaan, että ennen kuin sen taholta voidaan puuttua asioihin on lakot lopetettava. Tämä kanta kesti kuitenkin vain pari päivää, sillä 12. 10., jolloin ryhmäkin jälleen keskusteli vallitsevasta tilanteesta, hallitus asetti sovitteluelimen ministeri Auran puheenjohtolla selvittämään metallialan lakkoa. 18. 10. tunnettu A-sopimus syntyy ja lakot päättyvät vähin erin kaikilla aloilla. Sopimus-voitiin tulkita työläisten voitoksi, tosin raskaan lakkotaistelun vaatimalla hinnalla lunastetuksi.

Hallitus yritti kaikesta huolimatta jatkaa valitsemallaan tiellä. 31. 10. se asetti vakauttamiskomitean, mutta kun SAK ei osallistunut sen työhön, niin hallituskin luopui aikeesta. Lokakuun elinkustannusindeksin perusteella palkkoihin oli myönnettävä 5 %:n korotus, ja kun ennakkolaskelma osoitti, että myös joulukuulla oli käyvä samoin, määräsi hallitus 8. 11. palkkasulun ilmoittaen myöhemmin päättävänsä miten vASFedes palkat oli tarkistettava elinkustannusten noustessa. Näin oli pidätetty kaksi indeksikorotusta työpalkoista.

7. 11. hallitus päättää vuokria nostettavaksi 20 %:lla tulevan joulukuun 21 päivästä alkaen, palkkasulku saatettiin voimaan, indeksijärjestelmästä luovuttiin ja hintasulkupäätös niinkään saatettiin voimaan. Nämä ratkaisut osoittivat linjaa, jolla porvarillinen hallitus aikoi toteuttaa paljon puhutun talouselämän vakauttamisen. Ristiriita hallituksen ja ryhmän käsitysten välillä syveni edelleen.

2. 11. on ryhmän käsiteltävänä Suomen Pankin päätös diskonttokoron nostamisesta. Ryhmä katsoi, ettei se tässä vaiheessa voi tätä päätöstä vastustaa, mutta kehoittaa periaatteellisen kantansa mukaisesti Suomen Pankkia toimimaan niin, että korkokantaa voitaisiin alentaa. Samassa kokouksessaan ryhmä päätti suhtautua myönteisesti hallituksen esitykseen laiva- ja metalliteollisuuden

tukemisesta eräissä tapauksissa (hankinnat Neuvostoliiton kauppasopimuksen puitteissa) mutta on kuitenkin yritettävä supistaa lain vaikutusala., Edelleen samassa kokouksessa ryhmä päätti vastustaa hallituksen aikeita lapsilisälain muuttamiseksi, mitkä muutokset tarkoittivat lain tehon heikentämistä. ' • %

Hallituksen esitys hinnoista ja maksuista joutui ratkaisevaan käsittelyyn eduskunnassa i7. 11. Jo ennakolta oli tiedossa, että tämän käsittelyn tuloksena oli oleva joko luottamuslause hallitukselle tai sen kaatuminen. Kriisin vakavuutta kuvaa maalaisliiton eduskuntaryhmän keskuudesta saatu tieto, että siellä kaavailtiin eduskunnan hajoitusta ja uusia vaaleja seuraavan vuoden helmikuussa. Laajan eduskuntakeskustelun aikana kokoomuspuolueen taholta esitettiin epäluottamuslausetta hallitukselle. Sos.-dem. ryhmä käsitteli tätä kysymystä ja katsoi, ettei sillä voi olla mitään syytä antaa luottamuslausetta hallitukselle, jonka politiikka oli niin monin tavoin tuottanut vahinkoa työväelle ja jonka talouspolitiikka uhkasi syöstä maan täydelliseen inflaatioon. Sen vuoksi ryhmä päätti äänestää epäluottamuslauseen puolesta. Kommunistien taholta tosin arvosteltiin hallitusta mutta ilmoitettiin kuitenkin, etteivät he kannata epäluottamuslausetta koska se johtaisi "entistä taantumuksellisemman hallituksen muodostamiseen", millä tarkoitettiin sosialidemokraattien astumista uuteen hallitukseen. Toimitetussa äänestyksessä hallitus sai puolelleen kommunistisia ja porvarillisia ääniä 102 ja epäluottamuslauseen puolesta annettiin 89 ääntä.

23. 11. pidetyssä kokouksessaan ryhmä joutui erikoislaatuisten kysymyksen eteen. Pääministeri oli sanomalehtien välityksellä pyytänyt eri eduskuntaryhmien kannanottoa hallituskysymyksessä, miten se olisi ryhmien mielestä ratkaistava. Ryhmä katsoi, että pääministerin tapa kääntyä eduskuntaryhmien puoleen tällä tavoin oli kovin outo ja uusi, mutta piti kuitenkin mahdollisena tällä pohjalla käsitellä asiaa. Tällä erää ei päätöstä kannanotosta tehty, vaan siirtyi se tuonemmaksi. Samassa kokouksessaan ryhmä päätti vastustaa hallituksen päätöstä vuokrien korottamisesta 20 %:lla, mutta ei pidetty mahdollisena silti äänestää vuokralakia yli vaalien vaikka vuokrien korotuspäätöstä ei saataisikaan estetyksi, sillä voimassa oleva vuokralaki edellytti vuokrien nousevan tulevan vuoden alusta 31 %.

Ryhmän 23.11. pidetyssä kokouksessa joutui pääministerin tiedustelu jatkokäsittelyyn. Vastauksessaan ryhmä lausui, että mikäli ryhmien kesken päästään yksimielisyyteen talouselämän vakauttamisen vaatimista toimenpiteistä, on ryhmä valmis osallistumaan

kokoomushallitukseen, mutta epäilee ettei ole olemassa edellytyksiä kaikki puolueet käsittävän hallituksen muodostamiselle.

Hallituskysymys pysyy edelleen hyvin keskeisenä, sillä jälleen 12. 12. pidetyssä kokouksessaan ryhmä käsittelee asiaa hyvin laajasti. Tätä ennen oli jo käyty alustavia keskusteluja tästä asiasta maalaismton edustajien kanssa. Ryhmä ei tehnyt asiassa mitään ratkaisuja vaan päätti seurata tilanteen kehitystä. 14. 12. on jälleen aihetta palata samaan asiaan. Ryhmä päätti antaa hallituskysymystä varten koolle kutsutulle puolueuueuvoston kokoukselle lausuntonsa tästä asiasta yhteistoimin puoluetoimikunnan kanssa ja valtuutti työvaliokunnan laatimaan sen.

Vuosi 1950 päättyi taloudellisen epävarmuuden ja kiihtyvän inflaation vallitessa luottamuksen istuvaan hallitukseen saman aikaisesti vähetessä. Itse hallitukseen ei ollut yhtenäinen, sillä tehdesään mm. päätöksen vakauttamisohjelmastaan se joutui äänestyksen alaiseksi ruotsalaisten ja edistyksen ministerien ollessa toista mieltä maalaisliittolaisten ministerien kanssa. Edelliset eivät olleet varmoja hallituksen aikeiden menestyksestä, joten ne pyrkivät ainakin varmistamaan puolueittensa asemaa seuraavana vuotena toimitettavissa vaaleissa.

Lainsäädäntöä

Eduskunnan "suorittama lainsäädäntötyö vuoden 1950 aikana on ollut siksi laajaa, ettei sen seikkaperäiseen selostamiseen ole tässä mahdollisuuksia. Tästä syystä on kertomuksessa ollut pakko tyytyä vain joihinkin poimintoihin tärkeistä lainsäädäntötoimista.

Asevelvollisuuslaki. Fagerholmin hallituksen esitys vuodelta 1949. Keskeisimmäksi muodostui kysymys asevelvollisten palvelusajasta. Hallitus oli esittänyt 8 kuukauden palvelusaikaa ja sosialidemokraatit kannattivat tätä, porvarit puolsivat 12 kuukauden ja kommunistit 6 kuukauden palvelusaikaa. Eduskunta päätyi hallituksen esitykseen.

Kunnalliset kodinhoitajat. Kiivaaksi kehittyneen keskustelun jälkeen eduskunta hyväksyi tämän Fagerholmin hallituksen antaman ja sosiaalisesti merkityksellisen lain. Maalaisliitto taisteli lakia vastaan saaden tukea lähinnä edistyksestä. Kun lain hylkäämisessä epäonnistuttiin, ehdotettiin se lepäämään yli vaalien, mutta tämä ehdotus sai taakseen vain 61 edustajaa, joten se raukesi.

Vaalilain muutos. Fagerholmin hallituksen antama esitys sisälsi säännöksen oikeudesta äänestää valtiollisissa vaaleissa myös uiko-

mailla ja pienenisvaalilipusta. Kun hallituksen esitykseen eduskunnan puolelta lisättiin mm. Uudenmaan vaalipiirin jako, äänesti eduskunta sen lepäämään yli vaalien.

Vappu palkalliseksi vapaapäiväksi. Jo v. 1948 Fagerholmin hallitus antoi tästä esityksen eduskunnalle, mutta sen käsittely perustuslakivaliokunnassa muodostui niin pitkäksi, että eduskunta pääsi sitä käsittelemään vasta kevätpuolella 1950. Hallituksen esitys kaatui porvarillisten ryhmien jyrkkään vastustukseen.

Valmet osakeyhtiöksi. Kysymys valtion omistamien Valmet-tehtaiden siirtämisestä osakeyhtiöpohjalle oli kysymys, jonka suhteen vallitsi sos.-dem. ryhmässä eriäviä käsityksiä enemmistön vastustaessa hallituksen esitystä. Eduskunta hyväksyi lain.

Kotimaisen siementuotannon edistäminen v:nä 1951—54. Fagerholmin hallituksen antama esitys. Porvarillisella taholla haluttiin laajentaa hallituksen esittämää takuuta timotein siemenen viljelyn kohdalla ja sosialidemokraattisessa ryhmässä esiintyi epäilyjä rypsin ottamisesta lakiin niin korkealla tuella kuin hallitus esitti koska pelättiin sen muodostuvan vaaraksi voimenneille ja siten vaikuttavan heikentävästi pienviljelystilojen tuottoon sekä margariinin hintaan korottavasti. Eduskunta ei kuitenkaan ottanut huomioon ryhmän jäsenten taholta tehtyä tätä koskevaa muutosehdotusta, vaan hyväksyi lain suunnilleen hallituksen esittämässä muodossa.

Kemin tapahtumat. Kemissä tapahtui v. 1949 kesällä vakavia levottomuuksia jotka johtivat laajaan oikeudenkäyntiin ja tuomioihin. Kun osan tuomituista oli katsottava tulleen harhaan johdetuiksi antoi Fagerholmin hallitus eduskunnalle esityksen näiden armahtamisesta. Tämän esityksen käsittely muodostui eduskunnassa varsin kiivaaksi. Sos.-dem. ryhmässä oli tyytymättömyyttä hallituksen menettelyyn sikäli, että asiasta olisi pitänyt ennakolta keskustella ryhmässä, nimenomaan armahduksen laajuutta koskevalta osalta. Lain ollessa kesken käsittelyn tapahtui hallituksen vaihdos ja Kekkosen I hallitus veti takaisin yllä mainitun armahdusesityksen ja antoi toisen, jossa kaikki tuomitut esitettiin armahdettaviksi. Eduskunta hyväksyi tämän lain ja hallitus sai mairaita kiitoksia kommunisteilta.

Kauppasopimus Neuvostoliiton kanssa. Lopulla vuotta 1949 pyysähtyneet kauppaneuvottelut Suomen ja Neuvostoliiton kesken pääsivät jälleen vauhtiin keuhällä 1950. 16. 6. Kekkosen I hallitus alisti eduskunnan hyväksyttäväksi solmimansa kauppasopimuksen vuodeksi 1951—1955. Lyhyen käsittelyn jälkeen eduskunta hyväksyi sopimuksen.

Maatalouden kannattavuuden turvaaminen (Lex Vilhula). Kun Kekkonen I hallitus kevään tullessa tunsii asemansa heikkenevän kiirehti se 12. 5. antamaan eduskunnalle esityksen laiksi maatalouden kannattavuuden turvaamisesta. Lakiesitys oli sisällöltään niin epämääräinen ettei sen valtiolta vaatimia kustannuksia pystytty selvittämään valtiovarainvaliokunnassa. Sos.-dem. edustajat tekivät vastaehdotukseni sanotuksi laiksi sillä periaatteellisesti toisella linjalla, että kun hallituksen esitys lepäsi hintapolitiikan varassa, perustui sosialidemokraattien esitys tuotannon palkitsemisiini aan. Lain käsittely muodostui varsin pitkäksi ja sitkeäksi ja sitä ei ehdittykään käsittelemään loppuun vuoden 1959 valtiopäivillä minkä vuoksi se kesken jääneenä raukesi. Mainittakoon, että sos.-dem. edustajat suuressa valiokunnassa harjoittivat jarrutusta viivyttääkseen lain käsittelyä siellä ja tuloksena olikin, että laki tästä syystä, jäi kesken käsittelyn.

Laki virkamieseläkkeistä. ! Hallituksen keväällä tekemästä lakiesityksestä syntyi eduskunnassa tiukkaa kiistaa toisaalta hallituksen ja sitä tukevan maalaisliiton ja toisaalta virkamiehille parempia eläke-etuja ehdottavien välillä. Kun hallituksen esitykseen tehtiin eräitä huomattavia muutoksia, mm. nostettiin eläkkeen prosenttimäärä hallituksen esittämästä 60:stä 66:een ja että eläke vastoin hallituksen esitystä saatiin laskea peruspalkan ja ikälisien yhteismäärästä, äänestettiin laki maalaisliiton aloitteesta yli vaalien.

Hallitus antoi syyskuussa asiasta uuden esityksen, jossa oli huomioitu eräitä edelliseen esitykseen eduskunnassa tehtyjä muutoksia. Laki hyväksyttiin, ja ¹socialidemokraattien esityksestä alin eläke on 132.000:— ja ylin 4)80.000:—, ja eläkeprosentti alimmissa palkkaluokissa on 66 %, ylimmissä porrastaen pieneten. Sosialidemokraatit yrittivät alentaa korkeampia eläkkeitä, mutta eivät onnistuneet porvarien vastustuksen vuoksi.

Liikevaihtoverolaki. Lain |oleellinen ero aikaisempaan oli, että liikevaihtovero kannetaan riyt tukkukauppaportaassa sen sijaan että se oli tähän mennessä |kannettu vähittäiskaupassa. Tämän muutoksen uskottiin tehostavan lain valvontamahdollisuuksia ja vähentävän väärinkäyttöä. |

Laki talouselämän säännöstelystä poikkeuksellisissa oloissa säädettiin jälleen vuodeksi eteenpäin pääasiassa entisen sisältöisenä.

Huoneenvuokralaki säädettiin vuodeksi 1951 pääasiassa entisessä muodossaan paitsi, että kiinteistöjen ja asunto-osakkeiden omistajien mahdollisuuksia saajda omistamiaan asuntoja omaan tai lähiomaisten käyttöön helpotettiin entisestään.

Palkallinen synnytyysloma. Fagerholmin hallitus oli tehnyt tästä esityksen eduskunnalle, mutta asian käsittely on ollut niin hidadista, että se ei näiden kertomusvuosien kuluessa, ehtinyt valmistua valiokunnassa ja tulla eduskunnan käsiteltäväksi.

Kansaneläkelain mukaiset lisäeläkkeet. Hallitus esitti lisäeläkkeiden korotusprosentin pysytettäväksi ennallaan eli 50 %:na siitä huolimatta, että inflatio oli kehittynyt pitkälle siitä ajasta, jolloin tämä prosenttimäärä säädettiin. Kansaneläkelaitos ja sosiaalikomitea ehdottivat korotusprosentiksi 75. Eduskunta meni kompromissiin ja hyväksyi maalaisliiton" jyrkästä vastustuksesta huolimatta korotusprosentin 60:ksi.

Talousarvio vuodelle 1951 synnytti tavanomaisen laajan keskustelun jossa hallituksen talouspolitiikka joutui ankaran arvostelun kohteeksi. Keskustelussa todettiin talousarvio heikosti laadituksi ja lakimääräisiä menoja pois jättäen se oli saatu loppusummaltaan hieman välttämätöntä pienemmäksi. Todettiin, että Arava-määrärahat ajottiin supistaa neljäksi miljardiksi vaikka rahoituslaki edellytti viittä miljardia, kodinperustamislainat oli jätetty pois ja joukko muita lakimääräisiä, menoja. Valtiovarainvaliokunta palautti näitä talousarvioon ja sosialidemokratien ehdotettua Arava-määrärahojen nostamista kuuteen miljardiin eduskunta hyväksyi rahoituslain mukaiset viisi miljardia. Kodinperustamislainoihin saatiin sos.-dem. edustajien esityksestä "sisään" 100 miljoonaa markkaa jne. Eduskunnan talousarvioon tekemät lisäykset nousivat lähelle 6 miljardia markkaa ja päättyi arvio niin korkeaan loppulukuun kuin 129.868.487.410 markkaan (vuoden 1950 talousarvio: 104.379.223.850:—•). Vuoden aikana antoi hallitus kolme lisätalousarviota.

Virkamiesten palkat. 8. 5. antoi hallitus esityksen virkamiesten palkkojen korottamisesta. Tätä ennen oli käyty sitkeitä neuvotteluja hallituksen ja virkamiesjärjestöjen välillä, olipa vikamieslakkokin eräänä hetkenä uhkaamassa. Valtiovarainvaliokunnan esityksen mukaisesti eduskunta korotti puolestaan kaikkia virkamiespalkkoja siitä, mitä hallitus oli esittänyt. Alimmaksi peruspalkaksi tuli 132.600:— hallituksen esitettyä 115.200:—, sekä ylimmäksi 966.000:— hallituksen esitettyä 840.000:—. Sopimuspalkat ovat määrätty erikseen ja korotettiin niitäkin hallituksen esittämistä määristä. Sosialidemokraatit yrittivät suurempaa korotusta palkkaluokissa 1—10., mutta epäonnistuivat riittävän kannatuksen puutteessa.

Metsänhoitoyhdistykset. Laki metsänhoitoyhdistyksistä sisältää mm. säännöksiä niihin liittyneiden metsänomistajien maksuista

yhdistyksille ja varojen käytöstä metsänhoidollisiin tarkoituksiin. Osa maalaisliitosta taisteli tiukasti lakia vastaan sillä perusteella, että metsänomistajille määrättiin maksuja sen sijaan, että valtio olisi ne suorittanut heidän puolestaan.

Laki Valtionrautateiden taloudenhoidon yleisistä perusteista hyväksyttiin keväällä. Sen mukaan rautateiden tariffit on määrättävä sellaisiksi, että niillä voidaan peittää laitoksen menot, sekä perustetaan valtion talousarvion ulkopuolella oleva uudistusrahasto hankintoja ja töitä varten.

Kyselyt. Ryhmän jäsenet tekivät vuoden aikana hallitukselle kyselyjä mm. Alkoholiyhdistyksen kunnille myönnettävien voittovarojen käyttöoikeudesta, pohjoisimman Suomen maatalouden tukemisesta ja hallituksen aikeista huoneenvuokrien korottamiseksi.

Aloitteita. Vuoden 1950 valtiopäivien alkaessa tehtiin edustajien taholta toivomus-, laki- ja rahaasia-aloitteita kaikkiaan 484 kappaletta, niistä 89 sosialidemokraattisten edustajien tekemiä.

Ryhmän muu toiminta

Ryhmän puheenjohtajana on toiminut Väinö Hakkila, varapuheenjohtajina Tyyne Leivo-Larsson ja Olavi Kajala, sihteereinä Hugo Aattela ja Rafael Paasio. Työvaliokuntaan edellisten lisäksi ovat kuuluneet Aino Malkamäki ja Penna Tervo. Rahastonhoitajan tehtäviä hoiti Meeri Kalavainen.

Eduskunnan ensimmäisenä varapuhemiehenä toiminut Penna Tervo vapautui tästä tehtävästä Fagerholmin hallituksen erottua ja K.-A. Fagerholmin tultua valituksi eduskunnan puhemieheksi.

Ryhmä uudisti sääntönsä keväällä -50. Uusien sääntöjen perusteella ryhmä asetti aloite- ja propagandajaostot, joiden puheenjohtajina toimivat ryhmän varapuheenjohtajat.

Vuosi 1951

Hallituskysymys

Vuosi 1950 päättyi ilman, että lopullista ratkaisua hallituksen uudelleen muodostamisesta olisi syntynyt. Neuvotteluja toiselta puolen puoluetoimikunnan ja ryhmän valitsevien neuvottelijoiden ja toiselta maalaisliiton edustajien kesken oli käyty niin pitkälle kertomusvuoden alkuun mennessä, että ryhmän työvaliokunta kutsuttiin eduskunnan hajalla ollessa neuvottelemaan asiasta. Työvaliokunnan kokous pidettiin 16. 1. ja siinä päätettiin, että yhteishallitukseen maalaisliiton, ruotsalaisen kansanpuolueen ja edistyspuolueen kanssa voidaan yhtyä jos hallitusasiasta neuvotteluiden edustajiemme asettamat ehdot hyväksytään. Näihin ehtoihin kuului mm. vaatimus viime syksyisen palkkapäätöksen kumoaminen, erääntyneiden indeksikorotusten maksaminen ja A-sopimuksen toteuttaminen kaikilla työaloilla. Elleivät hallitusneuvottelut tällä pohjalla johda tulokseen, on pyrittävä nopeasti uusiin vaaleihin. Ryhmän puheenjohtaja Hakkila valtuutettiin saattamaan tämä kanta tasavallan presidentin tietoon.

Vastoin ryhmän työvaliokunnassa esiintyneitä epäilyksiä hallitusneuvottelut johtivat nyt nopeasti tulokseen ja jo 17. 1. nimettiin uusi hallitus, jossa oli 7 sosialidemokraattia, 7 maalaisliittolaista, 2 ruotsalaista ja 1 edistyspuolueen edustaja, pääministerinä Kekkonen.

Tapahtunut ratkaisu tuli käsiteltäväksi ryhmässä sen kokouksessa jatkamaan vuoden 1950 valtiopäiviä helmikuun alussa. 8. 2. ryhmä keskusteli tapahtuneesta hallituskysymyksen ratkaisusta. Keskustelussa esiintyi eriäviä käsityksiä tapahtuneesta. Kun kysymys tuli jatkokeskusteluun ryhmässä 13. 2. pohdittiin laajasti myös vakauttamiskysymyksen liittyviä seikkoja, mm. pisteostojärjestelmään turvautumista hintojen nousun vaikutusten ehkäisemiseksi, virkamiesten A-korotuksesta jossa asetettiin sille kannalle että korotuksen pitäisi olla 10 %, uudesta indeksisuunnitelmasta, maatyöläisten palkoista ja työehtosopimuksesta jne. Kun oli esi-

tetty käsitys siitä, että hallitukseen meno oli puolueelle epäedullista aivan vaalien läheisyydessä ja edessä olevien tehtävien vuoksi, toimitettiin äänestys siitä, oliko sosialidemokraattien jätettävä hallitus näistä syistä vai ei. Vain kaksi ääntä annettiin hallituksesta lähdön puolesta.

Näin oli hallituskysymys saanut ratkaisunsa eikä ryhmällä ollut aihetta siihen palata ennen kuin maaliskuussa vuokrien korotuksen johdosta syntyneessä tilanteessa ja toisen kerran vaalien jälkeen, jolloin nyt muodostettu hallitus erosi ja tohtori Kekkonen muodosti kolmannen hallituksen entiselle kokoomuspohjalle 20. 9.

Hallituksen hajoamisuhka sos.-dem. ministerien eron muodossa tuli esille maaliskuussa huoneenvuokrien korotuskysymyksen yhteydessä. V. 1950 säädetyn huoneenvuokralain mukaan olisi vuokria pitänyt korottaa 1. 4. lukien 43 %. Talouselämän tasapainottamisen kannalta piti hallitus näin suurta vuokrien nousua vaarallisena ja antoi eduskunnalle esityksen korotuksen siirtämisestä 1. 8. Eduskunnan oikeistossa asetuttiin vastustamaan hallituksen esitystä ja saamatta määränemmistöä se jäi hyväksymättä. Tässä tilanteessa sos.-dem. ministerit jättivät, ryhmän hyväksyessä toimenpiteen, eroanomuksensa pääministerille 21. 3. Hallituksen pyrkimysten vastustajien ilmaistua syntyneen vaikean tilanteen vuoksi halua perääntymiseen hallitus antoi eduskunnalle uuden esityksen, missä vuokrien korotus jaettiin kolmeen erään, 10 % 1. 6., 20 % 1. 9. ja loput ennen vuoden päättymistä. Tämä esitys tuli hyväksytyksi ja hallitus jäi paikoilleen.

Heinäkuussa suoritettujen eduskuntavaalien jälkeen hallitus tavan mukaan ilmoitti eroavansa, mutta hallitusryhmien suostumuksella siirsi eroamisajan syyskuuhun jotta linnarauhan aikana alulle pannut vakauttamissuunnitelmat saataisiin päätökseen. Näin hallitus sitten erosikin ja uusi, Kekkonen IH:s hallitus entisellä pohjalla, astui melkein välittömästi sen tilalle. Uuden hallituksen muodostaminen suuremmitta vaikeuksista oli ilmaus siitä, että vuoden alussa hallituskokoomuksen yhtyneet ryhmät olivat yhteistyön jatkamisen kannalla. Sos.-dem. eduskuntaryhmässä ei tässä asiassa ilmennyt eriäviä mielipiteitä.

Tämän jälkeen ei kertomusvuoden aikana hallituskysymys tullut millään tavoin esille.

Talouselämän vakauttaminen

Kekkonen II: en hallituksen syntymän perustarkoituksena oli saada aikaan eduskunnan enemmistöön nojaavan hallituksen avulla inflaatio pysähtymään ja taloudellinen tasapainotila syn-

tymään. Tätä tehtävää pyrittiin suorittamaan jo hallituksen ensi hetkistä lähtien. Tässä pyrkimyksessä hallitus voi nojata sos.-dem. eduskuntaryhmän tukeen, mutta toisen päähallituspuolueen, maalaisliiton hallitukselle antama tuki oli ehdollinen monessa tapauksessa, jopa eräissä tapauksissa mainittu ryhmä esti hallitusta saamasta aikeitaan edes esille. . Maalaisliiton eduskuntaryhmän sisäinen rikkiinäisyys ja siinä eri tahoille pyrkivät voimat ovat kaiken aikaa matkaansaattaneet hankaluuksia sekä Kekkonen II:lle että III:He hallitukselle.

Niiden hintojen ja elinkustannusindeksin nousua jarruttavien toimenpiteiden lisäksi, joihin hallitus oli ryhtynyt — mm. lisäämällä eräiden elintarvikkeiden subventioita, nostamalla lapsilisiä jne. — solmittiin hallituksen myötävaikutuksella johtavien taloudellisten järjestöjen kesken linnarauha 2. 5. viiden kuukauden ajaksi. Linnarauhasopimuksen syntymisen yhteydessä toteutui myös ryhmän vaatimus maataloustyöläisten A-korotuksesta, joksi tuli 8 % ja myös uusi työehtosopimus.

Ennen linnarauhasopimuksen syntyä oli ryhmä käsitellyt sitä koskevia suunnitelmia useammassa kokouksessa ja, asetui lopuksi puoltamaan sopimuksen hyväksymistä.

Vuoden 1951 valtiopäivien alettua, hallituksen vaihdoksen tapanahduttua ja hallitussopimuksen tultua hyväksytyksi, kiinnitti ryhmä syksyn kuluessa paljon huomiota mainitun sopimuksen toteutumismahdollisuuksiin. Tähän asiaan liittyvä vientiteollisuuden suhdannepidätyssoopimus oli ryhmässä käsiteltävänä ja puollettiin sen hyväksymistä, koska mahdollisuuksia suurempiin pidätysmääriin ei ollut olemassa. Ryhmässä oltiin sitä mieltä, että SAK:n esittämä arvio pidätysmääristä oli oikeaan osunut, mutta poliittiset edellytykset tämän linjan läpiviemiseen puuttuivat. Uutta elinkustannusindeksiä ryhmä myös käsitteli ja asetui sitä puoltamaan vaikka arvostelulle nähtiin edellytyksiä olevan. Ryhmä kiinnitti huomiota myös maalaisliiton ryhmässä esiintyvään vastustukseen hallitussopimuksen mukaisten kysymysten tullessa esille. Tämä vastustus ilmeni pahimpana pyöreän puun säännöstelyn kohdalla, jossa nimenomaan kommunistien ajama kiihkeä vastustuslinja sai tukea maalaisliitosta. Samoin esiintyi kansanpuolueen ryhmässä vastustushenkeä.

Pohdittuaan laajasti vuoden 1952 talousarvion valmistamisessa syntyntä tilannetta ryhmä päätyi kantaan, että on asetettava tiukasti sen ohjelman taakse, joka valtiovarainvaliokunnassa oli toisen lukemisen jälkeen yhteistoimin hallituksen kanssa luotu.

Asian eduskuntakäsittely osoittiko ^villaisella taf all& t&ffill lin-
jan lujuuden.

Puuttumatta enempää esillä oleviin asioihin tai muihin ryhmän toimintaan ja eduskuntatyöhön liittyviin yksityiskohtiin on todettava, että ryhmän työskentely kertomusvuoden loppukaudella oli yksimielistä ja lujaa pysyttäytymistä tehtyjen sopimusten pohjalla sekä pyrkimystä viedä omaksuttu vakauttamislinja tulokselliseen päätökseen.

Eduskuntavaalit

Heinäkuun 1. ja 2. päivinä toimitettiin eduskuntavaalit. Ääni-oikeutettujen luku näissä vaaleissa oli yhteensä 2.448.239, ja niistä käytti äänioikeuttaan kaikkiaan 1.825.779, äänestysprosentin ollessa 74,6. Vertauksen vuoksi mainittakoon, että vuoden 1948 vaaleissa oli äänestysprosentti 78,2, joten kertomusvuoden vaaleihin oli osanotto heikompaa kuin vuonna 1948. Sosialidemokraattien äänimäärä oli kertomusvuoden vaaleissa kaikkiaan 480.754, eli 26,5 % kaikista äänistä. Vuoden 1948 vaaleissa äänimäärämme oli 494.719, joten äänimäärämme laski vähän. Edustajapaikkoja saivat sosialidemokraatit kertomusvuoden vaaleissa 53, edellisissä vaaleissa luku oli 54, joten menetettiin yksi paikka.

Kommunistien saama äänimäärä oli 391.362, edellisissä vaaleissa 375.820, joten he voivat merkitä tililleen pienen vaalivoiton. Kdustajapaikkoja saivat kommunistit nyt 43, edellisissä vaaleissa 38 paikkaa, joten lisäys oli 5 paikkaa. Maalaisliiton äänimäärä laski huomattavasti edellisiin vaaleihin verraten ja he menettivatkin 5 paikkaa. Kokoomus menetti myös 5 paikkaa, kansanpuolue sai 10 paikkaa, mikä merkitsi entisen edistyksen edustajalukuun 5 paikan lisäystä. Ruotsalainen puolue voitti yhden paikan. Eduskunnan voimasuhteissa ei siis tapahtunut mitään merkittävää muutosta.

Lainsäädäntöä

A-sopimuksen soveltaminen. Hallitus sopimuksen mukaan päätti valtioneuvosto tammikuussa, että edelliseltä vuodelta erääntyneet mutta maksamatta jääneet indeksikorotukset on suoritettava. Eduskunta hyväksyi myöhemmin hallituksen päätöksen.

Valtioneuvoston päätöksellä 25. 1. -51 korotettiin metsä- ja uittotyöväen palkkoja ensin urakka- ja päivätyössä 13,5 % ja muussa aikatyössä 4 %. Näin syntyneeseen palkkatasoon myönnettiin vielä

valtioneuvoston päätöksellä 1. 3. -51 lähtien 6,5 % :n korotus sekä aika- että urakkatyöpalkkoihin.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksen, jonka mukaan virkamiesten palkkoja korotettiin 1. 3. 1951 lukien A-sopimusta vastavasti 8 %. Esitykseen liittyi vastaava korotus mm. myös kansakoulunopettajien palkkoihin ja eläkkeisiin.

Sos.-dem. eduskuntaryhmä pyrki virkamiesten palkoissa 10 %:in A-korotukseen, mutta kun maalaisliitto vain vaivoin oli saatavissa 8 %:in linjalle, ja hallitus esitti tämän mukaista korotusta, päätti ryhmä 7. 3. asettua tukemaan hallituksen esitystä. Porvariryhmien taholta tehtiin korotusesityksiä (10—15 %), mutta hallituksen esitys voitti. Eduskunta hyväksyi samassa yhteydessä pöytäkirjan, jossa hallitusta kehoitettiin tutkituttamaan mitä A-taso todellisuudessa merkitsee. Tutkimus osoitti, että "taso" on kovin sekava ja epämääräinen, mutta lieenee n. 10—11 %:in vaiheilla.

Maatyöläisten palkkoja korotettiin niinkään 8 %:lla maataloustyöntantajien tiukasta vastustuksesta huolimatta.

Lapsilisät. Hyvityksenä lapsiperheille elinkustannusten nousun johdosta korotettiin lapsilisiä kertomusvuoden aikana kolme kertaa. Tammikuun 1 päivästä lukien 150:— kk. (900:— kk.), 1 päivästä helmikuuta alkaen 100:— kk. (1.000:— kk.) ja vielä 1 päivänä lokakuuta lähtien 200:— kk. (1.200:— kk.) Eduskunta hyväksyi nämä hallituksen päätökset, vaikka porvarillisissa ryhmissä onkin esiintynyt paljon vastustusta koko lapsilisä järjestelmää vastaan.

Lapsilisä järjestelmä on parhaillaan komitean tutkittavana.

Maatyöväen työaikalaki. Fagerholmin hallituksen esitys maatyöväen työajasta viipyi pitkään työväenasiainvaliokunnassa porvareiden tehdessä siihen runsaasti huononnuksia. Hallitussopimuksen perusteella hallitus veti esityksen pois eduskunnasta sosialidemokraattien sitä vaadittua.

Metsä- ja uittotyöväen työaikalaki. Tämän Fagerholmin hallituksen esityksen kohtalo oli sama kuin edellisen. Senkin hallitus otti takaisin sosialidemokraattien vaatimuksesta.

Merityöaikalaki. Fagerholmin hallituksen annettua tämän esityksen jo v. 1948, joutui se pitkään valiokuntakäsittelyyn ja siinä pahoin huononnetuksi. Tämän vuoksi sos.-dem. eduskuntaryhmä äänesti lain yli vaalien. Vaalien jälkeen on lakiesitys yhä valiokunnan jatkokäsittelyssä, mutta tulee sos.;dem. edustajien vaatimuksesta hylätyksi.

Ahvenanmaan itsehallintolaki. Fagerholmin hallituksen esitys, joka koki pitkän ja perusteellisen valiokuntakäsittelyn tullen vii-

doin eduskuntaan suunnilleen hallituksen esittämässä muodossa. Kommunistit vastustivat tiukasti lain hyväksymistä sen sisältämän takuupykälän (11 §:n 2 mom. 19 kohta) johdosta, joka edellytti Ahvenanmaan maakuntapäivien hyväksymistä valtakunnan tekemille kansainvälisille sopimuksille siltä osin, kuin ne koskevat Ahvenanmaata. Ruotsi ja Neuvostoliitto osoittivat suurta kiinnostusta lakia kohtaan. Kommunistit äänestivät lain yli vaalien, mutta vaalien jälkeen se hyväksyttiin kommunistien ääniä vastaan.

Vaalilait. Muutosesityksiä vaalilakeihin oli kertomusvuonna esillä useampia. Fagerholmin hallituksen esitys josta edellä on j« kerrottu, oli tullut äänestetyksi yli vaalien.

Kekkosen II hallitus antoi esityksen, jossa eduskunnan edelliseen tekemät lisäykset oli jätetty pois. Nytkin lisättiin siihen valiokunnassa säädös Uudenmaan vaalipiirin jaosta, minkä vuoksi tämäkin esitys äänestettiin yli vaalien kommunistien ja eräiden sos.-dem. edustajien toimesta.

Hallitus antoi uuden esityksen, jossa oli huomioitu vain pienoisaalilipun käytäntöön otto. Tämä esitys läpäisi eduskunnan sellaisenaan.

Vaalien jälkeen Fagerholmin hallituksen esitys hylättiin, mutta Kekkosen II hallituksen esitys hyväksyttiin, joten Uudenmaan vaalipiiri tuli jaetuksi Helsingin ja Uudenmaan vaalipiireihin. Eräät sos.-dem. edustajat vastustivat lain hyväksymistä, enemmistön äänestäessä sen puolesta.

Autovero. Hallitus esitti, että kaikista autoista ja moottoripyöristä olisi kannettava erityinen autovero, jonka määrä vaihteli 10—50 % :iin. Esitystä vastaan nousi luja vastustus kaikkien ryhmien keskuudessa. Kun lain läpi meno näytti uhatulta tekivät sos.-dem. edustajat valiokunnassa välitysehdotuksen — jonka hallituskin hyväksyi — jonka mukaan veroa kannettaisiin vain ylellisyysautoista. Kun tämäkään esitys ei saanut riittävää kannatusta, peruutti hallitus esityksensä.

Työnvähtylaki. Tämä porvarien yli vaalien äänestämä Fagerholmin hallituksen esitys tuli esille vaalien jälkeen, mutta se oli pakko hylätä koska lain voimaantulosäännöksessä oli merkintä, että se astuu voimaan v:n 1950 alusta. Eduskunta hyväksyi ponten, jossa hallitusta kehoitetaan antamaan asiasta uusi esitys.

Taloudellinen valtalaki. Keväällä hallitus antoi valtalakiin muutosesityksen, joka laajensi hallituksen valtuuksia vakauttamisen kannalta tärkeissä kohdin. Eduskunta hyväksyi muutoksen.

Syksyllä hallitus antoi esityksen valtalain voimassaolon jatkamisesta vuodeksi 1952. Eräitä merkittäviä lisäyksiä oli tehty tähän esitykseen. Niinpä vuokrasäännöstely oli jälleen palautettu valtalain piiriin, mikä merkitsi, ettei varsinaisen vuokralain jatkamista tulla esittämään. Toinen lisäys koski pyöreän puutavaran viennin ohjaamista. Hallitus oli jo keväällä suunnitellut tästä asiasta lakiesitystä, mutta maalaisliiton jyrkän vastustuksen vuoksi luopunut siitä. Syksyllä hallitussopimuksen perusteella hallitus antoi tämän esityksen, mutta kun kommunistit ja osa maalaisliittoa oli asettunut lakia vastaan, ja kun niillä oli mahdollisuus äänestää esitys yli vaalien, peruutti hallitus esityksensä ja liitti pyöreän puun vientisäännöstelyn valtalakiesitykseensä. Hallituksen esitys tuli hyväksytyksi, koska kommunistitkaan eivät rohjeneet kaataa valtalakia.

Vanhuusavustuslaki. Hallituksen esitys ennen vuotta 1884 syntyneiden avustuslaiksi tuli eduskunnassa hyväksytyksi. Avustettavien määrän arvioi hallitus nousevan v. 1952 130.000 henkeen. Avustusten keskimäärä esityksen mukaan oli oleva 27.300 mk vuodessa, ja kokonaismeno vuodessa 3 miljardia markkaa. Asian käsittelyn aikana kävi ilmi, että oli teknillisiä vaikeuksia saada maksuja käyntiin heti vuoden alusta ja kun valtion rahallisetkin mahdollisuudet olivat rajoitetut, muutettiin hallituksen esitystä niin, että avustusten maksaminen alkaa 1. 7. 1952. Talousarvioon otettiin tarkoitusta varten 1,5 miljardia markkaa. Sosialidemokraatit eivät olleet ratkaisuun tyytyväisiä, mutta mahdollisuuksien puuttuessa lain parantamiseen, tyydyttiin puoltamaan sen hyväksymistä. Mainittakoon, ettei kommunistien taholta tässäkään asiassa tunnettu estoja, vaan esitettiin tarkoitukseen 5,5 miljardia markkaa.

Talousarvio v:lle 1952. Talousarvion käsittely muodostui tällä kertaa erikoislaatuiseksi. Kun Kekkosen II hallitus antoi talousarvioesityksensä ei sen tiedossa ollut niitä suunnitelmia, jotka myöhemmin valmistuivat taloudellisessa suunnitteluneuvostossa ja sisällytettiin hallitussopimukseen Kekkosen III hallituksen tullessa asioiden johtoon. Tämän vuoksi, ja kun valtiovarainvaliokunta ensimmäisessä käsittelyssä oli tehnyt hallituksen esitykseen lukuisia lisäyksiä, antoi hallitus valiokunnalle ilmoituksen siitä, mitkä lisäykset se voi hyväksyä sekä niistä muista korjauksista, joita hallitus piti tarpeellisina. Tästä johtuen "valtiovarainvaliokunnan esitys toisessa lukemisessa muuttui sangen paljon ja eduskunnassa ©li talousarvion käsittely niin harvinaisen tiukka, että vain anihar-

va lisäys läpäisi. Talousarvion loppusumma kohosi 171.397.489.100 markkaan (v. 1951: 129.868.487.410:—).

Suhdanjienpidätykset ja niiden verotus. Hallituksen ja vientiteollisuuden kesken oli laadittu sopimus suhdannepidätysmaksuista puunjalostustuotteista. Arvion mukaan piti näitä varoja kertyä suhdannerahastoon v:n 1952 aikana n. 23—25 miljardia markkaa, joista n. puolet rahastoidaan ja palautetaan aikanaan vientiteollisuudelle. Hallitus antoi lakiesityksen suhdannepidätysten verovapaudesta, jonka mukaan nämä varat joutuvat verotettaviksi palautusvaiheessa. Laki hyväksyttiin äänimäärin 133—49. Kansanpuolueen taholta ehdotettiin laki hylättäväksi ja kommunistit kannattivat esitystä.

Tullit. Hallituksen esitys tullien nostamisesta rahanarvon ale-
nemista vastaavalla määrällä hyväksyttiin.

Lainat. Jotta talousarvio voisi toteutua myönnettiin hallitukselle sen pyytämä valtuus lainan ottamiseen 10 miljardin markan määrään asti.

Hallitus pyysi valtuutta takuun antamisesta Suomen Pankille n. 8 miljardin markan ulkomaisen lainan ottamiseen. Valtuus myönnettiin, mutta kommunistit vastustivat kiivaasti, koska he olivat näkevinään dollari-imperialismin lainan varjolla vaativan Suomelta ulkopoliittisia sitoumuksia.

Muutoksia verolakeihin. Hallituksen esitys muutoksiksi lakita Maalaiskuntain kunnallishallinnosta ja Kunnallishallituksesta kaupungissa sisälsi ehdotukset lapsi- ja perusvähennysten nostamisesta. Lapsivähennykset maalaiskunnissa vähintään 12.000:—, enintään 24.000:—, kaupungeissa vähintään 18.000:—, enintään 30.000:—. Perusvähennykset maalla, jos muiden vähennysten jälkeen tuloja enintään 45.000:—, on vähennysoikeus vähintään 20.000:—, enintään 45.000:—; jos tuloja muiden vähennysten jälkeen yli 45.000:—, on vähennysmäärä vähennettynä 1 prosentilla jokaiselta täydeltä 1.000 markalta jonka tulo ylittää 45.000:—. Kaupungeissa on perusvähennys, jos tulo muiden vähennysten jälkeen nousee korkeintaan 60.000:—, vähintään 30.000:—, enintään 60.000:—, ja jos tulo on muiden vähennysten jälkeen yli 60.000:—[^] on perusvähennys vähennettynä 1 prosentilla jokaiselta 1.000:— jonka tulo ylittää 60.000:—.

Hallituksen esitys tuli hyväksytyksi sos.-dem. edustajien yrittettyä vaikka turhaan korottaa perusvähennysmääriä (maalla 35.000:— —60.000:—, kaupungeissa 60.000:— —90.000:—). Kuntien taloudesta piittaamatta kommunistit tekivät pitkälle meneviä propagandaluontoisia vähennysehdotuksia, mutta niitä ei voitu hyväksyä.

Tulo- ja omaisuusveroon hallitus esitti myös muutoksia, joista ensimmäisen mukaan voimassa oleva 10 %:in tulon vähennys-oikeus palkkatulosta korotettiin 15 %:iin vuoden 1951 tuloista. Tämä muutos merkitsi arvion mukaan 1,6 miljardin markan tulojen vähennystä valtiolle. Eduskunnassa käytiin alennusprosentista suoranainen huutokauppa: kommunistit tarjosivat 30 %, kansanpuolueko 20 %, kokoomus 25 %, ruotsalaiset 20 % 400.000:— tuloon asti, siitä yli menevältä tulolta 15 %. Sosialidemokraatit olisivat halunneet myös mennä pitemmälle, mutta valtion rahataloudellinen tila ja hallitusvastuu pakottivat ryhmän tyytymään hallituksen esitykseen.

Toinen hallituksen muutosesitys tulo- ja omaisuusverolakiin sisälsi uuden verotaulukon, jonka ilmoitettiin merkitsevän n. 30 %:in alennusta voimassa olleeseen veroasteikkoon. Lapsi-vähennystä esitettiin myös nostettavaksi 1.000 markalla, eli ensimmäisestä lapsesta 3.000:— ja seuraavista 5.000:— kustakin. Tässäkin kohdassa kommunistit ja kansanpuolue olivat valmiit menemään huomattavasti pitemmälle, mutta sosialidemokraatit samasta syystä kuin edellisessäkin kohdassa suostuivat tukemaan hallituksen esitystä, vaikka suurempaankin alennukseen arveltiin mahdollisuuksia olevan. — Hallituksen esitys tuli hyväksytyksi.

Hallituksen esitys, ettei korvausobligatioitten ja osuustodistusten indeksikorotuksena tai pääoman lisäyksenä saatua tuloa enää katsottaisi verovapaaksi tuloksi, tuli hylätyksi. Hallitus perusteli kantaansa sillä, että nämä arvopaperit ovat jo siirtyneet suurimmaksi osaksi alkuperäisiltä korvauksen saajilta muihin käsiin ja näin ollen on kohtuutonta myöntää näille siirtoväelle tarkoitettua etua. Eduskunnan enemmistö, kuten sanottu, oli toista mieltä ja hylkäsi hallituksen esityksen.

Hallitus antoi myös esityksen yhtiöveron nostosta vuoden 1950 tulosta 32 %:sta 45 %:iin. Porvarit ehdottivat hallituksen esityksen hylkäämistä, kommunistit ehdottivat suurten yhtiöiden veroa nostettavaksi, pienten alennettavaksi. Sos.-dem. edustajat yhtyivät muuten hallituksen esitykseen paitsi, että asunto-osakeyhtiöiden vero oli palautettava vuoden 1949 tasolle, mikä muutos myös hyväksyttiin.

Liikevaihtoveron alentaminen. Vakauttamisohjelman mukaisesti hallitus esitti liikevaihtoveron poistamista eräiltä tärkeiltä kulutustavarailta ja maatalouskoneilta, sekä näiden osalta maksetun liikevaihtoveron palauttamisesta kauppaliikkeille. Laskelman mukaan hallituksen esitys tiesi liikevaihtoveron tuoton vähenevän n. 4 miljardia ja palautusten merkitsevän n. 2 miljardia, eli

yhteensä 6 miljardia markkaa. Eduskunnassa tehtiin hallituksen esitykseen eräitä lisäyksiä, joista maatalouskoneiden varaosat ja polttomootorit aiheuttivat sen, että hallitus veti esityksensä takaisin ja antoi uuden, josta viime mainitut lisäykset puuttuivat. Eduskunta hyväksyi tämän hallituksen esityksen.

Laki ammattioppilaitoksista. Syksyllä hallitus antoi eduskunnalle laajasti valmistellun esityksen laiksi ammattioppilaitoksista. Esitys sisälsi mm. ammattikoulujen rakennusohjelman, täytäntöön panon tapahtuessa 15 vuodessa, valtion tuesta ammattikoulujen perustamiskustannuksiin ja jatkuviin hoitokustannuksiin jne. Laki esitys on vielä kesken käsittelyn.

Voikysymys. Elinkustannusten ja indeksin nousun jarruttamiseksi hallitus alensi 12. 3. meijerivoin kuluttajahintaa 300 markkaan kilo, meijerissä puhdistetun kotivoin 278:— markkaan ja muun voin 268:— markkaan kilolta. Valtio maksoi tuottajille alennuksen määrän. Voin kulutus nousi suuresti ja kun varastot ehtyivät pani hallitus voim kortille 30. 9. sekä määräsi kuukausiannoksen suuruudeksi 300 gr henkeä kohti. Syntyi kiivas voitaistelu eduskunnassa ja sen ulkopuolella. Säännöstely päättyi kuitenkin jo 1. 11. Samalla poistettiin voim tukipalkkio ja sen hinnaksi määrättiin: meijerivoi 446:— kilo, meijerissä puhdistettu kotivoi 414:— ja muu voi 404:— kilo. Toimenpide perustui hallitus sopimukseen. Sos.-dem. ryhmä pohti asiaa useampaan otteeseen ja katsoi, että vaikka toimenpide oli valitettava, niin sen välttämättömyyttä valtiotalouden tervehdyttämisen kannalta ei voida kiistää. Eduskunta hyväksyi hallituksen voim suhteen teke­mät päätökset.

Kalastuslaki. Hallituksen esitys v:n 1950 valtiopäiville n:o 59. Eduskunta hyväksyi tämän lain suunnilleen hallituksen esittä­mässä muodossa. Sos.-dem. edustajat pitivät sen useita kohtia arveluttavina, mutta kun laki oli säädettävä perustuslainluontoi­senä, pidettiin oikeampana hyväksyä se puutteineenkin, ja yrittää myöhemmin saada siihen korjauksia, jotka voidaan hyväksyä yksinkertaisella enemmistöllä.

Edellä on esitetty eräitä toimintoja eduskunnan lainsäädäntö­työstä. Eduskunnan työmäärä on kuitenkin paisunut niin laajaksi, että on mahdotonta sisällyttää sitä täydellisenä kertomuksen puit­teisiin

Ryhmän muusta toiminnasta

Eduskunnan puhemiehenä toimi vuoden 1950 valtiopäivien loppukauden ryhmän jäsen K.-A. Fagerholm.

Ryhmän puheenjohtajina vuoden 1950 valtiopäivien loppuun toimivat Väinö Hakkila, Tyyne Leivo-Larsson ja Olavi Kajala, sihteereinä Hugo Aattela, Pentti Niemi ja Eino Raunio. Rahastonhoitajan tehtäviä hoiti Meeri Kalavainen. Toiminnassa olivat aloite- ja propagandavaliokunnat.

Vaalien jälkeen vuoden 1951 valtiopäiville'kokoontuessaan eduskunta valitsi puhemieheksi K.-A. Fagerholmin.

Ryhmä valitsi puheenjohtajikseen Väinö Leskisen, Eero Antikaisen ja Arvi Turkan, sihteereiksi Pentti Niemen, Eino Raunion ja Rafael Paasion. Edellä mainittujen puheenjohtajien ja sihteeriden lisäksi ovat kummillakin valtiopäivillä ryhmän työvaliokuntaan kuuluneet Aino Malkamäki ja Penna Tervo. , Rahastonhoitajaksi valittiin Meeri Kalavainen. Aloite- ja propaganda-jaostot ovat olleet toiminnassa.

Aloitteita

Vuoden 1951 valtiopäivien alkaessa tekivät edustajat 788 erilaista aloitetta, niistä rahaasia-aloitteita 485. Sos.-dem. edustajien aloitteita oli yhteensä 162.

Lahjoituksia

Ryhmäverona kertyneistä varoista on eri tarkoituksiin myönnetty pienempiä erii lahjoituksina. Vaalien lähestyessä päätti ryhmä lahjoittaa vaalipiirijärjestöille varoistaan vaalityötä varten yhteensä 330.000 markkaa.

Hallitussopimus

Sos.-dem. eduskuntaryhmän ja maalaisliiton eduskuntaryhmän hallitusneuvottelijat ovat ryhmiensä valtuutuksella tehneet seuraavan sopimuksen hallitusyhteistoiminnasta:

1. Suunnitteluneuvoston työvaliokunnan yksimielisesti tekemät ehdotukset hyväksytään seuraavasti:

A. a) Valtioneuvosto asettaa investointineuvoston tehtävänsä luetteleida keskeneräiset investoinnit ja laatia ohjelma eri alojen ja alueiden sijoitustoimintaa varten tavoitteena investointien supistaminen 1/7:11a vuoteen 1950 verrattuna. Etusijalle asetetaan tuotannon edistämistä ja kustannusten alentamista sekä asuntojen puutteen poistamista tarkoittava investointi. Neuvostossa tulee olla edustettuna rakennus- ja hintasäännöstelyviranomaisten, li-

senssitoimikunnan, Suomen Pankin, luottolaitosten, teollisuuden, maatalouden sekä järjestyneiden työntekijän ja sen tulee valtio-neuvoston vahvistettua kunkin vuoden ohjelman antaa toimeen-paneville viranomaisille yksityiskohtaiset ohjeet ja seurata sitä, että mainittuja ohjeita käytännössä noudatetaan.

b) Lisenssitoimikunnan, rakennussäännöstelyviranomaisten ja hintasäännöstelyviranomaisten sekä luottolaitosten ja muiden luot-tonantajien tulee noudattaa investointiohjelman supistamisohjeita.

c) Nykyinen rakennuslupasäännöstelyjärjestelmä on saatava koskemaan rakentamista kokonaisuudessaan. Rakennuslupasää-nöstelyssä on noudatettava investointineuvoston laatimaa raken-nustöiden tärkeysjärjestystä. Rakennustarvikkeiden saanti on turvattava investointiohjelman mukaisesti hyväksyttävillä raken-nustöille.

d) Valtion oma ja sen avustama investointitoiminta on rajoi-tettava yleisen investointiohjelman puitteisiin.

e) Erikseen on vielä tutkittava, millä tavoin erityisin vero- ja rahapoliittisin toimenpitein voitaisiin tukea a)-kohdassa mainitun investointiohjelman toteuttamista.

B. a) Valtion tulo- ja menotalous on siksi aikaa, kunnes selvästi on saavutettu tasapainottuminen, saatettava ylijäämäiseksi.

b) Luottolaitosten antolainauskorko on ensi tilassa ja viimeistään kuluvan vuoden loppuun mennessä alennettava 2 %:lla. Inves-tointiohjelman toteuttamista on tuettava tiukan luottokontrollin avulla.

c) Erikseen on otettava tutkittavaksi pakkolainan ottamismah-dollisuus.

d) Suomen Pankin raha- ja luottopolitiikka on entistä kiinteäm-min sopeutettava palvelemaan kysynnän ja tarjonnan välisen tasa-painon aikaansaamista sekä kulutus- että investointimarkkinoilla. Tällöin on mm. tutkittava, voidaanko ottaa käytäntöön erityisiä valtio-obligaatioita, joita ostamalla ja myymällä keskuspankki voisi nykyistä helpommin säädellä liikkeessä olevien maksuväli-neiden määrää.

C. Eduskuntaryhmät hyväksyvät valtioneuvoston 15. 9. 1951 vahvistaman sopimuksen Suomen Puunjalostusteollisuuden Kes-kusliiton kanssa suhdannepidätyksistä. Mikäli vastaisuudessa puunjalostusteollisuudelle syntyy suhdannevoittoja, on suhdanne-pidätys suoritettava.

D. a) Ylimääräistuontiohjelman mukaisesti on maahan tuotava kulutustavaroita ja niiden raaka-aineita sekä eräitä tuotantokus-tannusten alentamisen kannalta tärkeitä tuotantohyödykkeitä. Tämän n. 3,5 miljardiin markkaan nousevan ylimääräisen tuonnin tavoitteena on eräistä tarvikkeista vielä esiintyvän peruspuitteen tyydyttäminen sekä keinottelumielessä "jäädytettyjen" tavaravarastojen liikkeellesaaminen, samalla kun se luo nykyistä parem-mat edellytykset hintakilpailulle.

b) Silmälläpitäen epävakaata maailmanmarkkinatilannetta on nykyisistä edullisista vientisuhdanteista aiheutuvaa maksutaseen ylijäämää mahdollisuuksien rajoissa käytettävä ns. välttämättö-myystarvikkeiden ja niiden raaka-aineiden varmuusvarastojen hankkimiseen.

c) Valtioneuvoston asettamassa komiteassa par'aikaa tutkitavana olevasta lisenssijärjestelmän muuttamisesta sekä lisenssitoimikunnan työn uudelleen järjestämisestä samoin kuin tuonti- ja vientisäännöstelyyn kohdistettavista muista toimenpiteistä, kuten tuontiohjelman suunnittelusta ja tuontitavaraih tärkeysjärjestyksen laatimisesta päätetään, kun sanotut tutkimukset on valmistuneet,

E. a) Hintasäännöstelyä pidetään voimassa niin kauan, kunnes kulutustavarain riittävä tarjonta on saatu aikaan, jolloin voidaan luopua hintasäännöstelystä. Sosiaaliministeriön on tarkistettava nykyisin voimassa olevia hintoja pitäen tavoitteena tärkeimpien kotimaisten kulutustavarain sekä erinäisten tuontantovälineitten hintojen tuntuva alentamista. Tässä yhteydessä on myös pyrittävä, mikäli mahdollista, alentamaan kaupan myyntipalkkioita.

b) Hintojen valvonnan tehostamiseksi ryhdytään niihin toimenpiteisiin, joita asiantunti jatoimikunta on suositellut.

c) Ulkomaisten tuontitavarain hintojen alentamiseksi on käytettävä hinnantasauksia siinä määrin, kuin suhdannepidätyksistä ja muista hinnantasausrahaston tuloista on varoja saatavissa! Hinnantasaustoimenpiteiden avulla on siten erikseen suoritettavien tutkimusten perusteella alennettava mm. seuraavien tarvikkeiden raaka-aineiden hintoja: lämmityskoksi, raakakumi, vuodot, villa-, puuvillatuotteet, eräät vaatetustarvikkeet, nahkatuotteet sekä väkirehut.

F. a) Hallitus tekee suunnitteluneuvoston laatiman luonnoksen mukaisen esityksen laiksi maataloustuotteiden hintojen ja maataloudelle annettavan tuen määräämisperusteista, jonka mukaan alkaen satovuodesta 1952—53 kolmeksi satovuodeksi rukiille, vehnälle ja maidolle määrätään satovuosittain hinnat ja näin määriteltyjen hintojen perusteella maataloudelle annettava tuki. Hintojen ja maatalouden tukemistoimenpiteiden perustaksi otetaan maanviljelijäin maataloudestaan edellä lausuttujen periaatteiden mukaisesti määritelty tulo laskettuna lokakuussa 1951 vallitsevien olosuhteiden mukaan. Maanviljelijäin tulo on pysytettävä muuttumattomassa suhteessa muiden väestöpiirien yleisessä tulotasossa tapahtuneisiin muutoksiin.

b) Muiden paitsi a)-kohdassa mainittujen tuotteiden hintojen tulee saada määräytyä vapaasti, kuitenkin niin, että valtioneuvoston on sopiviksi katsottavin toimenpitein huolehdittava siitä, että sianlihan ja kananmunien hinnat satovuoden kuluessa eivät poikkeaa tulolaskelman mukaisista hinnoista enempää kuin keskimäärin 10 %.

G. a) Hallitus tekee esityksen lainmuutokseksi, jonka mukaan fyysillisten henkilöiden verotaakkaa lievennetään 1. 10. 1951 lukien siten, että palkka- ja niihin verrattavista tuloista saadaan vähentää loppuvuodelta 10 % ennen nykyisen ennakkoveroasteikon soveltamista.

b) Hallitus tekee esityksen lainmuutokseksi, jonka mukaan kulu- van vuoden lopullisessa verotuksessa nykyinen 10 %:n palkkatulojen vähennys korotetaan 15 %:ksi.

c) Hallitus tekee esityksen lainmuutokseksi, jonka mukaan vuoden 1952 alusta lukien toimeenpannaan verokomitean ehdottama veroasteikon alentaminen n. 30 %:lla.

d) Hallitus tekee esityksen liikevaihtoverolain muuttamisesta siten, että liikevaihtoverosta vapaiden tuotteiden luetteloon lisätään eräät erikseen määriteltävät, yleisesti käytetyt kulutustavarat ja työkalut.

H. a) Hallitus tekee esityksen uudeksi laiksi vuokrasäännöstelystä, jonka mukaan huoneenvuokrat tarkistetaan vain kerran vuodessa lokakuun 1 päivästä lukien siihen mennessä valmistuneen vuokratustannusaineiston perusteella.

b) Sen johdosta, että asuntokiinteistöjen omaisuusarvojen korottaminen valtion omaisuusverotuksessa vaikuttaa korottavasti vuokratustannusindeksiin, on valtiovarainministeriön tarkistettava sanottuja omaisuusarvoja koskevia vastaisia ohjeita niin, ettei omaisuusveron nousun johdosta tarvitse huoneenvuokria korottaa.

II. Pääministeri Kekkosen 19. 9. 1951 ryhmille jättämä "ehdotus avoimna olevien kysymysten ratkaisemiseksi" hyväksytään seuraavasti:

A. Vientimaksu sahätavaralle on 2.000 mk/std ja pyöreälle puutavaralle 200 mk/p-m³. On tutkittava, onko vientimaksun porrastus tämän keskitason säilyttäen toteutettavissa. Suunnittelu-neuvoston työvaliokunnan yksimielisen suosituksen mukaisesti näin kertyvät varat käytetään kokonaisuudessaan metsätalouden edistämiseen.

B. Subventioiden poistaminen suoritetaan marraskuusta lähtien asteittain hallituksen päätösten mukaan.

C. Pyöreän puutavaran vientivalvonta toteutetaan suunnittelu-neuvoston työvaliokunnan ehdottamalla tavalla: Pyöreän ja veistetyin puutavaran vienti otetaan vientisäännöstelyn alaiseksi, jotta kauppasopimusneuvotteluissa myös näitä tavaroita voidaan tarjota muuten vaikeasti hankittavien tuontitavaroiden vastikkeeksi. Tätä varten valtioneuvosto asettaa lisenssi toimikunnan yhteyteen erityisen elimen, jonka 7 jäsenestä 4 edustaa metsänomistajia, 1 Suomen Pankkia, 1 ulkoministeriön kauppapoliittista osastoa ja 1 metsähallitusta.

D. Palkannauttijain elintason turvaamiseksi sidotaan linnarauhahan aikana voimassa olleet palkat uuteen, todellisia kulutusoloihin vastaavaan elinkustannusindeksiin, jossa lokakuu 1951 = 100 ja jossa ei oteta huomioon lapsilisiä eikä välittömiä veroja. Palkkojen tarkistuksia tämän indeksin perusteella suoritetaan, mikäli kunkin vuosineljänneksen kuukausi-indeksien keskiarvo osoittaa 5 % tai sitä suurempaa nousua lokakuuhun 1951 verrattuna. Jos sanottu keskiarvo laskee vähintään 10 %, alennetaan palkkoja puolella tästä määrästä.

III. Maataloustuotteiden tuottajahinnat samoin kuin maataloustuottajille nykyisin maksettavat tukipalkkiot pysytetään nykyisellään. Sovitaan siitä, että myönteisessä mielessä tutkitaan, miten kananmunantuotannon kannattavuutta olisi lisättävä.

IV. Vuokratkysymys hoidetaan siten, että kuluvan vuoden aikana ei vuokrien korotuksia suoriteta.

V. Arava-menojen lisäismahdollisuutta tutkitaan hallituksen toimesta "silmiälläpitäen, että vastaavasti varoja varataan maaseudun asunto-olojen parantamiseen.

VI. Esillä oleviin työaikalakeihin suhtaudutaan myönteisesti niiden yhteiskunnallisen merkityksen huomioonottaen.

- VII- Verotus- ja tielainsäädännön uusimista kiirehditään.
- VIII. Valmistelut kansanbudjetin aikaansaamiseksi pannaan vireille.
- IX. Maaseudun teollistamisen edistämiseksi ryhdytään tarpeellisiin toimenpiteisiin.

ALUSTUKSIA

SOSIALIDEMOKRAATTISEN
PUOLUEEN PUOLUEKOKOUKSELLE

1952

SOSIALIDEMOKRAATTINEN PUOLUETOIMIKUNTA

Tampereen Työväen Kirjapainossa 1952

I. Puolueen ohjelmaa ja menettelytapaa koskevat alustukset:

ESITYS N:o 1

Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen periaateohjelma.

V:n 1949 puoluekokouksen päätöksen perusteella asetetun komitean ehdotus.

I. KOMITEA JA SEN TEHTÄVÄ.

Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen periaateohjelman tarkistamiskysymys oli esillä v:n 1949 puoluekokouksessa ns. Railon komitean esityksen pohjalla. Käsiteltyään tämän komitean luonnosta periaateohjelmaksi puoluekokous päätti, »että asiaa on edelleen kehitettävä ja sitä varten asetettava eri toimikunta».

Tämän päätöksen mukaisesti puoluetoimikunta asetti joulukuussa 1950 komitean tarkistamaan ja täydentämään puolueen periaateohjelmaa. Puoluetoimikunta kutsui komitean puheenjohtajaksi R. H. Oittisen ja jäseniksi Arvi Hautamäen, Viljo Kuukkasen, Tyyne Leivo-Larssonin, Matti Lepistön, Väinö Leskisen, Väinö Liukkosen, Pekka Railon, Nils Nilssonin ja sihteeriksi Helvi Raatikaisen. Komitea kutsui puoluetoimikunnan suostumuksella ensimmäisessä kokouksessaan jäsenikseen Mauno Laisaaren ja Armas D. Siimeksen. Näistä eivät Väinö Leskinen, Pekka Railo ja Matti Lepistö ole voineet osallistua lainkaan komitean työhön, ja loppuvaiheessa ovat siinä olleet mukana vain mietinnön allekirjoittajat.

Komitea jättää oheisena puoluetoimikunnalle ehdotuksen Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen periaateohjelmaksi ja esittää sen perusteluina seuraavaa:

II. PERIAATEOHJELMAN PERUSTELUT.

1. *Periaateohjelman yleinen luonne.*

Viime puoluekokouksessa esitetty luonnos puolueen periaateohjelmaksi oli rakennettu tavallaan akateemiselle pohjalle jaoituksineen ja alajaoituksineen. Ohjelmaehdotukseen kohdistuneessa arvostelussa huomautettiin, että periaateohjelman tulisi sekä kokoonpanoltaan että sanonnaltaan olla jossakin määrin julistuksenomainen. Tämän käsityksen komiteakin on omaksunut tutustuttuaan ehdotukseen kohdistettuun arvosteluun sekä useitten muiden maiden työväenpuolueiden ohjelmiin. Periaateohjelman julistuksenomaisuus on varteenotettava Seikka, sillä ohjelman tarkoituksena on ilmaista puolueen luonne, päämäärä ja menettelytavat sekä samalla tuoda esiin ne aatteelliset arvot, joihin ne perustuvat. Koska ohjelma ei ole tarkoitettu vain lähiaikaa, vaan pitempää ajanjaksoa varten, sen tulisi sanonnallaan kyetä vetoamaan myös tuleviin työläispolviin eikä suinkaan vähiten nuorisoon.

2. *Suhtautuminen Forssan ohjelmaan.*

Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen voimassaoleva periaateohjelma eli ns. Forssan ohjelma on kansainvälisen sosialistisen työväenliikkeen yhteisistä periaatteellisista aineksista syntynyt. Se kuvasi aikanaan erittäin hyvin työväenliikkeen luonnetta ja soveltui erinomaisesti myös Suomen työväenliikkeen tarpeisiin. Yleisluonteisuutensa ansiosta se onkin sopinut puolueemme ohjelmaksi olosuhteiden, muuttuessaakin. Mutta nykyisin Sosialidemokraattisen Puolueen tosiasialliseen aatemaailmaan kuuluu paljon sellaista, josta ei ole sanaakaan Forssan ohjelmassa. Olosuhteiden pakosta on asioiden arvojärjestyskin vuosikymmenien kuluessa jossakin määrin muuttunut, sillä työväenliike on jo ainakin osittain toteuttanut useita ohjelmallisia tavoitteitaan, mistä johtuu, että tietyille asioille on nyt pantava suurempi paino kuin 50 vuotta sitten.

Forssan ohjelma hyväksyttiin silloin, kun Suomen maaseutu oli vielä puolittain feodaalista torpparilaitoksineen ja palkollisoloineen. Silloin sai myös voimakkaasti kehittyvä teollisuus toimia vapaasti ammattiyhdistysliikkeen, sosiaalisen lainsäädännön tai valtion ohjauksen sitä häiritsemättä. Ei pidä unohtaa sitäkään, että tuona aikana Suomi oli itsevaltiaasta keisarista riippuvainen, vanhentuneen valtiopäivälaitoksen ja byrokraattisen senaatin johtama, vain autonominen eikä itsenäinen valtio. Sitäpä tsi työväenliike oli kaikissa muodoissaan tuohon aikaan kaikkien muiden yhteiskuntapiiriin vainoama eikä sillä ollut juuri mitään sanansijaa yhteiskunnan eikä valtion asioissa.

Kuluneena lähes viitenäkymmenenä vuotena on moni asia muuttunut[^] Kapitalistista häikäilemättömyyttä rajoittavat nykyisin ammattiyhdhfa'

tykset työehtosopitnuksineen, osuustoimintaliike kasvavan taloudellisen J
voimansa avulla, yhä kehittyvä sosiaalinen lainsäädäntö sekä ennen kaikkea i \
jatkuvasti laajeneva valtiovallan osuus talouselämän johdossa ja suunnitte- b/
lussa. Valtiollinen valta on nykyisin siirtynyt laajoille joukoille ja niitä C J
edustaville puolueille, joiden piirissä Sosialidemokraattisella Puolueella on
sangen huomattava asema. Maa on saavuttanut valtiollisen itsenäisyyden, i
joka on antanut entistä paremmat mahdollisuudet erilaisten yhteiskunnal-
listen uudistusten toteuttamiselle. Rinnan tämän kehityksen kanssa on
Sosialidemokraattinen Puolue ja koko työväenliike suuresti vahvistunut
järjestövoimaltaan ja muilta toimintaedellytyksiltään.

Ryhtyessään tarkistamaan ja täydentämään Suomen Sosialidemokraat-
tisen Puolueen periaateohjelmaa komitea on lähtenyt vanhalta pohjalta,
sillä Sosialidemokraattinen Puolue on perusolemukseltaan nyt sama kuin f
*v. 1903, vaikka muuttuneet olosuhteet, kirkastuneet ihanteet ja syventyneet *
käsitystavat sekä vakiintuneet toimintaperiaatteet pakottavatkin muotoilemaan '
ohjelman uudella tavalla.

3. Puolueen aatteellinen perinne.

-

Komitean käsityksen mukaan uuden ohjelman teoreettisena perustana.,
on siis pidettävä, Forssari ohjelman tapaan, ensi sijassa Marxin materialis-
tista historiankäsitystä, jonka mukaan taloudellisteknilliset muutokset
johtavat talous-, yhteiskunta- ja valtiojärjestelmien, vieläpä Sivistysmuo-
tojen muuttumiseen uusia tuotantosuhteita vastaavien yhteiskuntapiirien
vaikuttaessa ratkaisevalla tavalla muutosten luonteeseen ja vauhtiin. Jfäfh
siis sosialistinen työväenliike jatkaa kapitalistisen järjestelmän vallitessa
sitä uudistustaistelua, jota kautta aikojen on käyty ihmiskunnan henkiseksi
ja taloudelliseksi vapauttamiseksi sekä uusien yhteiskunnallisten ja yksi-
löllisten kehitysedellytysten luomiseksi. Vaikka Suomen sosialidemokratia
ei ole suinkaan mikään yksipuolisesti marxilainen puolue, niin se rakentuu
Marxin luoman sosialistisen, kansainvälisen työväenliikkeen teorian poh-
jalle ja on nykyaikaisen sosialidemokratian hengen mukainen sosialistinen
työväenpuolue. Kansainvälisen sosialistisen tradition ohella Suomen
Sosialidemokraattisella Puolueella on oma kansallinen perinteensä, kansal-
linen toimintapiirinsä Suomen kansan keskuudessa sekä kokemuksen
kovassa koulussa saatu vakaa luottamus kansanvaltaisuuden arvoon ja
merkitykseen.

Näistä syistä Sosialidemokraattisen Puolueen periaatteellinen ohjelma
keskittyy kolmen pääkysymyksen ympärille. Ne ovat *sosialismi ja siihen*
liittyvien lähinnä taloudellisten tavoitteiden toteuttaminen, demokratia elämän-
muotona ja uudistustyön välineenä sekä suhtautuminen kansamme valtioli-
seen itsenäisyyteen ja yleiseen kansainväliseen yhteistyöhön.

4. *Sosialismi ja sosiaaliset uudistukset.*

Käsitellessään sitä, miten puolueen asenne sosialismiin olisi periaateohjelmassa ilmaistava, komitea on todennut, ettei sosialismi enää ole nykyhetken, sosialidemokraateille vain teoreettinen oppi tai sana, joka kuvasi tietynlaista talousjärjestelmää. Sosialismi on muuttunut kiinteästä talous- ja yhteiskuntajärjestelmästä määrätietoisesti talouselämään vaikuttavaksi toiminnaksi, jossa sovelletaan käytäntöön sosialistisia periaatteita. Vaikka Sosialististen periaatteiden yksityiskohtaisia sovellutuksia ei ohjelmassa Toida ryhtyä esittelemään, on kuitenkin tärkeätä, että Sosialidemokraattisen Puolueen periaateohjelmassa lausutaan julki ne *sosiaaliset ja muut tasoitteet, joihin talousjärjestelmän muuttamisella pyritään, sekä määritellään ne yleiset perusteet, joiden nojalla talousjärjestelmän muutokseen olisi ryhdyttävä.*

'Tämän vuoksi komitean käsityksen mukaan ohjelmassa on lausuttava, että Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen tulee pyrkiä yhteiskunnan kalkkien jäsenten taloudelliseen ja sosiaaliseen samanarvoisuuteen. Vaikka naisen yhteiskunnallisessa asemassa on sekä muodollisesti että asiallisesti tapahtunut muutos viime vuosikymmeninä, on työväenliikkeen hengen mukaista korostaa uudessa puolueohjelmassa naisen ja miehen tasa-arvoisuutta, koska edelleen on tiettyjä ennakkoluuloja tässä suhteessa. Yhteiskunnan jäsenten samanarvoisuuden edellytyksenä on mahdollisimman laaja oikeus työn ja ammatin valintaan, minkä ohella jokaisella yhteiskunnan jäsenellä pitää olla mahdollisuus työnsaantiin. Talouselämän jatkuvan erikoistumisen vuoksi yhteiskunnan on huolehdittava siitä, että jokaisella sen jäsenellä on tilaisuus saada kykyjään ja taipumuksiaan vastaava ammattikasvatus. Tätä ei nimenomaan ohjelmaehdotuksessa lausuta, koska kaikkia yksityiskohtia ei voi ohjelmaan sisällyttää, mutta se on koko ohjelman hengen mukaista.

Tähän liittyy elimellisesti kysymys omaa maataan' viljelevän talonpojan ja pienviljelijän asemasta. Samat vapaudet ja oikeudet, jotka koskevat muuta ammatin valintaa, pitävät paikkansa myös maatalouteen nähden. Pääasiassa omalla työllään elävän maatalousväestön piirissä ei voitane ajatella syntyvän sellaisia epäkohtia, jotka pakottaisivat maatalouden sosialisointiin, etenkin kun Suomen maatalouden rakenne ei tarjoa siihen tarvittavia edellytyksiä.

I Työhön liittyvien perusoikeuksien tarkoituksena on poistaa niitä ristiiriitoja, joita pyrkii syntymään yksilöllisten toiveiden ja tarpeiden sekä yhteiskunnallisen tuotantotoiminnan vaatimusten välille. Molemmat näkökohdat on otettava huomioon päästämättä kumpaakaan ehdottoman määräävään asemaan. Yhteiskunnan on huolehdittava siitä, että jokainen voi työllään hankkia itselleen ja perheelleen tyydyttävän, yhteiskunnaa tuotantotasoa vastaavan toimeentulon. Tämä ei kuitenkaan riitä sosiaali-

sen turvallisuuden aikaansaamiseen. Siksi on ryhdyttävä toimenpiteisiin, jotka antavat turvan sairauden, työkyvyttömyyden ja vanhuudenpäivien varalta. Rikkaan ja onnellisen elämän edellytysten parantamiseen on tämän rinnalla kiinnitettävä huomiota. Sellaiset sosiaaliset uudistukset, kuten kansan terveyden edistäminen, asunto-olojen parantaminen, lomaaikojen hyödyllinen käyttäminen sekä monet ns. sosiaaliset suojelutoimenpiteet ovat kaikki tässä suhteessa erittäin tärkeitä ja niiden edistämisen on katsottava kuuluvan Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen ohjelmaan, vaikkei niitä erikseen mainita. Periaatteellisesti tärkeä seikka on kuitenkin se, että kansalaisten on itsensä opittava suhtautumaan oikein sosiaalisiin parannuksiin: heidän on käytettävä niiden avulla saatuja etuja niiden alkuperäiseen tarkoitukseen eikä pyrittävä niistä luopumalla taloudellisten taimuiden etujen saavuttamiseen, j

Edellä hahmoitellut tavoitteet ovat kaikki sellaisia, jotka nykyajan yhteiskunnassa yleensä hyväksytään. Sen sijaan niiden toteuttamismahdollisuuksista ja -tavoista ollaan eri mieltä. Suomen Sosialidemokraattisen Puolueenkin, kannalta asiaa katseltaessa on myönnettävä, että nykyisenkin järjestelmän vallitessa näiden tavoitteiden mukaista kehitystä on selvästi havaittavissa. Mutta komitean mielestä on todettava, että nämä tavoitteet voidaan saavuttaa pysyväisesti vain siten, että *talousjärjestelmä* i saadaan sellaiseksi, etteivät mitkään järjestelmästä aiheutuvat häiriöt pääse- i, tekemään tyhjäksi saavutettuja tuloksia. Tällaiset takeet voi antaa vain sosialistiselle perustalle rakentuva yhteiskunta. Lisäksi on huomattava; että edellä mainittuihin tavoitteihin sisältyvä *suurten joukkojen elintason nousu* voidaan saavuttaa vain *tuotantotoimintaa kehittämällä*.

Näiden muutosten toteuttamiseen tarvitaan talouselämää ohjaavaa *suunnitelmallisuutta*. Suunnitelmallisuus on jo sellainen vaatimus, jonka muutkin kuin sosialistit hyväksyvät. Sosialistien kannalle antaa leiman mielipide, ettei suunnitelmatalous ole mahdollinen eikä sitä voida harjoittaa, jolleivät sen edellytyksenä olevat elinkeinoelämän avainalat ole yhteiskunnan hallinnassa ja omistuksessa.

Tämä ei voi käydä yhtäkkiä, koska koko talouselämään samanaikaisesti ulottuvat omistus- ja hallintasuhteiden muutokset voivat pienentää tuotantoa toivotun lisäämisen sijasta. Kansanvaltaisessa yhteiskunnassa on myös tärkeää, että mahdollisimman monet yhteiskunnan jäsenet saadaan vakuuttuneiksi muutosten tarpeellisuudesta. Siksi sosialisoinnista on harjoitettava sitä mukaa kuin uuteen talousjärjestelmään siirtyminen aletaan käsittää historiallisesti välttämättömäksi ja taloudellisesti tarkoituksenmukaiseksi toimenpiteeksi. Sitäpaitsi psyykkisten edellytysten ohella täytyy sosialisoinnilla olla selvästi todettavissa olevat taloudelliset syyt, joten yrityksiä on siirrettävä yhteiskunnan omistukseen ja hallintaan sikäli kuin tämä on tarkoituksenmukaista työn ja pääoman välisen risti-

riidan poistamiseksi, omistussuhteista johtuvien epäoikeudenmukaisuuksien tasoittamiseksi tai edellytysten luomiseksi sosialistiselle suunnitelmataloudelle.

Korostaessaan näitä näkökohtia on komitea tahtonut määritellä periaatteellisen pohjan sille käytännölliselle, yhteiskunnalliselle ja taloudelliselle uudistukseen pyrkivälle suuntaukselle, joka on antanut leimansa viime vuosikymmeninä sosialidemokraattiselle työväenliikkeelle.

5. *Demokratia ja sen osuus ohjelmassamme.*

Kansanvaltaisuutta koskevat käsitykset ovat sitten Forssan kokouksen suuresti selkiytyneet puolueemme piirissä, mihin ovat ratkaisevalla tavalla vaikuttaneet poliittisten olojen kehitys sekä puolueen omat kokemukset. *Käsitys demokratiasta on monella tavalla avartunut*, mitä osoittaa erityisesti se, että nykyisin puhutaan valtiollisen demokratian ohella myös taloudellisesta ja sivistyksellisestä demokratiasta sekä nähdään kansanvaltaisuudessa sellaisia arvoja, jotka olisi toteutettava inhimillisen elämän kaikilla aloilla.

Tämän avartuneen kansanvallan pohjalta lähtien voidaan *demokratiaan liittää myös puolueen sivistysihanteet*, kuten komitea on ohjelmaluonnossessaan tehnyt. Komitea pitää edelleen sosialidemokraattisen elämänkäsityksen lähtökohtana sitä, että pelkkä aineellisen hyvinvoinnin tai sosiaalisen turvallisuuden saavuttaminen ei voi olla yksilön tai yhteiskunnan korkein tavoite, vaan yhtä tärkeätä on vapaan, sisäisesti rikkaan yksilöllisen ja yhteiskunnallisen sivistyselämän laajentaminen, syventäminen ja turvaaminen.

Jatkuvasti kehittyvän kansanvaltaisen elämänkäsityksen ja elämänmuodon pohjana on kuitenkin poliittinen demokratia. Se on myös yhteiskunnallisen tasa-arvoisuuden ja oikeudenmukaisuuden perusta, ja vain sen piirissä voi kypsyä sellainen tietoisuus ja vastuuntunto, joka on sosialistisen yhteiselämän menestymisen edellytys. Sosialistinen yhteiskunta vaatii jäseniltään melkoisen *korkeata sosiaalieettillistä tasoa, joka voidaan saavuttaa vain sen sisäisen kasvun tietä, mihin todella kansanvaltaisessa yhteiskunnassa on mahdollisuus.*

Työväelle on valtiollinen demokratia merkinnyt valtiollista järjestelmää, jonka vallitessa työläiset ja heidän kanssaan rinnan taistelevat muut yhteiskuntaryhmit voivat varmimmin ja tehokkaimmin toteuttaa taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset uudistussuunnitelmansa. Väkivallan avulla voidaan kenties saada muutoksia aikaan, mutta kumousajan kärsimyksen lisäksi on tulosten epävarmuus huomioon otettava tekijä. *Valtiollinen demokratia on osoittautunut tosin hitaaksi, mutta varmaksi keinoksi työväenluokan olojen parantamisessa ja talousjärjestelmän perusteiden muuttamisessa.*

Pelkkä valtiollinen kansanvalta ei kuitenkaan pysty torjumaan sitä, että sen vallitessa kapitalistisessa järjestelmässä omistavat piirit voivat vaikuttaa valtiollisten, yhteiskunnallisten ja sivistyksellisten asioiden ratkaisuihin usein voimakkaammin kuin omistamattomat. Rahan valta politiikassa ja sivistyselämässä on kaikille tuttu asia. Siksi työätekevien vapaus ja johtovalta yhteiskunnassa voidaankin turvata ainoastaan valtiollisen demokratian ja sosialismin yhdistämisellä. *Demokraattisen sosialismin avulla tehdään tyhjäksi kapitalistien mahdollisuudet käyttää taloudellista valtaa politiikassa.* Kapitalististen suuryhtymien poliittisen toiminnan lopettamiseksi on sen vuoksi tarpeen vaatiessa määrätietoisesti ryhdyttävä sosialisointiin, sillä valtiollisen ja taloudellisen demokratian on päästävä vaikuttamaan rinnakkain ollakseen johdonmukaista.

Siitä, että demokratia on sekä vapaan ihmisen elämänmuoto että sosiaalidemokratian välttämätön edellytys, seuraa ilman muuta komitean käsityksen mukaan, että *Sosialidemokraattinen Puolue itse noudattaa kaikessa poliittisessa toiminnassaan kansanvaltaisia ja parlamentillisiä menettelytapoja ja vaatii myös muilta niiden noudattamista.* Tämä on tietenkin mahdollista vain valtiollisen demokratian vallitessa. Muissa oloissa on käytettävä tarpeen vaatiessa muitakin keinoja. Jotta kansanvaltaiset ja parlamentilliset toimintaedellytykset saataisiin turvatuiksi, Sosialidemokraattinen Puolue vaatii, että demokraattiselle valtiojärjestelmälle luonteenomaiset kansalaisten perusoikeudet, yhdenvertaisuus lain edessä, hengen, kunnian ja henkilökohtaisen vapauden oikeudelliset takeet, yleinen ja yhtäläinen äänioikeus sekä salainen äänestystapa, lausunto-, paino-, yhdistymis- ja kokoontumisvapaus sekä uskonnonvapaus säilytetään loukkaamattomina. Asioita ei kuitenkaan näissä kohdin ole vielä järjestetty parhaalla tavalla, joten niitä on vielä kehitettävä ja laajennettava.

Komitea on käsitellyt myös maamme kielikysymystä koskevan lausunnon ottamista periaateohjelmaan. Koska puolueen* piirissä ei ole ollut erimielisyyttä siitä kannasta, että eri kieliryhmien oikeudet on turvattava ja niiden sivistystarpeet tyydytettävä samanlaisten perusteiden mukaan, ei komitea ole pitänyt tarpeellisena käsitellä asiaa ohjelmaehdotuksessa. Suhtautuminen kielikysymykseen määräytyy sitäpaitsi puolueen kansanvaltaisuutta ja yksilöllisiä oikeuksia koskevien yleisten periaatteiden mukaisesti.

6. Valtiollinen itsenäisyys ja kansallinen kulttuuri liittyneenä kansainväliseen yhteistyöhön.

Kaikkein suurimmat muutokset komitean laatimassa periaateohjelmaehdotuksessa koskevat puolueen asennetta valtiolliseen itsenäisyyteen, maanpuolustukseen sekä kansainväliseen rauhantyöhön. Näitä kysymyksiä ei ole Forssan ohjelmassa lainkaan käsitelty. Mutta kun puolueemme suhde niihin on ajoittain herättänyt runsaasti mielipiteiden vaihtoa, varsinkin

puolueen ulkopuolella, ja kun puolueen suhtautuminen niihin samalla kuraa puolueen luonnetta, on ne komitean mielestä sisällytettävä uuteen periaateohjelmaan. Niinikään puolueen aikaisempi jonkin verran epä-määräinen asennoituminen kansallisiin kulttuuriarvoihin antaa aiheen ottaa myös tämän asian esille uudeis ohjelmassa.

Lähtökohtana on se, että *Suoden työväen kulttuuri on koko Suomen kansan kulttuuria*. Työätekevien joukkojen mahdollisuudet päästä osalliseksi kulttuurin aineellisista ja henkisistä saavutuksista on hankittu ankaralla taistelulla ja sitkein ponnistuksin. Työläiset ja pienviljelijät ovat itse vähitellen omakohtaisen sivistystyön avulla vakiinnuttaneet asemaansa Suomen kulttuurin piirissä. Työväestön kulttuuriharrastukset ovat huomattava tekijä sivistyselämässämme, ja työväen kulttuuripolitiikan avulla on tehokkaasti edistetty sivistyksen laajenemista ja syventämistä. Nyt ei työväenliike enää voi olla sillä kannalla, että kaikki olemassa olevat henkiset saavutukset ovat vain porvarillisen yhteiskunnan ylärakennetta, joka on hävitettävä. On todella saatu luoduksi edellytyksiä, joiden pohjalta lähtien Sosialidemokraattinen Puolue voi ryhtyä rakentamaan uutta, todella kansanvaltaista suomalaista kulttuuria. Juuri henkisen elämän alalla tapaamme runsaasti vanhoillisuutta ja ennakkoluuloja, mutta viime vuosikymmenien aatteellinen kehitys sekä yhteiskunnan taloudellisen pohjan muuttuminen antavat oikeuden uskoa entistä syvällisempiin muutoksiin myös sivistyselämässä.

Valtiollisen vapauden ja itsenäisyyden arvosta ei Sosialidemokraattisen Puolueen piirissä ole mitään epäilyksiä. Vain valtiollisesti vapaassa maassa voi kansa luoda omintakeista kulttuuria, kun se saa itse määrätä sen edellytyksistä ja sen kehittämisen suunnasta. Selvää on myös, että vain valtiollinen riippumattomuus takaa sen, että kansakunnan tarpeita ja ihanteita vastaavat uudistukset voidaan saada toteutetuiksi. Yhtä selvää on myös, että vain vapaan kansan piirissä voi elää todella vapaa työväenluokka, koska se silloin joutuu ponnistelemaan vain omia yhteiskunnallisia vastustajiaan vastaan. Näistä syistä on komitea ohjelmaehdotuksessaan todennut, että Suomen Sosialidemokraattinen Puolue kaikissa vaiheissa antaa täyden tukensa Suomen itsenäisyyden säilyttämiseen ja turvaamiseen tähtäville toimenpiteille. Tästä on tehtävä se johtopäätös, että Sosialidemokraattinen Puolue on periaatteessa valmis tukemaan myös aseellista maanpuolustusta, milloin itsenäisyyttämme uhkaava vaara siihen pakottaa.

Socialidemokraattinen työväenliike on olemukseltaan toisaalta kansallista toisaalta kansainvälistä. Sen pääasiallinen työ tapahtuu Suomen kansan piirissä, mutta se pitää kansainvälistä toimintaa välttämättömänä, olipa sitten kysymys työväenliikkeestä itsestään tai valtiollisesta toiminnasta. Kansallinen kulttuuri voi kehittyä ja säilyä elinvoimaisena ainoastaan siten, että se saa jatkuvasti henkisesti ja aineellisesti hedelmöittäviä vaikutteita

muualta. Kansainvälinen vuorovaikutus on tehokkainta järjestyneen kansainvälisen yhteistyön puitteissa, jolloin tietoisesti pyritään tukemaan tietojen ja kokemusten vaihtamista, ja rauhan vallitessa, koska vain silloin on mahdollisuuksia todella vapaaseen ja laajaan yhteistyöhön. Komitean käsityksen mukaan Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen tulee tukea toimenpiteitä, jotka tähtäävät kansainvälisen yhteistyön järjestämiseen ja kehittämiseen sekä kansainvälisten kiistojen ratkaisemiseen rauhanomaisin keinoin. Komitea pitää välttämättömänä, että Sosialidemokraattinen Puolue pyrkiessään rakentamaan hyvät suhteet kaikkiin maihin ja kansoihin valtiollisen itsenäisyytemme pohjalla samalla syventäisi ja kehittäisi yhteistyötä muiden maiden sosialidemokraattisiin järjestöihin, joitten kanssa se koko toimintansa ajan on taistellut yhteisten päämäärien puolesta yhteisin tunnuksin.

7. *Lopuksi.*

Komitea on lähtenyt työssään siitä, että Sosialidemokraattisen Puolueen periaateohjelmassaan olisi lausuttava julki se, mitä puolueen aikaisempien päätösten sekä sen jäsenistön piirissä vallitsevien käsitysten mukaan on pidettävä puolueelle luonteenomaisena. Se ei ole yrittänyt etsiä uusia ja omia näkemyksiä, vaan on koettanut ikäänkuin koota yhteen sen aatteellisen kasvun tulokset, mikä on puolen vuosisadan aikana tapahtunut Suomen sosialidemokratian piirissä.

Kaiken edelläesitetyn perusteella komitea esittää, että sosialidemokraattinen puolueluotoimikunta suosittelee vuoden 1952 sosialidemokraattiselle puoluekokoukselle puolueen periaateohjelman hyväksymistä seuraavassa muodossa:

III. PERIAATEOHJELMA.

Työväenliikkeen historiallinen tehtävä.

Kautta koko ihmiskunnan historian on käyty taistelua ihmisoikeuksien, henkisen vapauden, valtiollisten oikeuksien, taloudellisen hyvinvoinnin ja sosiaalisen turvallisuuden saavuttamiseksi ja laajentamiseksi.

Yhteiskuntaluokka toisensa jälkeen on ryhtynyt taisteluun hankkiakseen itselleen vapautta ja oikeutta samalla toteuttaen taloudellisen ja yhteiskunnallisen kehityksen kypsyttämiä uudistuksia. Yhteiskunnallisen kehityksen nykyisessä vaiheessa jatkavat ihmisen vapaustaistelua kapitalistisen järjestelmän vallitessa syntynyt palkkatyöväestö sekä siihen sosiaalisesti ja taloudellisesti rinnastettavat pienviljelijät ja henkisen työn tekijät. Taantumuskaudesta ja tappioista huolimatta on saatu yhä suurempien yhteiskunnallisten ryhmien elämänoloja parannetuiksi, mutta vieläkin poliittinen sorto, taloudellinen riisto ja mielipiteiden vaino kahlehtivat laajoja ihmisjoukkoja kaikkialla maailmassa.

Syvimpana syynä työtätekevien yhteiskuntaryhmien vaikeaan ja epävarmaan asemaan kapitalistisissa maissa ovat ne epäkohdat ja puutteet mitkä eroittamattomasti liittyvät kapitalististen periaatteiden mukaisesti tuotantovälineitä käyttävään yhteiskuntaan. Teollistumisen aikana yhteiskunnan ja talouselämän rakenteessa tapahtuneet muutokset ovat aiheuttaneet, että yksityinen omistus monilla elinkeinoelämän aloilla on menettänyt entisen merkityksensä yritteliäisyyden kiihokkeena. Markkinatalous ei enää pysty tyydyttävästi ohjaamaan talouselämän kulkua eikä laajentamaan sen pohjaa kehitysedellytyksiä vastaavalla tavalla. Kapitalismille ominaiset määräajoin uusiintuvat talouspulat häiritsevät tuotannon kehitystä ja synnyttävät puutetta ja kärsimyksiä tuovaa joukkotyöttömyyttä. Työn ja yksityisen pääoman välinen pysyvä ristiriita ja siitä johtuvat työnseisaukset aiheuttavat taloudellisia vahinkoja sekä kärjistyvät luokkavastakohtia yhteiskunnallista kehitystä häiritsevällä tavalla. Kansantulon suunnittelematon jakaantuminen aiheuttaa toisaalla tuhlausta ja toisaalla puutetta. Pääoman keskittyminen yksityisten käsiin luo taloudellisen harvainvallan, joka pystyy määräämään talouselämästä ja kansan työllä hankittujen varojen käytöstä sekä vaikuttamaan ratkaisevasti myös valtioiden politiikan suuntaan.

Kapitalistisen järjestelmän olemukseen kuuluvien epäkohtien, markkinoista ja saalistusmahdollisuuksista käytyjen sotien sekä suurpääoman häikäilemättömyyden takia työläisten, pienviljelijäin ja henkisen työn tekijäin tietoinen yhteenkuuluvaisuus on kasvanut. Rinnan sen kanssa on tehostunut niiden yhteistoiminta kapitalistisen järjestelmän epäkohtien ja niistä aiheutuvan pelon, puutteen ja ahdistuksen poistamiseksi.

Yhteiskunnallisten uudistusten toteuttaminen vaatii niiden hyväksi toimivien voimien keskittämistä ja järjestämistä. Tämän vuoksi syntyi sosialistinen työväenliike kokoamaan järjestyneeseen poliittiseen toimintaan ennen kaikkea palkkatyöväestöä, mutta myös muita kapitalistisen järjestelmän puutteista kärsiviä yhteiskuntaryhmiä. Aluksi etupäässä vain työväen yhteiskunnalliseen ja poliittiseen herättämiseen pyrkinneestä agitaatiosta on* sosialistisessa työväenliikkeessä siirrytty yhä monipuolisempaan käytännölliseen uudistustyöhön sosialismin rakentamiseksi. Tässä työssä on työväenpuolueiden ohella oma tärkeä tehtävänsä myös muilla yhteiskunnallisen edistyksen hyväksi toimivilla, ennen kaikkea kasvatuksellisilla, ammatillisilla ja osuustoiminnallisilla järjestöillä.

Työväenliikkeen ensimmäinen tavoite oli valtiollisten oikeuksien hankkiminen työläisille sekä demokraattisen valtiojärjestelmän kehittäminen ja yleistäminen. Valtiollisen kansanvallan saavuttaminen on tehnyt mahdolliseksi demokratian piirin laajentamisen myös sosiaalisen ja taloudellisen elämän aloilla. Näin on sosialidemokraattisen työväenliikkeen hellellämättömien ponnistusten ja taloudellisen kehityksen omien lakien

vaikutuksesta kapitalistinen järjestelmä jo osittain muuttunut yhteiskunnan omistukseen ja tuotantoon pohjautuvaksi ja muuttuu edelleen sosialistiseksi suunnitelmataloudeksi.

Tämän kehityksen jatkuva ja tehokas edistäminen demokraattisin keinoin on sosialidemokraattisen työväenliikkeen tehtävä, sillä sosialismi ei ole enää kaukainen teorioihin perustuva ihanne, vaan käytännön politiikan avuilä~töteutettua ja jatkuvasti toteutuvaa yhteiskunnan uudistamista sosialististen periaatteiden mukaisesti.

Kansanvaltaista yhteiskunta- ja valtioelämää rakentaessaan on sosialidemokraattinen työväenliike joutunut taisteluun sekä oikeiston että äärimmäisen vasemmiston diktatuuripyrkimyksiä vastaan. Sosialidemokratia ei ole voinut eikä voi hyväksyä mitään järjestelmää, joka johtaa ihmis-oikeuksien kieltämiseen, kansalaisvapauksien mielivaltaiseen rajoittamiseen tai väkivallan käyttöön poliittisen vastustuksen nujertamiseksi.

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue.

Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen tehtävänä on kansainvälisen sosialistisen työväenliikkeen parhaitten perinteitten hengessä koota työläiset, pienviljelijät ja henkisen työn tekijät sosialidemokratian tunnusten ympärille poliittiseen toimintaan, saattaa heidät tajuamaan yhteiskunnallinen asemansa, merkityksensä ja tehtävänsä sekä kehittää heistä toimintakykyisiä yhteiskunnallisen uudistustyön, tekijöitä.

Puolue pyrkii työläisten, pienviljelijäin ja henkisen työn tekijäin taloudellista, yhteiskunnallista ja sivistyksellistä asemaa parantamalla sekä valtio-, talous- ja yhteiskuntajärjestelmää kehittämällä luomaan maamme turvallisen ja elinkykyisen sosiaalisesti oikeudenmukaisen yhteiskunnan.

Puolueen perusperiaatteet kiteytyvät tunnuksiin: *sosialismi ja demokratia, itsenäinen kansa ja yhteistyön maailma.*

Sosialismi taloudellisten ja sosiaalisten uudistusten tunnuksena.

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue pyrkii taloudellisten ja sosiaalisten uudistusten sekä talousjärjestelmän muuttamisen avulla yhteiskunnan kaikkien jäsenten samanarvoisuuteen niin, ettei syntyperä tai rikkaus eikä niiden avulla saavutettu valta, vaan henkilökohtainen kykytaito ja siveellinen kunto ovat niin naisen kuin miehenkin yhteiskunnallisen aseman perustana. Siksi kaikille on taattava oikeus työn ja ammatin valintaan henkilökohtaisten edellytysten ja yhteiskunnan tarpeiden puitteissa. Siksi jokaiselle yhteiskunnan jäsenelle on turvattava oikeus työnsaantiin ja sen tulosten perusteella oikeudenmukaisesti määräytyviin ansioihin. Siksi yhteiskunnan on huolehdittava siitä, että jokainen voi työllään hankkia itselleen ja perheelleen riittävän, yhteiskunnan tuotanto-

tasoa vastaavan toimeentulon, mikä on turvattava myös sairauden, työ[^]kyvyttömyyden ja vanhuuden päivien varalta. Muitakin sosiaalisia uudistuksia toteuttamalla on luotava entistä enemmän edellytyksiä terveille ja onnelliselle elämälle.

I Nämä tavoitteet voidaan saavuttaa pysyvästi vain siten, että talouselämä saatetaan palvelemaan yksityisten voitonpyyteiden sijasta yhteiskunnan kokonaisuutena ja että tuotantovoimia käytetään tarkoituksenmukaisesti taloudellisen edistyksen aikaansaamiseksi. Tuotannon järjestyksen lisäämisen avulla on luotava edellytykset yleisen elintason jatkuvalla kohoamiselle silmälläpitäen nimenomaan joukkojen kulutustarpeiden tyydyttämistä. Samalla on huolehdittava työntekijäin työolojen jatkuvasta parantamisesta ja vapaa-ajan tarkoituksenmukaisesta käyttämisestä.

Talouselämän luonteen perinpohjaiseen uudistamiseen tähtäävää suunnitelmallisuutta ja sosialisointia on toteutettava sitä mukaan, kuin ne käsitetään historiallisesti välttämättömiksi ja tarkoituksenmukaisiksi toimenpiteiksi. Elinkeinoelämän aloja ja yrityksiä on siirrettävä yhteiskunnan omistukseen ja hallintaan, sikäli kuin se on tarkoituksenmukaista työn ja pääoman välisen ristiriidan poistamiseksi, omistussuhteista johtuvien epäoikeudenmukaisuuksien hävittämiseksi tai edellytysten luomiseksi sosialistiselle suunnitelmataloudelle.

Demokratia elämänmuotona ja uudistustyön välineenä.

Pelkkä aineellisen hyvinvoinnin tai sosiaalisen turvallisuuden saavuttaminen ei voi olla yksilön tai yhteiskunnan korkein tavoite. Yhtä tärkeätä on vapaan, sisäisesti rikkaan yksilöllisen ja yhteiskunnallisen sivistyselämän laajentaminen, syventäminen ja turvaaminen. Tämä on mahdollista vain kansanvaltaisen valtiojärjestelmän vallitessa.

Yhteiskunnallisen tasa-arvoisuuden ja oikeudenmukaisuuden perusta on poliittinen demokratia. Vain sen vallitessa tyväestö ja sen kanssa rinnan taistelevat muut yhteiskuntaryhmät voivat varmasti ja tehokkaasti toteuttaa taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset uudistus suunnitelmansa. Ainoastaan sen piirissä voi kypsyä sellainen tietoisuus ja vastuuntunto, joka on sosialistisen yhteiselämän menestymisen edellytys. Mutta pelkkä valtiollinen kansanvalta, johon ei liity taloudellinen, sosiaalinen ja sivistyksellinen demokratia, ei pysty torjumaan sitä, että sen vallitessa kapitalistisessa järjestelmässä omistavat piirit voivat vaikuttaa valtiollisten, yhteiskunnallisten ja sivistyksellisten asioiden ratkaisuihin i voimakkaammin kuin omistamattomat. Siksi vapaus, oikeusturva ja kansan j enemmistön todellinen johtovalta yhteiskunnassa voidaankin turvata > ainoastaan valtiollisen demokratian" ja sosialismin yhdistämisellä, sosialidemokratian toteuttamisella.

Koska demokratia on sekä vapaan ihmisen elämänmuoto että sosialidemokratian välttämätön edellytys, Suomen Sosialidemokraattinen Puolue vaatii kansanvaltaisten ja parlamentillisten menettelytapojen noudattamista kaikessa poliittisessa toiminnassa. Siksi se myös vaatii, että kansalaisten perusoikeudet, yhdenvertaisuus lain edessä, hengen, kunnian ja henkilökohtaisen vapauden oikeudelliset takeet, yleinen ja yhtäläinen äänioikeus, salainen äänestystapa sekä vapaa ehdokkaiden asettaminen, lausunto-, paino-, yhdistymis- ja kokoontumisvapaus sekä uskonnonvapaus, turvataan ja toteutetaan kansanvaltaisuuden hengen mukaisesti.

Itsenäinen kansa — yhteistyön maailma.

Työväkevien joukkojen mahdollisuudet päästä osallisiksi kulttuurin aineellisista ja henkisistä saavutuksista on Suomessakin hankittu ankaralla taistelulla ja sitkein ponnistuksin. Näitä mahdollisuuksia hyväkseen käyttäen ovat työläiset ja pienviljelijät vähitellen vakiinnuttaneet sivistyksellisen asemansa ja luoneet terveen pohjan suomalaisen kulttuurin kehittymiselle.

Vain valtiollisesti vapaassa maassa voi kansa luoda omintakeista kulttuuria. Vain riippumattomana se voi toteuttaa tarpeitaan ja ihanteitaan vastaavat uudistukset. Vain vapaan kansan piirissä voi elää vapaa työväenluokka. Sen vuoksi Suomen Sosialidemokraattinen Puolue on antanut ja tulee kaikissa vaiheissa antamaan täyden tukensa Suomen itsenäisyyden säilyttämiseen ja turvaamiseen tähtääville toimenpiteille.

Kansallinen kulttuuri voi kehittyä ja säilyä elinvoimaisena ainoastaan kansainvälisen henkisen ja aineellisen vuorovaikutuksen turvin. Tällainen vuorovaikutus on tehokkainta järjestyneenä, kansainvälisenä yhteistyönä ja rauhan vallitessa. Siksi Suomen Sosialidemokraattinen Puolue tukee toimenpiteitä, jotka tähtäävät kansainvälisen yhteistyön järjestämiseen ja kehittämiseen sekä kansainvälisten kiistojen ratkaisemiseen rauhanomaisin keinoin. Se haluaa olla luomassa maailmaa, missä ei määrää väkevämmän voima, vaan yleismaailmalliseksi tunnustettu kansain oikeus. Suomen valtioelämään vaikuttaessaan puolue pyrkii rakentamaan valtiolliseen itsenäisyyteemme perustuvat hyvät suhteet kaikkiin maihin ja kansoihin. Olemalla jatkuvassa yhteistyössä muiden maiden sosialidemokraattisten järjestöjen kanssa se pyrkii edistämään rauhan omaista yhteistyötä yli kaikkien kansallisten ja valtiollisten rajojen.

Helsinki, 15. 2. 1952.

Talouspoliittinen ohjelma.

Tapana on ollut antaa puoluekokoukselle »lähiajan talouspoliittinen ohjelma». Nämä ohjelmaluonnokset ovat kuitenkin usein vanhentuneet jo kokoukseen mennessä tai ovat olleet niin yleisluontoisia, että ovat jääneet enemmän tai vähemmän arkistokappaleiksi. Monet ratkaisut ovat luonteeltaan poliittisia. Näin ollen olisi tarkoituksenmukaista, että tätä tarkoittava alustus vahvistetaan mahdollisimman myöhäisessä vaiheessa. Puoluetoimikunta toivoo kuitenkin, että se voidaan jakaa edustajille ennen kokousta.

Tarkoitus on, että tämän aiustuksen yhteydessä suoritetaan menneen kauden talouspolitiikan arvostelu, käsiteltävänä olevan ajankohdan tilanteen arviointi ja keskustelu tulevan talouspolitiikan suuntaviivoista.

Alustus lähiajan sosiaalipoliittisista tehtävistä.

Kuluneiden vuosikymmenien saavutuksia tarkasteltaessa voidaan todeta, että puolueemme politiikka omaksuttujen sosiaalipoliittisten päämäärien saavuttamiseksi on ollut varsin menestyksellistä. Useimmat niistä sosiaalipoliittisista päämääristä, joiden toteuttaminen oli ponnisteluiden kohteena puolueemme alkutaipaleella, ovat toteutuneet. Tällaisista mainittakoon 8 tunnin työaikalaki ja sitä myöhemmin parantaneet työaikalait, torpparivapautus, asteettain parannettu työehtosopimuslaki, oppisopimuslaki, työnvälityslaki, lait lasten ja nuorten henkilöiden työn rajoittamisesta, tapaturmakorvauslaki, työturvallisuuslaki, ammattientarkastuslaki, äitiyshuoltolaki, kansaneläkelaki, vuosilomalaki, tuotantokomitea- ja työtuomioistuintilait, lapsilisälaki, laki keskussairaalani rakentamisesta jne., vain joitakin esimerkkejä poimiaksemme. Viimeisimpänä saavutuksena on mainittava kansaneläkelain ulkopuolella olevien vanhusten aseman turvaaminen, johon sosialidemokraatit ratkaisevasti vaikuttivat. Yhteiskunnallinen asuntorakennuspolitiikka on saatu käytännössä alkuun niin valtion kuin kuntienkin tehtävänä; kunnallisen lainsäädännön piiristä voitaisiin poimia useita sosiaalipoliittiselta merkitykseltään ensiarvoisia saavutuksia.

Sosiaalipoliittisen kehityksen arvioinnissa on rohkeasti ja yhteiskuntatalouden reaaliset mahdollisuudet huomioon ottaen asetettava uusia tavoitteita ja toimintapäämääriä niille sosiaalisen toiminnan aloille, joilla yhteiskunnan toimenpiteet ovat eniten tarpeen vaatimia.

Kansantaloutemme yleinen nousu, talouselämäme vakaantuminen ja valtion rahatalouden vähittäinen helpottuminen antavat lupauksia siitä, että on olemassa mahdollisuuksia sosiaalipolitiikkamme vaikutusalan laajentamiseen. Erikoista huomiota on kiinnitettävä siihen seikkaan, että kansantaloutemme vuoden 1952 jälkeen vapautuu sitä rasittaneesta ulkoisesta menosuorituksesta, sotakorvauksesta. On syytä vakavasti harkita tämänsuuruisen erän siirtämistä eri keinoilla lisätyn sosiaalisen turvallisuuden luomiseen.

Sosiaalipoliittisella alalla on lähiajan pääpyrkimyksinä pidettävä sosiaalisen asuntotoiminnan voimistamista ja sen saattamista tapahtumaan sellaisissa puitteissa, että maassamme tällä hetkellä oleva asuntovajaus voitaisiin poistaa, ja sosiaalisen terveydenhuollon asteettaista toteuttamista.

Sosiaalisen asuntotuotantotoiminnan kehittäminen.

Sodanjälkeisinä vuosina on asuntopula maassamme — erityisesti väestökeskuksissa, mutta huomattavassa määrin myös maaseudulla — muodostunut erittäin laajaksi ja vaikeasti ratkaistavaksi yhteiskunnalliseksi pulmakysymykseksi. Kaupunkien ja kauppaloiden osalta asunnonvajaus arvioidaan nykyisin 70.000 huoneiston paikkeille ja asuntojen vuotuinen lisätarve asutuskeskuksissa noin 7.000 huoneistoksi. Myös maaseudulla on todettavissa huomattavaa asuntojen puutetta — erään laskelman mukaan maaseudun asunnonvajaus on 32.000 huoneistoa —, mutta vielä enemmän joutuu maaseudun vähävarainen väestö kärsimään asuntojen huonokuntoisuudesta.

On selvää, että asuntokurjuuteen voidaan saada kestävä parannus vain uusia asuntoja tuottamalla. Sosialidemokraattisen hallituksen toimesta valmisteltu Arava-suunnitelma saikin lamaantuneen asuntotuotannon varsin voimakkaaseen vauhtiin ja olisi ilmeisesti jatkuvan vuotuisen lisätarpeen tyydyttämisen lisäksi viisivuotiskautena 1949—1953 kaventanut asunnonvajausta noin 15.00 huoneistolla, ellei inflaatio vuoden 1950 aikana olisi jälleen riistäytynyt valloilleen ja vienyt pohjan asuntopulan torjuntatyöltä. Inflatorinen kehitys »söi» melkein puolet Aravamiljardien reaaliarvosta, samalla kun se heikensi yksityisiä pääomamarkkinoita ja vaikutti korottavasti korkokantaan.

Viime vuoden alusta lähtien inflaation hillitsemiseksi ja pysähdyttämiseksi käyty taistelu on nyttemmin kuitenkin johtanut sellaisiin tuloksiin, että asuntopulan poistamiseen voidaan jälleen käydä lujin ottein käsiksi. Rahan arvo on vakaantunut ja säästämisharrastus elpynyt, mistä johtuen

2 — *Alustuksia*

laajennetun asunnontuotannon luotontarve on primäärilainojen osalta entistä paremmin tyydytettävissä. Toisaalta on valtiontaloudessa tapahtunut huomattavaa keventymistä. Kun sotakorvaussuoritukset tämän vuoden kuluessa päättyvät ja kun maataloussiirtoväki on jo melkein kokonaisuudessaan sijoitettu uusille tiloilleen, on asuntokysymyksen kokonaisratkaisulle hyvät edellytykset olemassa. Asuntokurjuuden poistaminen onkin lähivuosien tärkein sosiaalinen työkenttä, johon yhteiskunnan — niin valtion kuin kuntienkin — olisi keskitettävä niin paljon voimia kuin suinkin mahdollista. Ennen kaikkea olisi Arava-toiminta kiireellisesti vakiinaistettava ja kehitettävä niiden suuntaviivojen mukaisesti, jotka viime vuonna valmistuneessa komiteamietinnössä on hahmoteltu. Tämän suunnitelman toteuttaminen merkitsisi, että asuntopula voitaisiin lähimmän kymmenvuotiskauden aikana yhteiskunnan tehokkaalla lainoitustuella voittaa ja että sosiaalisen asunnontuotannon tulevaisuus olisi asuntotuotantorahaston turvin senkin jälkeen kohtuullisessa laajuudessa taattu. Aravan toiminta ulottuisi myös varsinaiselle maaseudulle, lukuunottamatta maanviljelyksen harjoittamiseen liittyvää asuinrakennustohnintaa. Suunnitelma antaisi mahdollisuuksia myös kehnojen, rappeutumassa olevien asuntojen korjaamiseen jälleen asumiskelpoisiksi.

Vaikka asuntopulan pikaista poistamista onkin pidettävä lähimmän ajan tärkeimpänä asuntopoliittisena tavoitteena, on samalla kuitenkin huolehdittava siitä, että uusien asuntojen tuotanto muodostuu myös pitkällä tähtäimellä tarkoituksenmukaiseksi, ts. että uudet asunnot ovat osaltaan omiaan kohottamaan yleistä asumistasoa maassamme. Iši voida pitää riittävänä sitä, että ennen sotia vallinnut olotila saadaampalautetuksi, vaan silloisissa asunto-oloissa todettuja epäkohtia on asunnon vajauksen poistamisen yhteydessä tehokkaasti pyrittävä korjaamaan. Hätäratkaisu, joka pieniin ja puutteellisiin huoneistoihin turvautumalla mahdollisimman pian palauttaisi muodollisen tasapainon asuntojen kysynnän ja tarjonnan välille, tulisi kohtalokkaalla tavalla vaikeuttamaan tulevien vuosikymmenien asuntopoliittista toimintaa eikä siten voi olla yhteiskunnan kokonaisedun mukainen. Asunnontuotanto on määrätietoisesti suunnattava riittävän tilavien ja laadultaan kunnollisten huoneistojen rakentamiseen eksymättä porvarien ja kommunistien tyrkyttelemiin hätäratkaisuihin.

Pahin ennen sotia vallinneista epäkohdista asuntoalalla oli asumis-
ahtaus, joka puolestaan johtui suhteettoman korkeasta vuokratasosta. Perheitten tuloista meni 15—25 prosenttia vuokraan, ja kuitenkin vähävaraisten lapsiperheiden oli yleisesti tyydyttävä hellahuoneisiin tai muihin epätyydyttäviin asuntamuotoihin sekä usein alistuttava vielä alivuokraisten ja asukkien pitoon, vaikka huoneisto ei täyttänyt edes oman perheen kohtuullista tilavaatimusta. • Aktiivisen asuntopolitiikan puute oli perussyynä mainitunlaiseen epäkohtaan, johon 1940-luvun alusta lukien on